

ÖN SÖZ

S.33
2016
7 TL

İnsanlığın kurtuluşunu hedefleyen sosyalizm büyük bir eserdir; bu da onun ÖNSÖZ'üdür.

**YAŞAM
BİZDEN
YANA**

DENİZ FIRTINASI – 1 Parkta Bir Yaz Akşamı Setenay Berdan

Tarihçilik zordur. Belirli tarihsel dönemin ve olayların çokça tanıklıkları olur. Haliyle bir o kadar da farklı "gerçeklikleri"... Tarihçi, bunca farklı "gerçeklik" arasında nedensel bağlantılar örerek ilerlemek zorundadır çoğu zaman. Üstelik bunu yaparken kendi öznemlikleriyle sınırlı bir özne olarak hareket etmek durumundadır. Her tanıklık kaçınılmaz tek yanlılıklarla maluldür.

Tarihçinin işi zordur zor olmasana ya yeni kuşaklara deneyimlerin aktarılması da bir zorunluluktur. Kopuşlarla ilerleyen tarihsel akışta bu aktarımlardır çoğu zaman kolektif hafızanın boşluklarını tamamlayan; kadrosal devamlılığı sağlayan. Bu açıdan tarihçi değilse de "tarih anlatıcısı" olmak, belirli tarihsel dönem ve olayların tanıkları açısından bir boyun borcudur. İlle de emeğin, insanlığın ve doğanın kurtuluşu mücadelesinde yer almış insanlar açısından.

Şimdi birinci cildini yayımladığımız elinizdeki kitap tam da bu görevi yerine getiren bir çalışma. Bu bir "tarih kitabı" değil. Sıradan bir "anı kitabı" da değil. Anı, roman ve tarihsel anlatıyı birleştirmeyi başaran bir çalışma. İlle de bir sınıflandırma yapılacaksa, bir anı-roman. Gerçek ve kurgu karışımı bir eser. Bu yönüyle kişiler hem gerçek, hem hayal ürünü. Keza olaylar da öyle. Roman tarzının kaçınılmaz sonuçları doğal olarak.

Yayınevimizden ya da genel dağıtımdan temin edebilirsiniz.

emekkitap

Asmalı Mescit Mahallesi Ensiz Sokak No:3

Tünel Geçidi İşhanı A Blok Kat:2 Beyoğlu-İstanbul

Tel: 0212 245 87 01 | Fax: 0212 671 68 13 | www.emekkitap.com

**Genel
Dağıtım**

Çınqı

Sevgili Okur,

Yeni sayımızın ana temasında “Doğaya karşı mücadele eden insandan doğa için mücadele eden insana” başlığıyla sizlerle buluştuk.

Kapitalizm öncesi tüm toplumlarda insan doğa güçleri karşısında her kazancını bir zafer olarak kutladı. Yeraltı kaynaklarının keşfi, yeni kıtaların ve gıdaların “medeniyete” kazandırılması, fizik, biyoloji, kimya ve matematiğin kanunları, doğa hareketlerinin nedenlerinin buluşları... Artık mağarada yaşayan insandan daha öndeydi doğa karşısında insan. Kapitalizmle birlikte bu üstünlüğün sonunun tıpkı Kızılderililerin dediği gibi bir kaybediş olduğunun farkına vardı. Doğa kaynaklarının sorumsuzca talan edildiği, aşırı üretim, savaşlar ve insan yaşantısının sonucu olarak aslında kendi yaşam alanımızı tükettiğimiz bir sürece hızla sürüklendik.

İnsanın bilimsel eylemleri doğa kaynaklarına ulaşmak olduğu kadar doğayı yeniden kazanmak üzerine çalışmaya başladı. Günümüzün insanı doğal kaynakların insanoğluna daha ne kadar yeteceğini sorguluyor. Başka bir gezegen arayışı sürüyor. Bugünkü sorunumuz sadece yıkımı durdurmak değil yıkımın yarattığı tahribatı da onarmak. Yani aşırı üretimden planlı ekonomiye geçmek için acelemiz var. İnsanın bilincindeki değişim de bu yönde, doğaya yönelen her talan bir eylemle karşılanıyor. Yeni insan yaşam alanını savunuyor. Felaketlerle mücadele etmenin doğanın yıkımıyla mücadele etmek olduğunu algılıyor ve harekete geçiyor.

Doğayla birlikte, onun sahibi değil bir parçası olarak yaşamının yollarını arıyor.

Biz de bu arayışa eşlik etmeye çalıştık.

“Savaşın, katliamların tozu bulutu arasında şimdi bunun zamanı mı?” diye soranlar olacaktır.

Lice ve Antalya yangınları gösterdi ki tam da zamanı. Biri bir ulusu yaşam alanıyla birlikte yok etmek hırsıyla diğeri rant uğruna nasıl da geleceğimizi küllere çevirdiğini bize gösterdi.

Sizlerin katkılarıyla bir sayıyı daha hazırlamak için işe koyuluyoruz.

Eleştirileriniz, katkılarınız, dayanışmanız yolumuzu açacaktır.

Önsöz Kitap Dizisi
Sayı: 32 / Temmuz-Ağustos

kültür / sanat / edebiyat

978-605-66545-1-0

Genel Yayın Yönetmeni

Songül Yücel

Yazı Kurulu

Songül Yücel / Ülkü Şeyda

Fatma Yıldırım / Pınar Turan

Ebru Şahin / Gökçe Şahin / Kemal Oruç

Önsöz'e Ulaşabileceğiniz Adresler
İstanbul:

Taksim Ayışığı Ekin Sanat Derneği.
Süslü Saksı Sokak No: 22 / Kat:2 / Beyoğlu

İzmir:

Ayışığı Ekin Sanat Derneği, Kemeraltı Mah.
848. Sk Beyler İşhanı: No: 72 / Kat:2 / D: 205
Konak

Ankara:

Mithatpaşa Cad. 34/20 Kızılay
0507 167 21 18

Adana:

Çınarlı Mah. Atatürk Cad. 61012 Sk. Pedük
Apt. Kat: 1 No. 2 / Seyhan

Antep:

Çukur Mah. Mehmet Uygun Cad. Kurtuluş
Sk. Tankut İşhanı. Kat:3 / No: 203 Şahinbey

Antakya:

Kurtuluş Cad. Gazi Muharıpleri Derneği Sk.
No: 50/4 (Barbara'nın Evi karşısı)

Taksim: Mephisto / Pandora

Kadıköy: Seyhan / İmge Kitapevi / Mephisto

Ankara: İmge Kitapevi / İlhan İlhan

Bursa: Ezgi Kitapevleri /

Diyarbakır: Aram Kitapevi

Mardin: Leylan Cafe Kitap

İzmir: Yakın Kitap Evi

Genel Dağıtım: Emek Dağıtım

Baskı: Yön Basım Yayın: Davutpaşa Cad.
Güven Sanayi Sitesi B Blok 1. Kat No: 366
Topkapı - Zeytinburnu - İstanbul

www.ekinsanat.org/ onsozdergisi@gmail.com

Yeni Dönem Yayıncılık Basın Dağıtım
Eğitim Hizmetleri Tanıtım Org.Tic.Ltd. Şti.
Adres: Sofular Mah. Sofular Cad. No: 8/3
Fatih - İSTANBUL / Tel-Fax: 0 (212) 533 32 57

İÇİNDEKİLER

>> 04-05

Toprak Ana Beyannamesi

>> 06-09

Özgür Güven

O Güzel Atlara Binip Gittiler

>> 10-14

Setenay Berdan

Spielberg Sineması

>> 15-18

Temade Çınar

Katrina Bize Ne Anlatıyor

>> 19-22

Kemal Oruç

Dersu Uzala

>>23

Emel Diril

Yaşatmak

>> 24

Renas Toprak

Her Şey Bir Kediye Rastlaşmamla Başladı

>> 25-29

Özlem Davutoğlu

Kent Üzerine Çelişkiler

>> 29

Nazım Akarsu

Şiir

>> 30-31

Atila Oğuz

Suyun Mitolojisi

>> 32-33

Tuğçe Sayın

>> 34-38

Ahmet Tuncay Karaçorlu

Ege Doğa Direnişleri

>> 39-42

Hakan Tosun

Anadolu'dan Şehirlere Akan Nehirler

>>43-45

Röportaj

Hakan Tosun/Hayat var

>> 46-48

Ruşen Avşar

Su'ya Dair

>> 48-50

Gizem Argunşah

Biyobozunurluk

>> 51

Bahattin

Göğü Delen Adam

>> 52-55

Washington'daki Büyük Başkana

>> 56-60

Demet Demeter

Küçük Ağacın Eğitimi

>> 61-63

Nil Erten

Ana Tanrıça'nın Kızlarıyız

>> 64-65

Karmir Jin

Dünya Eskiden Toz Bulutuydu

>> 66-67

Ey Zeus

>> 68

Hael Helmi Srou

Bütün Dünyaya Haykırmak İstiyorum

>> 69-74

Kemal Oruç

Oyunculuk Okullarına Hazırlık Rehberi

>> 75

Şiir

Antakya Ayışığı Sanat Merkezi

>> 76-77

Röportaj

Fusun Demirel

>> 78-80

Savaş Bölgesinde Dört Gün

>> 81-84

Röportaj

Hamlet Delisi

OKURLAR

>>85

Sinan Kurt

Ustura Ağzılı Sessizlik

>> 86

Ve Bir Gün Her Şey Değişti

>> 87

Emrah Tüfekçi

Deniz Ülkesi

>> 88-89

Aysel Hoşgıt

Büyümek

>> 90-91

Alev Mersin

Asiydi Gönlüm

>> 92

Adil Ömer Çetindağ

Sanatın Distopyası

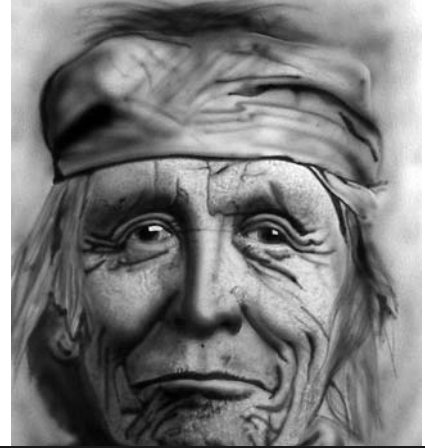
>> 93-96

S.Ş

İncir

Toprak Ana Hakları Evrensel Beyannamesi

Bu beyanname 22 Nisan 2010'da Bolivya'da toplanan "Dünya Halkları İklim Değişikliği ve Toprak Ananın Hakları Konferansı"nda kabul edildi ve Bolivya hükümeti tarafından Birleşmiş Milletler'e sunuldu. 140 ülkeden 35 bin katılımcıyla toplanan konferansta emisyonları ciddi oranlarda azaltma çağrısında bulunan "Halkların Anlaşması ile Toprak Ana Hakları Evrensel Beyannamesi" hazırlandı. Bu beyanname dünyanın her yerindeki yerli toplulukların başlıca talepleridir.

GİRİŞ

Biz, Dünya halkları ve ulusları:

Hepimiz, ortak bir kadere sahip birbiriyle ilişkili ve birbirine bağımlı varlıklardan oluşan, parçalanamaz ve canlı bir topluluğun, Toprak Ana'nın parçası olduğumuzu biliyoruz.

Toprak Ana'nın yaşamın, gıdanın ve öğrenmenin kaynağı olduğunu ve iyi yaşamamız için ihtiyaç duyduğumuz her şeyi sağladığını minnetle kabul ediyoruz.

Kapitalist sistemin ve her çeşit yağma, sömürü, istismar ve kirlenmenin, bugün bildiğimiz yaşamı iklim değişikliği gibi olaylarla riske atarak, Toprak Ana'ya büyük yıkım, bozulma ve parçalanma getirdiğinin farkındayız.

Birbirine bağımlı varlıkların oluşturduğu bir topluluk içerisinde, yani Toprak Ana'da, bir dengesizliğe yol açmadan sadece insanların haklarını tanımının mümkün olmadığına ikna olduk.

İnsan haklarını garanti altına almak için Toprak Ana ve tüm varlıkların haklarını tanımak ve savunmak gerektiğini ve bunu yapan kültürlerin, uygulamaların ve yasaların var olduğunu söylüyoruz.

İklim değişikliğine ve Toprak Ana üzerinde tehditlere neden olan yapıların ve sistemlerin dönüşümü için belirleyici, kolektif eylemlerde bulunmanın aciliyetinin bilincindeyiz.

Toprak Ana Hakları Evrensel Beyannamesi'ni kamuya ilan ediyor ve Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmesi için çağrıda bulunuyoruz. Bu, tüm dünya halkları ve ulusları için ortak bir başarı standardı olmalı. Her birey ve kurum, öğretim, eğitim ve bilinçlendirmeyle bu standartları destekleme sorumluluğu almalı. Bu beyannamede tanımlanmış haklara saygı göstermeli ve gecikmeden ulusal ve uluslararası yenilikçi önlem ve mekanizmalarla dünyadaki tüm halklar ve devletler arasında evrensel olarak etkili bir şekilde tanınması ve yerine getirilmesi garanti altına alınmalı.

MADDE 1

Toprak Ana

(1) Toprak Ana canlı bir varlıktır.

(2) Toprak Ana, tüm varlıkları besleyen, kapsayan ve meydana getiren birbiriyle ilişkili varlıkların eşsiz, parçalanamaz, kendi kendini düzenleyen bir topluluğudur.

(3) Her varlık, Toprak Ana'nın ayrılmaz bir parçası olarak ilişkileriyle tanımlanır.

(4) Toprak Ana'nın doğal hakları, varoluş ile aynı kaynaktan geldiğinden dolayı elinden alınmaz.

(5) Toprak Ana ve tüm varlıklar, türler, organik ve inorganik varlıklar arasında yapılan, insanlar için kullanılan her türlü ayırım olmadan bu beyannamede tanımlanmış tüm doğal haklara sahiptir.

(6) İnsanların insan haklarına sahip olduğu gibi, tüm diğer varlıklar da kendilerine özel, var oldukları topluluklar içerisindeki rol ve işlevlerine uygun haklara sahiptir.

(7) Her varlığın hakları diğer varlıkların haklarıyla sınırlıdır. Haklar arasındaki herhangi bir çatışma Toprak Ana'nın bütünlüğünü, dengesini ve sağlığını sürdürecektir şekilde çözülmek zorundadır.

MADDE 2

Toprak Ana'nın Doğal Hakları

(1) Toprak Ana ve meydana getirdiği tüm varlıklar aşağıdaki doğal haklara sahiptir:

(a) Yaşama ve var olma hakkı,

(b) Saygı duyulma hakkı,

(c) Yaşamsal döngülerini ve süreçlerini insan tarafından bozulmadan devam ettirme ve biyolojik kapasitesini yeniden oluşturma hakkı,

(d) Kendi kimliğini ve bütünlüğünü ayrı, özlük ve birbiriyle ilişkili varlıklar olarak sürdürme hakkı,

(e) Yaşam kaynağı olarak su hakkı,

(f) Temiz hava hakkı,

(g) Bütünsel sağlık hakkı,

(h) Kirlenmeden, zehirli ve radyoaktif atıklardan muaf olma hakkı,

(i) Bütünlüğünü yahut yaşamsal ve sağlıklı işleyişini tehdit edecek şekilde genetik yapısındaki bozulma ve değişikliklerden muaf olma hakkı,

(j) Bu Beyanname'de kabul edilmiş hakların insan faaliyetleri nedeniyle ihlal edilmesi durumunda bunların gecikmeden ve tam olarak iyileştirilmesi hakkı,

(2) Her varlık, Toprak Ana'nın uyumlu işleyişi için kendi rolünü yerine getirme hakkına sahiptir.

(3) Her varlık, insanların işkence yahut kötü muamelesinden muaf olma ve belli bir refaha sahip olma hakkına sahiptir.

MADDE 3

İnsanların Toprak Ana'ya Olan Yükümlülükleri

(1) Her insan Toprak Ana'ya saygı göstermek ve onunla uyum içerisinde yaşamaktan sorumludur.

(2) İnsanlar, tüm devletler, tüm kamu ve özel kurumlar aşağıdakileri yapmak zorundadır:

(a) Bu beyannameye tanımlanmış haklar ve yükümlülüklerle uygun olarak hareket etmek,

(b) Bu beyannameye tanımlanmış haklar ve yü-

kümlülüklerin tam olarak yerine getirilmesi ve uygulanmasını kabul ve teşvik etmek,

(c) Bu beyannameye uygun olarak Toprak Ana ile uyum içerisinde nasıl yaşanacağı konusunda öğrenme, analiz, yorumlama ve iletişimde yer almak ve teşvik etmek,

(d) Günümüzde ve gelecekte, insanın refahına yönelik faaliyetlerin Toprak Ana'nın refahına katkıda bulunmasını garanti etmek,

(e) Toprak Ana'nın haklarının savunulması, korunması ve muhafaza edilmesi için etkili standartlar ve yasalar belirlemek ve uygulamak,

(f) Toprak Ana'nın yaşamsal ekolojik döngülerine, süreçlerine ve dengelerine saygı göstermek, korumak, muhafaza etmek ve gerekli olduğu yerlerde bütünlüğünü iyileştirmek,

(g) Bu beyannameye tanımlanmış doğal hakların insanlar tarafından ihlal edilmesiyle oluşan hasarların düzeltilmesini ve sorumluların Toprak Ana'nın bütünlüğünü ve sağlığını yeniden sağlamaktan sorumlu tutulmasını garanti etmek,

(h) Toprak Ana'nın ve tüm varlıkların haklarını savunmak için insanlara ve kurumlara yetki vermek,

(i) Türlerin neslinin tükenmesine, ekosistemlerin yok olmasına yahut ekolojik döngülerin bozulmasına neden olan insan faaliyetlerini önlemek için ihtiyatlı ve kısıtlayıcı önlemler tesis etmek,

(j) Barışı sağlamak ve nükleer, kimyasal ve biyolojik silahları ortadan kaldırmak,

(k) İnsanların kendi kültürlerine, geleneklerine ve adetlerine uygun olarak Toprak Ana ve tüm varlıklara saygı gösterdikleri pratikleri teşvik etmek ve desteklemek,

(l) Toprak Ana ile uyum içerisinde olan ve bu beyannameye tanımlanmış haklara uygun ekonomik sistemleri teşvik etmek,

MADDE 4

Tanımlar

(1) "Varlık" tanımı ekosistemleri, doğal toplulukları, türleri ve Toprak Ana'nın bir parçası olarak var olan tüm diğer doğal varoluşları kapsar.

(2) Bu beyannameye tanımlanmış hakların yahut belirtilen varlıkların diğer doğal haklarının tanınmasını kısıtlamaz.

Yaşar Kemal: O Güzel Atlara Binip Gitti

Özgür Güven

Yaşar Kemal gittiğinde yazmamı istemişlerdi. Elim kaleme varmamış, hiç mi hiç içimden gelmemişti yazmak. Şimdi ölümün üzerinden bir yıldan fazla bir zaman geçti. Kitap satış listelerine baktım da, ölümünden sonra neredeyse dört katından fazla satış ortalaması yakalamış ustanın kitapları. Kitaplarını tekrar okurken aldığım notlarımı çıkardım ve başladım yazmaya.

Ne zaman doğduğuna dair değişik tarihler söylene de 1920’de doğduğu kabul edildi sağlığında. Van Gölü kıyısında Ernis köyünde doğduğunda Kemal Sadık koymuşlar adını. Anası, kendi söylemiyle “çok önemli bir kadın” olan Nigar Hatun, babası ise Sadık Göğçeli ya da Yaşar Kemal yani nüfustaki adıyla Kemal Sadık Göğçeli daha küçükken Ernis Köyü’nden göçüp, gelip yerleşecekleri Çukurova’nın Hemite Köyü’ndeki adıyla Kürt Sadık. Çocukluğu Hemite’de geçer. Bu köyde okul olmadığı için her gün tellerle bağlı uyduruk bir sala binip Ceyhan nehrinin öte ya-

kasına geçer ve okula gider. Bu okulla ilgili olarak bir anısında şunları söyler:

“Birgün köye bir çerçi geldi. Köylü kadınlara istediklerini borca veriyor, bir deftere yazıyordu. Çerçiye sordum bu yaptığın ne diye. Yazı olduğunu sonra okuyup unutmayacağını söyledi. Artık okula yazılacak, üç ayda okur yazar olup bir daha söylediklerimi hiç unutmuyacaktım. Bizim köyde hiç okur yazar yoktu. Bir saat uzaktaki Burhanlı Köyü öğretmeni Ali Rıza Bey’di. Mehmet’le huzuruna çıktık. Ben, dedim, okumaya geldim. Olur, dedi öğretmen. Ama senin ayakkabın, kafa kağıdın var mı? Yok. Kalem defter? O da yok... Giysiler yırtık pırtık... Ben başladım, ben daha üç ayda okur yazar olur, sonra zahmet vermem. Yemini billah ettim ki üç aydan çok başına bela olmayacağım. Adamla uzun bir tartışma... Öğretmen bana kafakağıdının gerekliliğini, ayakkabısız olamayacağının sebebini bir türlü anlatamıyordu. Sonunda bana yirmi beş kuruş verdi, git, dedi, kendine defter

Yaşar

kalem al. Beni de bir sınıfa soktu. Bir de Alfabe verdi. Alfabede nar resimleri vardı. Ömrümde böyle şiirli bir büyüye rastlamadım. O gün bütün defteri karaladım. Ne kadar harf varsa hepsini durmadan yazdım. Akşam defterde karalanmadık hiç bir yer kalmamıştı. Üç ay sonra artık gazete bile okuyor, dağlara, taşlara bulduğum kağıtlara, duvarlara yazılar yazıyordum.”

Yaşar Kemal ilk gençlik yıllarında bir dönem eğitimci yapıyor. Sonradan Adana Ramazanoğlu Halk Kütüphanesi’nde memur oluyor. Yazı serüveni de esas olarak burada başlıyor. 30 bin kitap arasında mutlu olan Yaşar Kemal gece gündüz durmadan okuyor. Öyle ki geceleri kütüphanede sabahladığına şahit olan çok. Okuma, biriktirme, bir noktadan sonra yazmaya dönüşüyor.

Kütüphanede çalıştığı bu dönemde daha sonraki hayatında çok önemli bir yere sahip olan Orhan Kemal’le tanışıyor. Kitaplarından zaten tanıdığı Orhan Kemal’e hem hayranlık duyuyor hem de saygısı var. Nazım Hikmetle birlikte yattığı Bursa Kalesi’nden salıverilen Orhan Kemal Adana’ya geliyor. Yıl 1943. Bir gün Ramazanoğlu Kütüphanesi’ne gelip “Goriot Baba”yı istiyor. Niyeti eve götürüp okumak. Görevli memur yok diyor. “Abone değilsin, götüremezsin.” Yaşar Kemal müdahale ediyor, kitabı veriyor. Böylelikle tanışıyorlar ve aralarında sıcak bir dostluk başlıyor. Bir süre sonra Yaşar Kemal, Orhan Kemal’den yazdığı hikayelerini okumasını istiyor. Hikayeleri okuyan Orhan Kemal, ondaki cevheri de hemen görüyor. Ama eksik olan yanını da görüyor. Dönüp soruyor: “Kemal Sadık, sen yazıyorsun ama söyle bakalım sen kimden yanasın? Cemil Ağa’dan mı yanasın yoksa bunlardan mı?” Bu soru Yaşar Kemal’in gözünü açıyor ve hemen safını belirliyor: “Evet bunlardan yanayım.” Böylelikle emekten, emekçiden yana bütün bir ömür boyu yer aldığı, alacağı safını belirlemiş oluyor.

Kütüphanecilik döneminden sonra Toroslar başta olmak üzere köy köy dolaşıp “ağıtlar”ı derliyor. Yollara düşmezden önce folklor araştırmaları yapacağına dair bir belge alıyor halkevinden. Bu belge sayesinde “ağıtlar”a ulaşması kolaylaşıyor. Bir anlamda sözlü edebiyatın derlenmesini yaptığı bu dönemden bahsederken; “Anlamayanlar devlet görevlisi sanıyordu. O

Kemal ve Aşık Veysel birgün kolkola

girmiş İstiklal Caddesi’nden yürüyerek gidiyorlar. Sait Faik de yanlarından geçip Çiçek Pasajı’na gidiyor. Oturuyor çilingir sofrasının başına. “Biraz önce çok acayip bir şey gördüm.” diyor, “İki adam tek gözle yürüyordu.” Yaşar Kemal bunu ne zaman duysa basardı kahkahayı.

kağıt sayesinde çok beladan kurtuldum.” diyor. “Ağıtlar” hem basılan ilk kitabı hem de sonrası için önemli. “Ağıtlar”ın peşinden koşarken insanları, halkını tanıyor, yaşam koşullarını, alışkanlıklarını, davranışlarını yakından görüyor, inceliyor, biriktiriyor. Toroslarda

adım adım peşinden gittiği “ağıtlar” ona binlerce hikaye anlatıyor. Bu ağıtlar insana dair her duyguyu barındırıyor. Yaşar Kemal, ağıtların hikaye anlatışındaki lirizme, gerçeği anlatışındaki açıklığa ve dürüstlüğe hayran kalıyor. Bir söyleşisinde “Epopenin anası neden ağıtlar olmasın?” diyor. Yani ağıtların gerçeği mitolojik biçimde yansıttığını da biliyor.

İnsan tanımada ve gerçek yaşam öyküleri dinleyip biriktirmede önemli bir süreç de arzuhalcilik yıllarıdır. İlk daktilosunu 1959 yılında alıyor. Daktiloyu üzerine koyacağı bir sehpa ve bir de tabure alıp oturuyor Adana Adliyesi’nin önüne. Civar köylerden, kasabalardan adliyeye yolu düşen, mahkemelik olan çok. Her gelenin hikayesini dinliyor. Sonra duruma uygun bir dilekçe, başvuru, savunma yazıp veriyor. Artık gelen 3-5 kuruş ne verirse... Olmayandan tavuk, yumurta, peynir, o da yoksa dua da yetiyor. Arzuhalci kör Kemal herkesin derdini dinleyip istidasını yazarken bir yandan da kendi anlatım biçimini geliştirip güçlendiriyor, üslubunu oluşturuyor. Buradan bir de uzun hikaye çıkarıyor: “Bebek”. Bu hikaye daha sonra Cumhuriyet Gazetesi’nde 10 günlük bir tefrika olarak yayımlanıyor.

Cumhuriyet Gazetesi ya da gazetecilik hikayesi başlamadan önce Yaşar Kemal’in bir İstanbul hikayesi var ki evlere şenlik. Sanki bir Federico Fellini filmi. Adı solcuya, komüniste çıkmış, mimlenmiş biri olunca, Adana’da yaşamak oldukça zorlaşıyor. Ne iş bulabiliyor bu yüzden ne de polis rahat veriyor. Polis baskısı, soruşturmalar, kovuşturmalar, yokluk canına tak ediyor. Kendisinden önce aynı şeyleri yaşayanlar var. Gidip onlarla konuşuyor. Arif Dino, Orhan Kemal gibi dostları yoldaşları yani. Kendisine İstanbul’a gelmesini öneriyorlar. Arif Dino “Sen git. Bir ay sonra da ben gelirim.” deyince aklına yatıyor bu.

Ankara’ya sebze, meyve taşıyan bir akrabasının kamyonuyla Ankara’ya kadar geliyor. Orada Arif’in

Sait Faik Abasıyanık Yaşar Kemal için bir kitabını imzalıyor. Diyor ki; "Türklerin en Kürt'üne Kürtlerin en Türk'üne."

ağabeyi Abidin Dino ve eşi Güzin Dino'yu buluyor. Onların da desteği ve teşviki ile İstanbul'a gidiyor. Cebindeki para birkaç günde bitiyor. Arif'in gelmesine çok var. Parasız, evsiz, barksız dımdızlak kalıyor. Ne tanıdığı kimse var ne de yol yordam biliyor. Kendince bir çözüm bulup Gülhane Parkı'na yerleşiyor. Sarayburnu'na açılan kapının saçağında uygun bir yer görüyor, park bekçilerine de orada kalacağını söylüyor. Sonra Galata Köprüsü'ne iniyor bir olta alıp balıkçılığa başlıyor. Tuttuğu balıkları kızartıp balık ekmek satıyor. Arif Dino ile Orhan Kemal gelene dek böyle yaşamını sürdürüyor. Hani ekmeğini taştan çıkarıyor derler ya, Yaşar Kemal de denizden çıkarıyor. Orhan Kemal, Kemal Sadık Göğçeli'yi alıp Cumhuriyet Gazetesi'ne Nadir Nadi'ye götürüyor. Birkaç yazısını okuyan Nadir Nadi "Bebek"i tefrika halinde yayınlıyor. Kendisine de "Gel" diyor, "Sen bizim için röportajlar yap."

"Yaşar Kemal'in canına minnet. Arayıp da bulamadığı iş bu.

İlk iş Diyarbakır'a gönderiyorlar, eline de bin beş yüz lira veriyorlar. O tarihte bu oldukça büyük bir para. Gidiyor Galata Köprüsü'ne, paranın bir kısmını oradaki balıkçı dostlarıyla paylaşıyor ve düşüyor yola. Röportajlar oldukça ilgi çekiyor. Bu röportajlarda kırdan kente göç ve nedenleri var. Yani ağalar, çözümlene sürecindeki feodalizm, ağaların zulmü; köyünden, toprağın dan kopup gelen köylülerin göçü; çektikleri sefalet, açlık, yoksulluk var. Üstelik bu röportajlar emekten, yoksuldan, ezilenden ve sömürülenlerden yana açıkça saf tutan sosyalist bir edebiyatçının kaleminden çıkıyor. Üstelik kendisi de daha küçük yaşta göç yollarına düşmüş bir yazar. Böyle röportajlar müthiş yankı yapıyor, ilgi çekiyor. Bu durum Yaşar Kemal'in polis dosyasını oldukça kabartmasının yanında dönemin başbakanı Adnan Menderes'in de epeyce canını sıkıyor tabi.

Bebek'le başlayıp röportajlarla devam eden Cumhuriyet macerası 12-13 yıl sürüyor. Bu yılların en önemli röportajlarının başında "Çocuklar İnsandır" var. Bu röportajlar Ara Güler'in objektifinden muhteşem sokak çocuğu fotoğrafları ve Turhan Selçuk'un çizgileriyle de zenginleştirilerek 1975 yılında Cumhuriyet'te yayımlandı. Daha sonra 1978'de "Allah'ın Askerleri" adıyla kitaplaştırıldı. Son baskısı ölümünden kısa bir süre önce asıl adı olan "Çocuklar İnsandır" adıyla ve Ara Güler'in çektiği fotoğraflarla bezenerek basıldı.

Bu röportajlarda Florya'dan Dolapdere'ye, Sirkeci'den Balat'a kadar çocukların gözünden, özellikle de sokak çocuklarının gözünden bir İstanbul hikayesi vardır. Ama bu hikaye kapkara bir İstanbul'u anlatır çünkü bu hikayeyi anlatan çocuklar kendi hikayelerini anlatırlar. Çünkü onlar açlığın, sefaletin, yokluğun dibine vurmuş; horlanmış, ezilmiş, aşağılanmış, itilip kakılmışlardır. Bu hikayenin kahramanları, sur dibinde, köprü altlarında, viranelerde, yangın yerlerinde, sokaklarda yatar kalkar, sokaklarda yaşarlar. Ayakkabı boyacılığı da yaparlar, hırsızlık, dolandırıcılık da; yan kesicidirler, dolandırıcıdır, katildirler. Bu çocuklar kendi gölgelerinden korkacak kadar ürkek, en tehlikeli işleri yapacak kadar cesur ve gözü karadırlar. Bu çocuklarla röportaj yapan, onları konuşturmayı başaran ender insanlardan biridir Yaşar Kemal. Çünkü onları birer çocuk ya da birer suçlu olarak görmez. Onları insan olarak kabul eden bu nedenle kendisi de onlardan biri olan Yaşar Kemal'le konuşmalarında çocuklar kendilerini oldukları gibi açmış, hiçbir şey gizlemeden her şeyi anlatmışlardır. Yaşar Kemal bu çocukların anlattıkları karşısında şaşkına döner. Bir söyleşisinde bu çocuklara dair şunları söylüyor: "Her şeyi, yaptıkları bütün hırsızlıkları, yankesicilikleri, bütün kirli işleri, esrar kaçakçılıklarını, sigara satıcılıklarını, kumarbazlıklarını, zamparalıklarını her şeyi akan bir su gibi bana açık açık anlattılar. Onlar anlattıkça ben şaşkına dönüyordum. Neye uğramıştım? Başım dönüyordu. Yattıkları yerleri, ağaç kovuklarını, mağaraları, vapur bacalarının altlarını, surları, kamping evlerini, vagonları, köprü altlarını, yıkık evleri, yangın yerlerini, yarı yıkık evleri, ormanı her bir şeyi söylüyorlardı."

Yaşar Kemal bur röportajları yapmak üzere İstanbul sokaklarını arşınlamaya başladığında İstanbul'a yeni gelmiş. Parasız pulsuz acemi bir gazeteci değil tanınmış, usta bir yazardır. İnce

Memed, Orta Direk, Yer Demir Gök Bakır, Ölmez Otu, Teneke gibi eserleri yayınlanmış, en çok okunan yazarlar arasına girmiştir bile. Tam da bu sırada sokağı seçer. İstedığı, çocuklarla konuşmak, “dertleşmektir.” Hem de en alttakilerle, aşağılananlar, horlananlar, itilip kakılanlarla, kimsesizlerle konuşmak için yani bugünün İstanbul’unda sokaklarda yaşayan avuçlarında bali, tiner koklayan, çakmak gazı çeken “kötü” çocukların 70’li yıllardaki versiyonlarıyla konuşmak için. Yazar, hayatı ciddiye aldığı gibi çocukları da ciddiye alıyor ve “Cocuklar da en az bizim kadar ciddi insanlardır.” diyordu.

Çocukları da hayatın kendisini de ciddiye alan yazar bunun bütün yaşamında hisseder ve yazdıklarıyla da hissettirir. Onun romanlarında olsun diğer yazılarında olsun alttan alta kendini hissettiren bir anlayışı, bir yaklaşımı vardır. Mesela haksızlığı hiç kabullenmez. Onu okurken her türlü zorbalık karşısında isyan gibi yüce bir duygunun varlığını hisseder, siz de isyan etmek isteyebilirsiniz. Çoğu zaman da açıktan açığa isyancının yanında saf tutar, isyancıyı desteklersiniz. Mesela insana olduğu kadar ota, böceğe, yılan, sineğe, ağaca velhasıl doğaya saygı vardır. Sadece insanın yaşamı değil, doğayla insanın iç içe uyumku yaşamına saygı vardır. Onun hikayelerinde çocuklar bile doğaya zarar vermez. Doğaya zarar verenler hep sömürücü sınıflara mensuptur.

Yaşar Kemal hiçbir zaman piyasa romancılığı yapmaz. Tolstoy, “Savaş ve Barış”ta türkü söyleyen bir köylüyü anlatırken onun hiç “müzik yapma” kaygısının olmadığını, içinden geldiği gibi, yüreğinden geçtiği gibi türkü söylediğini yazar. O yüzden de onun türküsü müthiş güzeldir. Bizim Homeros da yazarken böyledir. Bir çocuk saflığıyla içinden geldiği, yüreğinden geçtiği gibi yazar. O yüzden de yazdıklarında ister röportaj, ister roman, ister hikaye olsun müthiş bir samimiyet vardır. Onun yazılarının en belirgin özelliklerinden biri budur. Bu samimiyeti uzun uzun anlattığı çiçeklere, kuşlara, ağaçlara, börtü böceğe duyduğu derin sevgide de kötülük, zorbalık karşısında baş eğmez, soylu isyanda da, erdem karşısında insanın soylu özellikleri karşısında duyduğu heyecanda ve çöşkuda da görebilirsiniz. Bütün bunların asıl nedeni ise daha önce belirttiğimiz gibi yanlı olması, taraf tutmasıdır. O soylu öfkenin de o heyecan ve coşkununda, yaşama duyduğu derin sevginin de temelinde, yazarın emekten yana, sosyalizmden yana, insanın geleceğinden yana belirlemiş olduğu bilinçli olarak yan tutan tutumu vardır. Çünkü günümüz burjuva toplumunda emekten yana, sosyalimden yana, taraf olma-

dan ne doğaya ne de insana dair iyi, güzel, soylu olana sahip çıkılabilir.

Yaşar Kemal romanı dünyanın pek çok diline çevrilip yayınlanmıştır

O meşhur klişe söylemle bu, yerelden evrensele ulaşmayı başarmasından ileri gelir. Yani dili özgündür, hikayeleri özgündür, ama o, özgün olanın içinde genel olanı çizmeyi başarmıştır. Doğayla insan arasındaki ilişkiyi anlatır, zorbalığa, eşitsizliğe, haksızlığa, ezilmeye, sömürüye karşı çıkar. Karşı çıkmakla da kalmaz, isyan eder. Bu nedenle dünyanın pek çok diline çevrilmiş, okunmuştur. Onun kitapları okuyanlara cesaret aşılar, onları direnmeye mücadeleye yönlendirir, insana ve geleceğe dair umut verir.

Yaşar Kemal’in kitaplarında bütün bir Anadolu ve Anadolu’da yaşayan her halktan insan vardır. Ağrı’dan Ege’deki adaya, Çukurova’dan Karadeniz’e, İzmir, Aydın’dan Van’a kadar, folklörüyle, kültürüyle, tarımıyla, bitki örtüsü ve doğasıyla Anadolu’daki yaşam kitaplarına sinmiştir. Dolayısıyla bütün bu topraklarda sadece ağıtlar değil, efsaneler, masallar da derlemiştir. Üç Anadolu Efsanesi, Binboğalar Efsanesi, Ağrı Dağı Efsanesi, Çakırcalı Efe çıkar o masallardan, efsanelerden. Onun kitaplarında Karadeniz’den Akdeniz’e, Ege’den Serhat’a bütün bir Anadolu’nun bitkisini, çiçeğini, börtü böceğini, ağacını otunu, yılanını çiyasını, kurbağasını, eşeğini, katırını, örümceğini, faresini velhasıl her şeyini bulursunuz. Derler ki, “Eğer bir gün Paris yıkılıp yıkılırsa Balzac’ın romanlarına bakarak yeniden kurabilirsiniz.” Bu söz bizim “koca çınar” a uygulanırsa tek bir kenti, bölgeyi değil, bütün bir Anadolu’yu, insanı, ekolojisi, ağacı, sineği ile yeniden kurabilirdik.

Yaşar Kemal kitaplarında geniş bir yelpazeye yayılan konular vardır. Konuların ortak özellikleri ise bu topraklarda yaşayan bütün halklardan insanların sorunları olmasıdır, toplumsal sorunlar olmasıdır. Okuyucu hangi konuyu çekici buluyorsa, zengin Yaşar Kemal külliyatında o konuyla ilgili kitap ya da kitaplar bulabilir. Birkaç örnek:

Yazarın kendi yaşam hikayesi ilginizi çekiyorsa, az ya da çok konuyla ilgili bilginiz de varsa; açlık, sefalet içinde geçen çocukluğuna dair, babası Kürt Sadık’ın nasıl katledildiğine dair bilgi sahibiyse, “Kimsecik” serisi ilginizi çekecek, tam size hitap edecektir. “Yağmurcuk Kuşu”, “Kale Kapısı”, “Kanın Sesi” üçlemesinden oluşan bu seri romanda yazar kendi ailesinde, çocukluğundan derlediği malzemeleri bolca kullanmıştır. Kendi yaşamıyla roman arsında adeta bir paralellik vardır. Korkunun, ölüm korkusu-

nun insanı nasıl yıldırıldığını, insanlıktan çıkardığını, çığına çevirdiğini çok güçlü bir dille ve olay örgüsüyle anlatır. Okurken adeta birebir yaşarsınız.

“Orta Direk”, “Yer Demir Gök Bakır”, “Ölmez Otu” üçlemesinden oluşan “Dağın Öte Yüzü”nde insanın doğayla mücadelesi ve insan psikolojine dair çözümler vardır. “Taşbaş Efendimiz” mitinde olduğu gibi bir mit nasıl yaratılı ve bir anda nasıl yerin dibine batırılıp itten rezil edilir okuyabilirsiniz. Bu seride evliyanın, yadırın, mucizenin ne olup ne olmadığını görebilir, doğanın sert ve acımasız koşullarına karşı, insanın doğa üstünden nasıl medet umduğunu görebilirsiniz.

Bir başka üçleme “Deniz Küstü”, “Kuşlar Gitti”, “Al Gözüm Seyreyle Salih”te İstanbul başta olmak üzere giderek azalan yeşil alanlar, betonlaşma, kuşların ve diğer canlı türlerinin azalması, hatta bazılarının soyunun tükenmesi, deniz kirliliği ve bunun deniz canlıları üzerindeki etkileri çocukların gözlerinden anlatılıyor. İnsan eliyle katledilen doğa ve bunu yaparken insanın nasıl kendi felaketini hazırladığı; kapitalizmin doğayı nasıl talan ettiği anlatılıyor.

Yaşar Kemal, tarım alanında feodalizmin adım adım nasıl çözümlü dağıldığını, kapitalizmin buraya nasıl sirayet edip yerleştiğini de gösterir. “Akçasazın Ağaları”, yani “Demirciler Çarşısı Cinayeti” ve “Yusuçuk Yusuf” bunu anlatır. Türkiye’de toprak düzeninin feodalizmden kapitalizme evrimini iki toprak ağasının çatışması üzerinden anlatırken bunun sonuçlarının alt sınıflara nasıl yansıdığını da gösterir. Yoksul köylünün, emekçinin nasıl ezildiğini, asıl bedelin onlara ödetildiğini, sömürünün nasıl yoğunlaştığını, emeğin nasıl talan edildiğini bütün canlılığıyla bu kitaplarda anlatır.

Dahası var, “Teneke”, “Tek Kanatlı Bir Kuş”, “Höyükteki Nar Ağacı”, ... özellikle efsaneleri; “Binboğalar Efsanesi”, “Ağrı Dağı Efsanesi”ni okuyanlar aşk ve epik anlatımın nasıl doruğa tırmandığını görürler. Aslında aşk, lirizm ve epope Yaşar Kemal’in bütün eserlerinde vardır. Zaten bu nedendir ona kimilerinin “Anadolu’nun Homerosu” demesi.

Töre denilerek, namus denilerek işlenen kadın cinayetlerini “Yılanı Öldürseler”de bulabilirsiniz. Nedeni ne olursa olsun kadın cinayetlerini, kadın kırımını, kabullenmek ya da alışmak asla kabul edilemez. “Yılanı Öldürseler” bir çocuğun adım adım nasıl katile dönüştürüldüğünün, üstelik kendi ailesinden birinin kendi canından, kendi kanından birinin katiline dönüştürüldüğünün ve bir kadına nasıl kıydığının hikayesidir.

Tabii Yaşar Kemal’i Yaşar Kemal yapan “İnce Memed”i atlamak olmaz. Dildeki ustalığının, yazım tekniğinin, şiirsel anlatımın, bir mit yaratmanın, lirik anlatıyla epik anlatıyı birleştirip kaynaştırmanın zirvesidir bu eser. Feodalizme, feodal toprak düzenine, ağalık ve ağalık kurumuna isyanın; giderek kapitalizme, kapitalist tarıma geçmeye başlayan Çukurova köylüsünün yaşamı ve son eşkıyanın nefes kesen hikayesi... Yazılması uzun yıllara yayılan bu dört ciltlik nehir romanı Yaşar Kemal’i hem Türkiye’li okura hem de dünyaya tanıtan en önemli eserlerinden biridir.

Ve son nehir romanı, “Bir Ada Hikayesi”: “Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana” ile başlayan “Karıncanın Su İçtiği” ve “Tanyeri Horozları”yla devam edip “Çıplak Deniz Çıplak Ada” ile tamamlanan dörtleme oldu. Ömrü elverseydi daha neler çıkardı o yürekten, o kafadan o kalemden bilinmez, ama bu son nefesinde, Ermeni tehirci ve soykırımını göğüsleri kesilip Fırat’a atılan Ermeni kızlarının, kadınlarının hikayesini de, çerkes sürgününü de, Kürtleri de, Anadolu Rumlarını da müthiş bir ustalıkla nakış nakış işler. Girit’ten, Selanik’ten yüzlerce yıldır yerleştikleri, yurt belledikleri topraklardan sökülüp anadoluya gönderilen Türkleri, Türkmenleri de; Ege’den, Karadeniz’den kendi öz yurtlarından ata topraklarından sökülüp vapurlara doldurularak Ege’nin öte yakasında gönderilen Rumları da bulursunuz bu destanda, mübadelenin, Ege’nin iki yakasında yarattığı nice trajediyi de. Ege’nin iki yakasında kurulan iki ulus-devletin, iki burjuva devletin kendi egemenliklerini kurmaya çalıştığı 1. emperyalist savaş sonrasında aklı fikri, bedeninin yarısı, kalbi öte yakada kalanların hikayesidir bu. Ama aynı zamanda Kürdü, Lazı, Çerkesi, Türkmeni, Türküyle, Rumuyla, Ermenisiyle bu topraklarda yaşayanların birbirlerinin yarısını nasıl sarcağını da anlatır burada yazar. Bu dört kitaptan oluşan nehir romanı adeta veda edişidir ustanın okurlarına.

Yaşar Kemal dedik. Altını bir kez daha çizerek belirtelim: Halkların özgür ve kardeşçe, barış içinde ve birlikte yaşamasından yanadır. Onun eserlerinde diller, kültürler insanlık bahçesinin çiçekleri olarak birlikte yeşerir, birlikte açar, birlikte bereketlenir, birlikte boy verirler. Onun insanların yaşadığı her yer özgürce açan bin bir çiçek bahçesidir. İster Çukurova ister Karadeniz ister Ege hiç fark etmez. İnsanın insanı sömürmediği, insanın insana zulmetmediği bir dünya hayal eder hep. Onda umut vardır; umut birlikte ve özgürce üreten, paylaşan, birlikte ve kardeşçe yaşayan insandır. Umut insanın kendisindedir.

Bir Kabustu, Geldi Geçti: Spielberg Sineması

Setenay Berdan

Modası geçmiş bir yönetmendir Steven Spielberg. 1970-90 arası döneme damgasını vurdu, o yıllarda çektiği her film büyük olaydı. Çünkü Amerikan gericiğinin, soğuk savaştan, nükleer tehditten, artan suç ve yozlaşmadan, teknolojinin yarattığı belirsizlikten fazlasıyla muzdarip çekirdek burjuva-küçük burjuva ailenin korkularına dair, boşlukları doldurabilecek malzemesi henüz tükenmemişti. Dünyayı ve bir mikrokozmos olarak Amerikan toplumunu derinden saran sorunların kökenine dair yeterince bilinç ve eylem pratiği biriktirememiş kitleler, Spielberg gibi sinemacıların bin bir simülasyonla yarattığı duygusal şokların bir ekokavat gibi dümdüz ettiği basit ahlakçı tuzaklara düşmekten kurtulamıyordu. Bilinç ve eylem eksikliğinin yarattığı boşluk, duygusal şoklar eşliğinde sunulan ve çoğu zaman bir çocuğun basit algısına denk gelen ahlaki söylemle kolayca dolabiliyordu.

Derken, dünya muazzam bir dizi devrimler dalgasıyla kuşatıldı. 2011’de zirveye ulaşan, Mısır-Tunus devrimleri ve dünyanın 800 büyük kentine yayılan “işgal et” eylemleri ile taçlanan bu müthiş dalga, çocuk bezi dayanıklılığına sahip o incecik ahlaki tutuculuğu parçalayıverdi. Kitleler bastırılanın geri dönüşünü engellemeye yönelik geleneksel tutum ve kanaatleri bir yana koydular. Bu noktadan sonra, Spielberg gibi, çelişki ve çatışmaların üzerini örtme çabalarının yarattığı semptomlar üzerinde duygusal şok simülasyonlarından saraylar inşa eden yönetmenler, itibar görmez oldular.

Hiç kuşkusuz, Spielberg tarzında yönetmenler, endüstriyel sinemayı ileri bir düzeye taşıdılar. Kostümden dekora, müzikten kurguya, görsel efektlerden pazarlamaya kadar, tümünde tam bir profesyonellik ve zanaatkar titizliği sergilediler. Ama hiçbir özgünlük taşımadıklarından kolayca taklit edilip tüketildiler. Oysa Spielberg’in ilk yükseldiği 70’li yıllar, bir dizi “auteur” sinemacının damgasını taşımaktaydı. Sovyet sinemacılar Paracanov ve Tarkovsky, Japon Kurusowa, Alman Fassbinder ve Herzog, İtalyan Pasolini, Antonioni, Bertolucci, İsveçli Bergman, Fransız Truffaut ve Godard, Yunanlı Angelopoulos ve Costa Gavras, İngiliz Roeg ve Kubrick, Türkiye’den Yılmaz Güney... Her biri taklit edilemez özgün dilleri, basit ahlak derslerine sığmayan felsefi derinlikleri ile sinema salonlarını kitlesele sanat etkinliği seanslarına dönüştürmüşlerdi.

1860-70’li yıllar boyunca sinemayı sanatın altın tahtına oturtan ve yönetmenleri ticari hasılat kaygılarından uzak bir üretime sokan iki önemli etmenden söz edilebilir. İlki daha yüzeysel bir etmedir. Televizyonların evlerde başköşeyi kapması. Milyonlarca insan artık filmleri küçük bir yeşil camda izliyor, ailesele bir şölenin ancak tamamlayan motifi olabilen filmler eşliğinde, kişisel hatıralar biriktiriyordu. İkinci etmen daha derindeydi, aynı yıllar kapitalist dünyanın önemli büyüme ve verimlilik artışı yakaladığı yıllardı, dünya savaşlarından sonra gelen bu bolluk refah duygusu yaratmayı başarmıştı. Çok güçlü sendikalarda örgütlü işçi sınıfı, günlük geçim derdinden bir nebze uzaklaşabiliyor, hayatın daha karmaşık sorunlarına ışık tutan sinema salonlarını doldurabiliyordu.

Bu manzarayı kökten değiştiren deprem, petrol krizi diye bilinen ve tüm kapitalist dünyayı etkisine alan yapısal bunalım olacaktı. Endüstriyel ve tarımsal üretimin çöküşü birbirini izledi. İşsizlik, enflasyon devalü-

asyon, borç iflasları ve moratoryumlar, artık günlük yaşamın vazgeçilmez sözcükleri haline geldiler. Burjuva egemenliği güvenceye alan değerler sistemi, kriz gibi travmatik olaylar karşısında oldukça kırılıp girdi. Öyle ki, oluşan hayal kırıklığından nur topu gibi devrimler doğmuştur. Baudrillard'ın deyişiyle "Simülasyon" bozulmuştur. Burjuva toplumun bastırılan derin çelişkilerinde yaşayan gerçeklik, emekçi yığınların yüzünde tokat gibi patlar. Burjuva sınıf, sarsılan egemenliğini yeniden güvenceye almak için çıplak baskının işe yaramadığını tecrübelerinden biliyor. Bu yüzden, günlük yaşamın konformizmi yıkıma uğradığında, önce korku ve endişe tüneline geçen, fakat sonra eylemin umutlu bahçesinden derlediği bilinç çiçekleriyle yoluna devam eden emekçi sınıfları, içine girdikleri korku-endişe tüneline tutmak adına sinema zanaatçıları yardıma çağırılır. Televizyon karşısında, sıcak aile ortamı ve koşuşturması içinde, bu etki yaratılmazdı. İstenen "duygusal şok" ancak karanlık sinema salonlarında deriye nüfuz edebilirdi. Sinema sanatı açısından çukurun dibini sayılacak türden korku filmleri, kanlı şiddet sahneleriyle dolu suç filmleri, muazzam paralar dökülen reklam ve duyurular eşliğinde, beyaz perdeyi istila etmeye başlar.

Spielberg, henüz yirmili yaşlarını sürerken çektiği *The Duel* (1971) filmi ile dikkat toplamıştı. Petrol krizi olarak bilinen depresyonun hemen arifesinde Spielberg, bütün isteği ailesiyle bir şükran günü yemeği olan bir basit aile babasının ıssız yollarda başına bela olan bir petrol tankeri sürücüsü ile, tesadüfen de olsa dönemin ruhunu yakalamıştı. Film boyunca petrol tankeri sürücüsünün yüzü görülmez, neden sıradan bir adamın başına musallat olduğu da açıklanmaz. Öldürme isteğiyle dolu şiddet nedensizdir. Bu yüzden, korkunun kaynağı da çözümü imkansız kılarak, karanlıkta bırakılır. Geriye, salt içgüdüsel bir korku kalmıştır. Spielberg, kapitalizmin krizinin günlük endişelere boğduğu sıradan insana, içgüdüsel olabildiği ölçüde güçlü bir özdeşleşme olanağı verir. Nedeniz bir şiddete maruz kalan korku sahibine ilkel bir hayatta kalma arzusu aşılar. En temel burjuva önerme olan "İnsan insanın kurdudur." fikri, beyazperdeye böyle yansır.

Bir sonraki filminde Spielberg, duygusal şok yaratmadaki tüm becerisini sergileme imkanı bulur. Çok satan romanların filmini çekmek, belli bir gişe hasılatı vaat eder, bu yüzden, edebi açıdan tam bir rezalet olan

Peter Benchley'in "Jaws" romanını perdeye aktarmak için elini çabuk tutar. Yıl 1975. Derinleşen ekonomik kriz karşısında ABD yönetimi çaresizdir. Washington, Watergate skandalının şokunu henüz atlatamadan, Vietnam'da gerillaların bastığı Saygon Büyükelçiliği'nden helikopterle zar zor kaçabilen generallerin şoku binmiştir. Gericinin de gericisi anlamına gelen Amerikan sağının sinemadaki tipik temsilcisi, Jaws filminde, köpekbalığı tehdidine duyarsız kalan kasaba yöneticilerinin kaprislerini, yığınlarda beceriksiz yöneticilere karşı gerici bir öfke yaratmak amacıyla kulanacaktır.

Kendi halindeki Amity Kasabası sakinleri, bol turist ağırlayacakları yaz festivaline hazırlanır, kasaba yönetimi de benzer ticari çıkarlarla gözü karartmıştır. Eğlence ve küçük kazançlar peşinde koşan kasaba halkı, yaklaşan tehlikenin farkında değildir. Dev köpekbalığı Jaws, herkesi uyarmaya çalışan polis şefi ve bir okyanus bilimcinin çabalarına rağmen, festival açılışında kendine vahşi bir ziyafet çekecek, tüm kasabayı konformizmden çıkarıp bir dehşetin içine yuvarlayacaktır. Bu ikili, kafayı köpekbalıklarıyla bozmuş eski bir denizciyi (militarist-faşist bir Amerikalı prototipi) yanlarına alarak Jaws'ı açık denizde tuzağa çekerler. Filmin son sahnesinde, tekne büyük oranda suya gömülmüştür, ama, bayrak direği sağlamdır. Evet, açık denizde okyanusun ötesinde (Vietnam) bir Amerikan gemisi sulara gömülür fakat ABD bayrağı sallanmayı sürdürür. Günlük yaşamın ticari çıkarlarını düşünmekten başka bir işe yaramayan yönetim, eğer her an tetikte olan, kafayı güvenle bozmuş militarizmi dinleyecek olursa, Amerikan kıyılarına dek sokulan her tehdidi savuşturabilir. Bir kez daha Spielberg, ekonomik krizin etkisiyle korku-endişe tüneline girmiş yığınlara, bir dış tehdit simgesi yaratarak, aşırı militarist bir yönetimi destekleme çağrısı yapar.

Üçüncü Türden Yakınlaşmalar (1977), yeni tartışmaların kapısını açacaktır. Kendi yazdığı senaryoda Spielberg, korkunun kaynağını bu kez, denizlerden gökyüzüne taşır. UFO'lar gördüğüne kimseyi inandıramayan genç bir adam, yine bir bilim insanı desteğiyle, uzaylı yaratıkların arkada bıraktıkları gizemli izleri takibe başlar. Bilim insanı, uzaylılarla yönetmen, Truffaut oynamaktadır. Spielberg, tüm burjuva dünyaya aynı sanat dilini kullanma çağrısı yapar. Ne için? Üçüncü türe yakınlaşmak için. Spielberg'in sinema-

daki misyonunu bilenler, elbette “üçüncü tür” tanımlamasının altında, başka şeyler arayacaktır. Dönem, krizin güçten düşürdüğü ABD ile SSCB’nin “detant”, yani iki dünya arasındaki gerilimi azaltmak adına, nükleer füzelerin sınırlandırılması (SALT) görüşmelerinin başladığı dönemdir. Oysa, sosyalist ve emperyalist dünya arasında yer alan bir “üçüncü tür” bulunmaktadır. Aynı yıl Vietnam işgali ile proletarya enternasyonalizmine ihanette yeni bir zirve yapan Çin. Nitekim, filmin final sahnesinde uzay gemisinden inen çekik gözlü uzaylılar, Amerikalılara dostça el sallar. Spielberg’e pek çok senaryoda yardımcı olan John Milius, yedi yıl sonra çekeceği Red Dawn (1984) filmi ile bu önermeyi daha açık hale getirir. Anti-komünizmin en kaba biçimlerini sergileyen film, tüm sosyalist ülkelerin ABD’yi istilasıyla başlar. Çaresiz ve yalnız kalan ABD’nin bir sözcüsü, “Şu an tek dostumuz Çin.” diyecektir. Spielberg’in senaryo arkadaşı Milius 11 Eylül provakasyonundan sonra, Amerikan toplumuna en gerici en faşist zihniyeti aşlamak için Beyaz Saray’a çağrılan sinemacılar ekibinin başındaydı.

1980’ler İndiana Jones rüzgarıyla açılır. Raiders of Lost Ark (1981) filmine damgasını vuran, tipik ve de vıcık vıcık bir oryantalizmdir. Yani, bilgili ve medeni Batı, vahşi ve geri halkları cehaletin, kötücül güçlerin penceresinden kurtarmakla yükümlüdür ve bu ulvi amaçlar için yağma ve işgaller yapma hakkına sahiptir. Kadim uygarlıkların en değerli simgelerini yağmalayan kovboy şapkalı İndiana Jones rolüne kibir dolu yılışık gülüşüyle Harrison Ford cuk oturmuştur; “Çalışıyorum ama, bir sorun hele, neden çalışıyorum?” arsızlığının tipik temsilcisidir. İlk filmde bu yağma için tartışılmaz bir gerekçeye yansıtılmış: Naziler. Demek istenen açıktır. Bu yağma ve istilayı biz yapmasak, bize düşman başkaları yapacak. Dönem ABD’nin ortaçağ kaçkını Afgan mücahitlerine Stinger füzeleri taşıdığı, Nikaragua Sandinist devrimine karşı faşist kontraları silahlandığı bir dönemdi. ABD açısından hiçbir tehlike duygusu yaratmayan bu ülkelere karşı yapılan Amerikan operasyonları, ancak İndiana Jones oryantalizmi ile süslenebilirdi.

Spilberg, içinde hiç büyümeyen bir çocuk bulunduğunu söylemekten gurur duyuyordu. Çektiği bir dizi filmle bu çocuk ruhu öyle göz alıcı parlaklıkta sundu ki, önümüze sürülen şekerlemelerin, burjuva dünyanın 80’lerdeki hegemonya kodlarıyla yakın ilişkisi pek az dikkat çekti. Emperyalist-kapitalist dünya 1968’den

itibaren gençliğin büyük isyanları ile sarsılmıştı. Proleteryanın bir sonraki kuşağı olarak gençlik, ciddi sorunların ve köklü çelişkilerin peşine düşmüştü. 20’li yaşların başındaki gençler, devrimlerin ve isyanların öncülleri olarak sivriliyordu. Burjuvazi, gençliği ergenlik evresinde sıkıştırıp bırakmak için çok yönlü bir ideolojik saldırı başlattı. Gençlik, ciddi sorunlar yerine, ergenliğin daha basit sorunlarına odaklanmalıydı: kimlik bunalımı, cinsellik, eğlence yoluyla bireysel potansiyelin keşfi... E.T. (1982) filmi henüz 10 yaşındaki bir çocuğun gözünden dünya dışı bir yaratıkla yaşanan olabildiğine duygusal bir eğlenceli macera anlatılır. Bir önceki uzaylı macerasında Spielberg, evrensel iletişim dili olarak sanatı öne çıkarmıştı, şimdi ise bir çocuk kavrayışını vurgular. Böylece evreni kuşatan varoluşsal sorunların çözüm adresi çocuk masumiyetinde bulunur. Cilalı görkemin ardından aynı yavan bildiri sırtıverir. Sevgi her şeyin ilacıdır. Ergen felsefesinin ilk maddesine bunlar yazılır.

90’lı yıllar Spielberg ilüzyonunun zirve yaptığı 10 yıldır. Yeni yeni gelişme gösteren genetik bilime karşı Amerikan sağının geleneksel korkusunu ifade eden Jurassic Park (1993) sinemada kullanılan bilgisayar teknolojisinin en parlak örneğiydi. Öte yandan, ancak Spielberg gibi bir sinizm ustası, etobur dinozorlarla hepobur dinozorlar arasında geçen son derece kanlı bir kışımayı, böyle eğlencelik bir seyre çevirebilirdi. Dönemin ruhunu yansıtan bir tavidir bu. Film-den geriye korkunç biçimde can veren insanların dehşeti değil, mısır patlağı eşliğinde seyredilen parlak bir gösterinin eğlence duygusu kalıyordu. Tıpkı 1991’de B-52 ağır bombardıman uçakları Bağdat’ta binlerce insanı parçalara ayırırken, CNN kanalının bu vahşeti bir bilgisayar oyunu tadında sunmasını andırıyordu.

Ama Spielberg tipi sinizmin en alçakça gösterisi Oscar ödülleri boğulan Schindler List (1993) olmuştur. Nazi Almanyasında, çıkarıcı, yoz Nazilere yakın olmak için her türlü üç kağıdı çeviren, yani tipik bir burjuva olarak sunulan Schindler, faşistlerin ünlü “kriterler gecesi”ne şahit olur ve bir anda içindeki insan uyanır. Ve bu andan sonra, toplama kamplarındaki Yahudilerin yaşamını kurtarmaya adanmış. Böylece, burjuva sınıfın tüm o yaşanan vahşetten hiçbir sorumluluğu olmadığı vurgulanır. Öyle ki Nazi faşizmini ele alan her incelemede listenin ilk sırasına yerleşen 16 Forben (...is forben?...) gibi tekeller bile,

aynı insani çabanın içinde resmedilir. Hızını alamaz Spielberg, Sovyet Kızıl Ordusuna küfretmekten geri duramaz. Final sahnesinde bir Kızıl Ordu askerinin sarhoş atının üzerinde sallanıp şarkı söyleyerek gelir, Nazilerin çoktan boşalttığı kampın kapısında “Şanlı Kızıl Ordu sizi kurtarıyor!” diye bağırır. Avrupa’yı faşist zulmünden kurtarabilmek için 26 milyon insanı feda eden Sovyet halkına bundan daha ağır bir küfür edilmemiştir. Aynı asker Yahudilere şöyle der: “Sizi bizim oralarda da sevmezler. Ama batı ile doğunun ortasında bir köy var, oraya gidin.” Siyonist İsrail’in Ortadoğu’daki varlığı böyle kutsanır.

“Namussuzluğu en üst biçim dürüstlük olarak, utanmazlığı en üst ahlak olarak, en etkili yalanı doğruluk olarak...” (Zizek) sunmak biçiminde özetlenebilecek bir sinizmi kendine düstur edinen Spielberg, Er Ryan’ı Kurtarmak (1998) filminde son derece insancıl ve anti-militarist pozlara bürünür. Oysa anlatılan hikayede 2. Paylaşım Savaşı’na neden olan çıkar ve hesapların izi bile yoktur. Bu tutum 90’lı yıllarda artık savunmaya çekilmiş Amerikan militarizminin dönemsel söylemleri ile bire bir uyum içindedir. Mel Gibson’un We Were Soldiers filminde daha açık biçimlerde dile gelen bu savunmacı söylem şunu içerir. “Evet hem Vietnam’da hem Irak’ta çok kan döktük ama biz sadece asker olarak verilen görevi yaptık. Tek derdimiz yanı başımızdaki silah arkadaşımızı korumaktı, ne halt ettiyse bu minik ve masum amaç içindi.” Spielberg, bir annenin hayatta kalan son evladını cephe gerisinde bulup kurtarmak için görev alan bir grup askerin hikayesiyle bu savunmacı militarist söylemi tekrar etmekten başka bir şer yapmıyordu. Nazi toplama kamplarında binlerce insanın ölüm emrini veren Adolf Eichmann’ın mahkeme savunması aynı söyleme dayanıyordu. Eichmann bir an bile kendini suçlu görmedi, çünkü o bir askerdi ve bir askerin görevi ne olursa olsun verilen emri yerine getirmektir. Duruşmayı izlerken kanının donduğunu dile getiren Hannah Arendt, faşizmin sıradanlığının dehşeti üzerine bir kitap yazmıştı.

2000’li yıllar Spielberg’in artık söyleyecek fazla sözü olmadığını kanıtlarıyla doluydu. Azınlık Raporu (2002), Dünyalar Savaşı (2005), 11 Eylül provokasyonunun Amerikalılarda yarattığı travmalarla oynama denemeleriydi. Dubya Bush ve ekibi “Önleyici vuruş doktrini”ni öne sürmüşlerdi. ABD’ye yöneleceği düşünülen tehditler, daha harekete geçmeden

vurulacaktı. 3. Dünya Savaşı’nı başlatıp sürdürmenin gerekçelerini oluşturan doktrin, Amerikalıları da tehdit edince oldukça eleştiri konusu oldu, yerden yere vuruldu. Spielberg, Azınlık Raporu’nda bu doktrini masaya yatırır, bir sistem olarak doğruluğunu savunur ve kimi insani hataların yine sistem tarafından ortaya çıkarılabileceğinin güvencesini verir.

Dünyalar Savaşı (2005) filminin ana kahramanı bir işçidir, sendikaya boyun eğmeyen tavrı ve kapısında sallanan Amerikan bayrağı ile vatansızlığı garanti edilir. Binlerce yıldır yeraltına gizlenen uzaylılar dünyayı kasıp kavurmaya başlayınca, işçimizin tek derdi, tek motivasyonu ailesini korumaktır, vatani değil. Aslında film boyunca birbirini ezen, bir araba için cinayetler işleyen tüm toplum aynı delice bireycilik içinde resmedilir. Kendini feda eden tek grup ise ABD ordusudur. Spielberg film boyunca sıradan insanlar militarist aygıt arasındaki bu farkı vurgular ve tuhaf bir şekilde bu çelişkiyi olumlar. Sıradan Amerikalının kulağına fısıldadığı şudur: “Siz sadece kendi ailenizi korumaya odaklanın, dünya meseleleriyle Pentagon ilgilenir.” Apolitizmin manifestosudur film.

2005 yılında vizyona giren Münih filmi ise Siyonist İsrail devletinin Filistin halkına reva gördüğü katliamları, “iki tarafı da anlamaya çalışmak” uyanıklığı ile aklama çabasındadır. Fakat artık dünya fazlasıyla değişmiştir. Spielberg gibilerin şeker ambalajında sunduğu zehri kusacak birikim ortaya çıkmıştır. Tarafsızlık adına sergilenen bu sinizmin yüzünden bu film pek çok eleştirmen tarafından yerden yere vurulur ve böylece Spielberg’in önlenemez düşüşü başlar. Daha sonra çektiği Lincoln, Savaş Atı, Casuslar Köprüsü, Spielberg’i eski ihtişamına ulaştıramaz.

Bir küresel krizin, 1973 ekonomik depresyonunun yükselttiği Spielberg, bir başka kriz, 2008’de patlak veren ve halen devam eden yapısal kriz tarafından yerinden edildi. 73 krizinde emperyalist-kapitalist dünya, ekonomik depresyonun emekçi kitlelerde yarattığı şok etkisinden yararlanmayı başardı, korku ve gelecek kaygılarını sömürebildi. Ancak 2008 krizinde şoka girenler, bu kez burjuva sınıftıydı. Emekçiler ise tarihin en devrimci dönemine küresel isyanlarla katıldılar; korku ve endişe tüneline hızla geçip, bir dizi devrimin aydınlattığı yolda ilerlediler. Spielberg gibi sıradan insanın korkularını istismar eden ilüzyonistler için, deniz bitmişti.

“Tüm gökler ve topraklar için, onlara tahakküm edenleri bir defada değiştirmek -bunu yapabilmek için, biz isimsizler, yüzü olmayanlar, kendini ele verenler, “profesyonel umutlular”, biz, dağda olanlar, adımları karanlık olanlar, biz, saraylarda sesi olmayanlar, özel arazilerde yabancı olanlar, her zaman ölü olanlar, tarihin mülksüzleri, vatansızlar, geleceksizler, taze öfkenin sahipleri, keşfedilmiş hakikatın sahipleri, nefretin uzun gecesine uzanmış olanlar, sahici kadın ve erkekler... En küçükler... En onurlular... En sonuncular... En iyiler... Bize şimdi gereken şey, sözlerimizi içeriye alabilsin diye kardeş kalbin kapısını açabilmektir.”

Yüzü olmayan adamlar böyle konuştular, ellerinde ateş yoktu ve sözleri açtı, dolambasızdı. Gündüz geceye yeniden taşınmadan gittiler ve toprakta sadece şu sözler kaldı: “Artık Yeter!”

Subcomandante Marcos

Tarihte bazı olaylar vardır ki tarihin laboratuvarı gibidir. Paris Komünü gibi, Fransız Devrimi, Arap devrimleri ya da Gezi Ayaklanması gibi. Bu olaylara bakıp o güne kadar gördüklerimizi, yaşadıklarımızı, görüntülerin altında yatan gerçeği deneyimleyebiliriz. Turnusol kağıdı gibidir bu zamanlar.

Katrina kasırgası da öyle zamanlardan biriydi.

Bu tropik fırtına 2005 yılında 23-31 Ağustos 2005 tarihleri arasında ABD'nin güneyiyle Küba'yı etkisi altında aldı. ABD tarihinin en büyük doğal felaketi olarak tarihe geçti. En yüksek rüzgar hızı saatte 280 km'ye ulaştı. Toplam can kaybı: 1.836.

Katrina'nın bir yüzü ABD. Meteoroloji kurumu fırtınayı bir hafta önce bildirmiş olmaktan dolayı defalarca kutlandı. Uzmanların, su setlerinin yetersizliği konusunda pek çok kez uyarılarına rağmen, ABD kıyıları için ayrılan bütçeyi savaşa aktardı. Kasırga öncesinde kentin boşaltılması şöyle dursun, sonrasında bile insanların tahliye edilmesi planlanmadı. Zenginler şehri terk ederken, on binlerce sığınmacı ve yoksul kaderlerine terk edildi. Kentin yüzde sekseni sular altında kaldı. 160.000 evle birlikte iş yerleri, tarım arazileri kullanılamaz hale geldi. Yiyecek, barınma, ulaşım, petrol, elektrik ve en önemlisi içme suyu sıkıntısı yaşandı. Pek çok yağma ve şiddet olayı gerçekleşti. Kasırganın ardından bir kimya fabrikasında yaşanan patlamalar, havada gaz sızıntısına ve yangınlara neden oldu. Ortalıkta yüzen cesetler, salgın hastalıkları da beraberinde getirdi. Ço-

ğunluğu siyahi Amerikalıların yaşadığı güney bölgelerinde bir hafta sonrasında bile afet yardımı sağlan(a)mamıştı. Üstelik afetin fırsatçıları da bu faciadan hayli kar etmişlerdi. Sadece bölgede petrol fiyatlarının artması bile buna önemli bir örnekti.

Katrina'nın diğer yüzü ise Küba'da yaşandı. Fırtınaya saatler kala Fidel, çalışmalarını yerinde izliyordu. 1,5 milyondan fazla Kübalının daha yüksek ve tehlikesiz bir bölgeye tahliye edilmesi sağlandı. 20 bin ev yerle bir oldu. Hiç can kaybı yaşanmadı.

Küba Katrina'dan bir ay önce Dennis Kasırgası'yla baş etmişti. Küba senede iki veya üç kasırgayla yüzleşmekte... Dennis Kasırgası Küba'nın büyük kısmını etkilediği halde aralarında turistlerin de bulunduğu toplam 600 bin kişi tehlikeli bölgeden devlet tarafından alınıp, güvenli yerlere taşındılar. Dennis kasırgasında on altı kişi öldü. Küba'da 1998 ile 2008 yılları arasında altyapıya zarar veren 20 tropik kasırga yaşanırken bunların yedisi aşırı şiddeteydi. Can kaybı, on yılda toplam 25.

Tüm dünyanın afetlerle baş etmede örnek olarak gösterdiği Küba'nın devamlı güncellenen detaylı bir "ulusal afet risk azaltım çerçevesi" var. Anlaşıldığı üzere sadece kağıt üzerinde değil. 90'ların başından itibaren Küba hükümeti ülkenin tüm kıyılarını koruma altına aldı. Küba, Latin Amerika ve Karayipler'de son 15 yıl içinde orman örtüsünü genişleten tek ülke. Küba önlemleri, doğayla mücadele etmek değil, doğayla birlikte yaşamının bir yolunu bulmak olarak kurguluyor.

"Küba'da insanları bir stadyuma tıkmak gibi bir seçenek düşünülemez bile. Sığınaklarda o mahalleden sağlık personeli bulunur. Ayrıca Küba'daki aile doktorları, tahliye işlemine o mahalledeki komşularıyla birlikte katılır ve böylece kimin örneğin 'insülin'e ihtiyacı olduğunu daha en baştan bilirler. Küba'da tahliye işlemleri sırasında, insanların 'eşyalarını ne olacak' korkusuyla yaşamamaları için veterinerleriyle birlikte hayvanlarını ve buzdolaplarını, televizyon setlerini de beraberlerinde götürebiliyor olmaları

sağlanıyor." (Gene Valdes, New York Times)

Katrina'nın Küba kısmına düşen hikayesi burada bitmedi. Küba tüm diğer ülkeler gibi ABD'ye afet yardımı göndermek istedi. 1586 doktor ve 26,5 ton ilaç ayrıldı. Cevap beklerken tüm doktorlar bölge kültürü ve İngilizce eğitimleri aldılar. Ama ABD, Küba'nın yardımını kabul etmeyeceğini söyleyerek reddetti. Doktorlar bölgedeki insanlara yardıma gitmek için isyan ederken ABD, "Küba önce ülkesine özgürlük sağlasın." diyordu.

Meteoroloji araştırmaları yapan bir bilim insanı hava de-

ğişimlerinin geriye dönük 50 yıllık haritasını çıkartırken havaların hafta sonlarına denk gelen zamanlarda bozulduğunu fark etmiş. Dönüp baktığında yine hortum, fırtına gibi olayların da hafta sonlarına denk geldiğini anlamış. Araştırmayı ilerlettiğinde insan etkinliğinin hava üzerinde önemli bir etkisi olduğunu görmüş. Özellikle de şehir ve sanayi alanlarında...

Ek bir bilgi daha; Sera gazı salınımını dünya ölçeğinde azaltma programı içeren Kyoto protokolünü kabul etmeyen ABD, dünyanın sera gazı salınımının %36'sından sorumlu. Artık tüm bilim insanları doğal afetlerdeki artışın sera gazlarının salınımındaki artış nedeniyle küresel ısınmadan ve özellikle deniz sularının ısınmasından kaynakladığını kabul ediyor.

Küba'lı doktorlar tıbbi malzeme taşıyorlar.

Hikayenin parçaları yavaş yavaş birleşiyor. Madalyonun diğer tarafındaki Küba'nın sera gazı salınımindaki sorumluluğu % 0,1'in altındaki ülkelerden biri. Katrina kasırgasını Küba havacılık dairesi ABD ile aynı zamanda haber veriyor. Yedisinden yetmişine her Kübalının afet anında yapacakları, sorumlulukları örgütlenmiş. Üstelik kendisi de aynı kasırgaya maruz kalan bu ülke, neredeyse kasırganın sorumlusuna destek için kollarını sıvıyor, haftalar sonra bile bölgeye yardım ulaştır(a)mamış ve 1836 insanın ölümünden sorumlu olan ABD ise Küba'ya "ülkesinde özgürlüğü sağlamasını" salık veriyor...

Hiç bir şey bilmeyen birisine bu örnek üzerinden kapitalizmi ve sosyalizmi anlatabiliriz. Bak arkadaşım dünyayı mahveden kapitalizmin en zengin ülkesi böyle, sosyalizmin kaynakları en kısıtlı ülkesi böyle...

Katrina bize başka bir şey daha anlatıyor. Hani yediğinin içtiğinin kalorisini hesaplayan, "Aaaa! Bu sağlığa zararlı" diye kıyametleri kopartanlara duyurulur; Dünyamız ve biz felaketler zincirinin içindeyiz.

Nedir bizi, dünyamızı felaketlere sürükleyen dizgi?

Yerküre iklimi, atmosfere salınan sera gazlarının doğal sera etkisini kuvvetlendirmesi sonucunda ısınmakta... Sorumlu: fosil yakıtların yanması, aşırı üretim anarşisi sonucu aşırı enerji tüketimi ihtiyacı, arazi kullanımı değişikliği ve ormansızlaştırma, çimento üretimi, sanayi süreçleri, doğal kaynakların üretilme hızından daha hızlı tüketilmesi gibi insan etkinlikleri...

Aynı anda harekete geçirilmesi gereken iki yolumuz var: İnsan kaynaklı sera gazı salımlarını azaltmak

ve ormanlar gibi karbon tutucu yutakları çoğaltmak...

Kapitalizmin bizzat kendisi tarafından örgütlenenleri geçelim, iyi niyetli "çevreci" arkadaşlarımız bile anlayacaklardır ki kapitalizm bunların ikisini de uygulamaya koymak bir yana hızla ters yöne koşmakta... Aşırı üretim ve tüketim, şehirleşme ve gökdelenleşme ve son yirmi yılda dünyada Türkiye topraklarının iki katı kadar ormanın yok edilmesi çevrecilerin sayısal verilerle daha yakından bildiği ve karşı çıktığı şeyler. Kapitalizmden daha az üretip tüketimi kamçılamaı bırakmasını istemek ve bunların üstüne doğal kaynakların insanlığın ortak zenginliği olduğunu anlatmak dünyanın dönmesine karşı çıkmak kadar nafil.

İsterseniz bu konudaki denemelere bir göz atın. Ya da daha iyisi siz deneyin. Dereleri ve ırmakları özel mülkiyet haline getiren ve onların dokusunu HES'lerle yok eden burjuvazinin karşısına çıkıp ona doğanın onun karından daha değerli olduğundan bahsedin. Bu bahsin hangi sertlikte olduğu size kalmış. Toma, gaz bombası, robokop, yasalara aykırı mahkeme kararları, mahkeme kararlarına aykırı şantiyeler... Dünyanın en büyük sermayedarları otomotiv sektörü ve petrol şirketlerine dünyayı yok ettiklerini, üretimi durdurmalarını söyleyin. Yöntemi yine siz seçin. Gözaltı, tutuklama, cop... Kapitalizmin açtığı her yıkıma karşı mücadele etmek bitimsiz, tüketici bir savaş. Verilen emek gerçekten iyi niyetinden dolayı takdire şayan. Ancak nafil... "Bırak petrol yerin altında kalsın." diyerek mücadele eden Ekvator yerlileri son derece asil bir eylem gerçekleştirdiler. Bergama'da Eurogold firmasının siyanürle altın çıkarmasına karşı çıkan köylüler de öyle. Yırca'da zeytin ağaçlarına sarılan kadınlar, Yeşil Yol projesiyle doğanın yıkımına karşı "Devlet bizük! Sen kimsin?" diyen Havva Ana... Hepsi doğanın savaşımı için bize yol gösteriyorlar. Ancak yine de üzülerek söylemek zorundayız ki nafil...

Üstelik zaman kaybediyoruz. Bizler bir yerlerde bir çevre katliamına karşı çıkarken diğer yerde on binlerce ağaç kesiliyor. Biz bir dereyi tutuyoruz diğer yerde barajın inşaatı bitmiş bile... Çevre eylemleri kapitalizme son verecek eylemlerin başlangıcı olabilir, ayaklanmanın Gezi'de olduğu gibi bahanesi de olabilir ama kapitalizm devam ettiği müddetçe durduramayacağımız kadar talan, kıyım, vahşet yaşayacağız. Bugün de kafamızı hangi yöne çevireceğimizi

şasırmış duruma gelmiyor muyuz? Aynı anda insanlar katlediliyor, ormanlar yakılıyor, katırlar öldürülüyor... Başımızı nereye çevirsek bir dizi kıyım, bir dizi katliam... Bataklıkta sinek avlar gibiyiz. Herkese yetecek kaynakların küçük bir yağmacı kesim tarafından talan edilip kullanılmaz hale getirilmesi bizim geç kalmamızdan...

“İnsanın görevi, kapitalist düzene son vererek kendi kurtuluşunun yanında toplum ve doğayı da kurtarmaktır.” diyor Marks, tüm bu olup bitenlere cevap verir gibi. Doğanın talanının son bulması ve daha da ötesi onun yeniden kazanılması acil ve uzun yıllar alacak bir çalışma. “Kırk beş yıldır hazırlanıyoruz.” diyor İvan kasırgası sonrasında Fidel, şaşkınlıkla “Ne kadar zamandır hazırlanıyorsunuz?” diye soran gazetecilere.

“Deprem öldürmez bina öldürür.”den öteye gitmeyen felaket planlarının hiçbir gerçekliği yok. Bir gecekonduyun kirasını vermekte zorlanan insanlara “çık oradan sağlam binalarda kal” demek ne saçma... tonla yazı çizi. Büroalar arası trafiği sıcak tutuyorlar sadece. Afet yolları özel arabaların park alanı, normal zamanda bile geçilmiyor. Ani bir durumda bırakın hizmet alacakları sağlıkçıların bile bir planları yok, ne yapacaklarını bilmiyorlar. Kendinizden yola çıkın, bir doğal afette ne yapacağımızı biliyor musunuz? Öyleyse onca okul, sağlık kurumu, muhtarlık vb vb ne işe yapıyor?

Son yirmi yılda savaşlarda 4 milyon insanın hayatını kaybettiğini, doğal (?) afetlerde yine milyonlarca insanın öldüğünü, yine milyonlarcasının bu sürede yoksulluk, besin yetersizliği ve salgınlarda kaybedildiğini, milyonlarcasının iş cinayetleri, trafik kazaları, sağlık hizmetinin yetersizliği, kimyasallar, radyoaktivite, nefret cinayetleri, toplum içi şiddet yo-

luyla hayatını kaybettiğini söylesek bütün bunların kapitalizmin neden olduğu görünen kayıplar olduğunu, ancak doğanın yıkımı ile artan kanser gibi ölüm nedenlerini sıralasak abartmış olmayız.

“Yaşamın dokusunu insan yaratmadı, o, dokunun içinde yalnızca bir iplikçiktir.” diyen Kızılderili şefini hatırlayalım. Bütün dokumuz, iplikçiklerimiz parçalanıyor. Gıdamız, suyumuz, havamız zehirli. Evlerimizde bir avuç toprak içinde bir karış yeşillik büyütme çalışıp avunuyoruz. Doğa bize biz doğaya yabancılaştık. Tek gerçek ben’imiz eylem alanında yaşadıklarımızın içinde saklı. Sarıldığımız ağaç, Gezi Parkı’na, ODTÜ’ye diktiğimiz fidan, temizlediğimiz parklar...

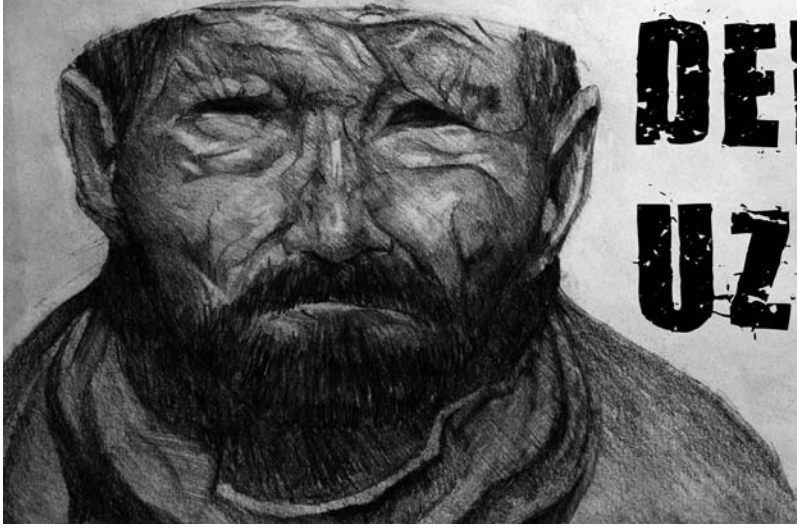
Şimdi bir beyin egzersizi yapsak. Kapitalizmle topyekun savaşa giriştiğimizde kaç kişi hayatını kaybeder? “Kimsenin ölmesini istemiyorum, ben şiddete karşıyım.” diye bağırınlar kapitalizmin her gün binlerce insanı öldürdüğü gerçeğini gizlemeye yaradıklarının farkında bile değiller. “Kapitalizme karşı savaş” ilan etseniz canı olursunuz. Şiddet yanlısı olursunuz, birden etrafınızda “Taş atmayın, onlar da insan.” diyen bir takım yaratıklar belirir. Bırakın doğanın bir parçası olduğunu ve onu savunmak zorunda olduğunu hissetmeyi türünün yok oluşunu bile “barış” içinde seyretmeye razıdır. Sizin de razı olmanızı ister ve bunu “hümanizm”le açıklar. Hümanizm insan severlikse doğa bu sevginin neresinde? Doğa insan için fethedilecek ve savaşılabilecek bir alan mıdır? Yoksa, “Sokak hayvanları için sen de bir kap su bırak.”tan mı ibaret doğaya ve insanlığa sorumluluğumuz?

Engels, “Doğanın insan tarafından fethedilmesi fikri ile çok övünmeyelim böylesi her fethediş bizden intikamını alır.” diyor. Marks ve Engels’e göre gelecekte kurulacak olan bir toplumsal yapının sağlıklı olması tümüyle insanın doğayla kuracağı yeni ve dengeli ilişkiye bağlı...

Doğalarının, suyunun, deresinin üzerinde HES istemeyen yaşlı teyze korkusuzca iş makinesinin önüne geçerken, depremin yıkmadığı evinin iş makinesi tarafından yıkılmasına göz yummayacak yoksul insanlar da aynı “doğal direniş”i sergileyecek.

Doğadaki en önemli yaşam belirtisi “hayatta kalmak için mücadele etmek”, insanlığın yeniden kurtuluş mücadelesinin de temeli olacak.

Doğanın Özünde Yaşayan Adam:

DERSU

UZALA

Kemal Oruç

Japon Sineması'nın en önemli ve etkin yönetmeni olan Akira Kurosawa (1910-1998), filmlerinde çoğunlukla Batı edebiyatındaki motifleri kullanarak tarihi konuları işlemiştir. Kaligrafi, eskrim ve resim eğitimlerinden sonra sinemayla ilgilenen erkek kardeşinden etkilenerek o da sinemayla ilgilenmeye başlamıştır. O dönemde resim yaparak geçiren Kurosawa 1929 yılında Proleter Sanatçılar Birliği'ne de katılmıştır.

Birçok önemli filme imza atan Kurosawa, kapitalizmin baskısı sebebiyle artık filmlerine bütçe bulamaz. 1970 yılında yaptığı Dodeskaden filmi başarısız olunca intihara teşebbüs eder. Kendi ülkesinden yardım alamayan Kurosawa'ya Ruslar el uzatır ve Kurosawa, 1975 yılında Rus-Japon ortak yapımı olan Dersu Uzala'yı çeker. Dersu Uzala, gerçekten var olan, Nani halkından bir gezgin/avcıdır. Kurosawa bu filmi kâşif Vladimir Arsenyev'in anılarından yola çıkarak yazmıştır. Bu film önce Moskova Şenliği'nde büyük ödülü almış, daha sonra da yabancı film dalında Oscar ödülünü almıştır. Bu film, sanatçının yeniden hayata ve sanata dönmesini sağlamıştır.

Sibirya bozkırlarında çekilen film, muhteşem doğa fotoğrafları sunan sinematografik görseelliği, biçimi ve özellikle Dersu karakterinin varlığıyla bize şiirsel bir bütünlük sunar. Bu film sinema dünyasında bir doğa destanı olarak kabul edilmiştir.

Filmin hikâyesine ve detaylarına gelirse;

1902 yılında bir grup haritacı Rus askeri Rusya'nın uzak doğusundaki Mançurya Ormanları'na gelir. Amaçları Ussurii bölgesinde Shkotovo mıntıkasında, bölgenin harita çizimini yapmak için, topografik araştırma yapmaktır. Oldukça zorlu geçen günün gecesinde ormana kamp kurarlar ve tam uyunca üzereyken ormanda bir ses duyarlar. Askerler gelenin bir ayı olduğunu sanıp onu vurmaya ister. Oysa gelen ormanda yaşayan Dersu Uzala'dır. Gelip onların yanına oturur. Oldukça kibar ve esprili olan bu adam askerlerin yemeğine ortak olur ve bir sohbet başlar. Eskiden bir karısı, kızı ve oğlu olduğunu, ama hepsinin çiçek hastalığından öldüğünü, o günden beri de ormanda yalnız yaşadığını anlatır. Dersu'nun bir evi yoktur. Ormanda, bulunduğu yere kendisi için bir kulübe yapar ve orada yaşar. Askerlerden biri Dersu'ya şöyle der: "Ben bir askerim ve benim ıskalama şansım yoktur." Dersu "Evet, sen büyük avcısın. Bütün hayvanları avladın ve bize hiç kalmadı." diye cevap verir. Bu esprili cevabın altında aynı zamanda bir kinaye de bulunmaktadır. Dersu'ya rehberlik etmesi için teklifte bulunurlar. Dersu, gece düşünür ve sabah hiçbir şey söylemeden manganın başına geçer.

Dersu, müthiş bir yol sürücüdür. Ayak izinin hikâyesini, o izi bırakanın genç ya da yaşlı olduğunu, ne

zaman oradan geçtiğini bilir. Bir sahnede ayak izlerini inceler ve şöyle der: “Gece buradan yaşlı bir adam geçmiş. Hiç uyumamış. Çünkü hiç ateş yakılmamış. Topuklarına basarak yürüdüğü için yaşlı olduğunu anladım.” Yaşlı adamı bulurlar. 64 yaşında bir Çinlidir. 40 yıl önce abisi sevdiği kadımla evlenmiş. O da hayata küsüp kendini dağlara atmıştır. Dersu, bu yaşlı adamlarla derin bir empati kurar.

Yola devam ederken ormandaki işaretlerden hiç anlamayan askerlere Dersu şöyle der: “Çocuk gibisiniz. Gözleriniz ormanda görmüyor. Ormanda yaşasanız kesin iki gün içinde ölürdünüz.” Yoldaki ağaçların kabuklarının soyulduğunu fark eder ve ileride bir kulübe olduğunu sezinler. Gerçekten kulübe vardır. Kulübeyi onarır, odun toplayıp kulübenin içine koyar ve daha sonra gürgen kabuğuna sarıp kulübeye koymak için komutandan pirinç, tuz ve kibrit ister. Komutan: “Bir daha dönmeyeceğiz ki buraya; neden bırakalım?” diye sorar. Dersu: “Bizim için değil. Bizden sonra buraya başka adamlar gelecek ve aklıktan ölmesinler diye bunları buraya bırakacağız.” der. Yağmur yağarken kulübede otururlar. Dersu, ayağa kalkıp hazırlanmaya başlar. Komutan: “Yağmur durduğunda çıkarız.” der. Dersu, kuşların şakımasından yağmurun

dinmek üzere olduğunu anlamıştır bile.

Dersu, batmakta olan güneşi göstererek: “Kumandan, güneş en önemli adamdır. Bu adam ölürse herkes ölür.” der. Dersu’ya göre her şey adamdır. Ateş, adamdır. Ateş kızarsa korkunç olur. Su, adamdır ve canlıdır. Su kızarsa korkunç olur. Rüzgâr kızarsa da korkunç olur. Su, ateş ve rüzgâr; üç kudretli adam...

Gece, Dersu ailesinin mezarı karşısında ateş yakıp şarkı söyler. Bu şarkıya bir çakal eşlik eder. Dersu çakalın sesine, çakal da Dersu’nun sesine eşlik etmektedir.

Gündüz askerler atış talimi yapmak için ağaca urganla bir şişe bağlar ve şişeyi vurmaya çalışırlar. Askerlerden biri ateş eder ve iskalalar. Dersu’ya: “Haydi babalık, bir de sen dene.” der. Dersu: “Neden ateş edeyim? Ormanda şişeyi nereden bulacağım?” diye sorar ve sallanan urganı vurup şişeyi alır.

Akşamüzeri bir gölü keşfe gelirler. Dersu havayı koklar ve “Korkuyorum.” der. Komutan devam etmek isteyince: “Peki komutan, kendi gözlerinle gör.” İlk büyük felaketi ondan sonra yaşarlar. Fırtına başlar ve bütün izleri yok eder. Yollarını kaybedip geri dönmeyiz. Komutan büyük bir güvenle pusulasını çıkarır ve “Merak etme, şimdi yönümüzü bulacağız.” der. Bulamaz. Bu durumda gece orada ölecekleri kesindir. Dersu, hemen çözümü sunar: “Çalış kaptan, hızlı çalış, yoksa öleceksin!” Hızlıca, kurumuş otları kesmeye ve yığın haline getirmeye başlarlar. Gün batmak üzereyken komutan yorgunluktan yere yığılıp kalır, neredeyse onun iki katı yaşındaki Dersu ise hızını hiç bozmadan çalışmaya devam eder. Komutanı yerden kaldırır ve çalışmasını ister. Yığın oluştuğunda komutan yorgunluktan bayılır. Sabah uyandığında kendisini otlardan oluşan bir kulübede bulur. Dersu, pratik zekâsını kullanarak ölçümde kullandıkları üçayaklı aleti iskelet olarak kullanıp otlardan bir kulübe inşa etmiştir. Komutan şöyle der: “Doğaya karşı her insan küçük kalır.”

Gündüz oradan kurtulurlar ve diğer askerlerle birlikte yerlilerin kulübesine sığınıp onların misafirperverliğine ve cömertliğine şahit olurlar. Kaptan Dersu’yu daha rahat olduğunu söyleyerek şehre davet eder. Dersu şöyle cevap verir: “Şehirde çalışmak var; yaşamak yok!” ve ekler: “Ben burada iyiyim.” Tüm askerler sessizleşir.

Sonraki gün askerler trenle başka bölgeye gideceklerdir. Dersu, trenin geliyor olduğunu rayların

sıcaklığından anlar. Askerlerle Dersu'nun yolu burada ayrılır.

Duyuları çok aktiftir. Doğada var olabilmek için duyuların aktif olması gerekir. Oysa şehirden gelenlerin duyuları doğaya kapalıdır. Şehir sistemi insanların önce gerçek duyularını ellerinden alıp onları doğadan koparır.

Komutanın yolu 1907 yılında yeniden aynı bölgeye düşer. Dersu'yla mutlu bir şekilde kavuşurlar. Yeni askerler komutanlarının bu büyük mutluluğuna anlam veremezler. O gece sohbet ederken Dersu anlatır: "Avladığım samurları zengin bir tüccar erzak karşılığında alıp götürdü, ama hiç erzak vermedi. Onun neden böyle yaptığına anlam veremedim." Bu, Dersu'nun kapitalizmden yediği en somut kazıktır.

Her tarafı kaplayan sis için Dersu şöyle der: "Tepeler ve orman terliyor; yakında iyi olacak." Bu sis olayından sonra ayak izlerinden bir kaplanın onları izlediğini fark eder. Kaplana bağırır: "Ne istiyorsun bizden kaplan? Biz yolumuza gidiyoruz. Ormanda başka yer mi yok?"

Yollarına devam ederken Ludiovo Nehri'nin kenarında ağaçların devrildiğini görürler. Dersu bunu şöyle açıklar: "Kötü Çinliler ağaçları devirip hayvanların nehre ulaşmasını engelliyor. Ağaçların kenarından dolaşmaya çalışan hayvanlar çukur tuzaklara düşüyor ve kötü Çinliler onların derilerini satıyor. Hayvanlara zulmetmek zalimlikler." Çukurlardaki canlı kalan hayvanları kurtarırlar ve ağaçları kaldırıp nehir yolunu açarlar. Aynı adamlar üç kadını kaçırp, kocalarını nehrin kenarına bağlamışlardır. Dersu ve askerler adamları kurtarır. Nehri bir salla geçmek isterler. Askerler saldan atlar ve kıyıya yüzerler. Salda

komutan ve Dersu kalır. Salı yönlendiren çubuklar nehre düşer ve sal şelaleye doğru sürüklenmeye başlar. Dersu, komutanı hemen saldan iter. Komutan kurtulur. Dersu kıyıdakilere açılı hesaplayarak ağaç kestirir ve kurtulur. Bu olayda da doğanın ona verdiği pratik zekâyı yine kullanmış olur.

Kaplan onları takip etmektedir. İnsanlara çok yaklaştığı bir anda Dersu kaplanı uyarır. Kaplan tehdit ederek yaklaşmaya devam edince Dersu kaplanı vurur ve büyük bir pişmanlıkla tüfeği elinden atar. Bu olaydan sonra Dersu'nun bütün hayatı değişecektir. Çünkü inancına göre kaplanı vurmak felaket getirir. İnandığı orman ruhu olan Kanga'nın, kendisinden intikam alması için başka bir kaplan göndereceğini düşünür. Artık çok korkmaktadır ve genelde sinirlidir.

Avcılık yapan Dersu'nun bir kaplanı vurmasının felaket getireceği inancının altında aynı zamanda ekolojik dengeyi bozmuş olması yatmaktadır. Çünkü kaplanı vurmak onun ve doğanın hiçbir işine yaramayacaktır. Doğanın kanununa olan saygısından ve bağlılığından dolayı bu dengeye istemeden de olsa zarar vermesi onu çok üzmiştir. Dersu, sadece yaşayabileceği kadar et ve bitki yer. Daha fazlası doğa için zararlıdır. Bu sebeple fazla yemeği sürekli başka adamlar (insanlar ve hayvanlar) için saklar.

Akşam askerlerden biri yemediği eti ateşe atar. Dersu, çok kızar. O eti ateşe atmak yerine onlardan sonra gelecek olan adamlar için saklaması gerektiğini söyler. Burada bahsettiği adamlar; samur, tilki, kurt gibi hayvanlardır. Dersu, yemeğin doğadaki diğer canlılarla paylaşılması gerektiğine inanır.

Gündüz yemek için bir domuz avlamak isterler. Dersu ateş eder, ama ıskalar. Artık gözleri yeterince

görmemektedir. Dersu, Kanga'nın intikamını almaya başladığını düşünür. Ona göre artık Kanga onu ormanda istememektedir. Bu sahnede Dersu tıpkı yaralı bir kaplan gibi hareket eder. Ormanın ona gösterdiği işaretlerden çok etkilenen Dersu'nun hezeyanları artmaya başlar ve komutanın şehre gitme teklifini zorunlu olarak kabul eder.

Şehre gelen Dersu'ya dört duvarın arasında yaşamak daha korkunç gelmektedir. Sürekli şömeninın karşısında oturup ateş adama bakar. Yüzbaşının küçük oğlu Dersu'ya hayrandır. Yüzbaşı oğluna: "Dersu benim de kahramanımdır. Birçok kez benim hayatımı kurtardı." der. Çocuk şöyle cevap verir: "Bana bundan hiç bahsetmedi."

Bir gün bir sucu gelir ve yüzbaşının karısına su satar. Dersu, buna çok kızar. Sucuya bağırır: "Nehirde bu kadar çok su varken sen nasıl olur da suyu satarsın? Sen kötü bir adamsın!"

Dersu, kutu gibi evlerin içinde nasıl yaşadığını hala anlamamıştır. Bahçeye çadır kurmak ister ama bu şehirde yasaktır. Dersu, buna çok şaşırır.

Bir gün yine kadının odun satın aldığını gören Dersu çok sinirlenir ve gidip şehir parkında ağaç kesmek ister. Bu sebeple tutuklanır. Yüzbaşı Dersu'yu karakoldan alıp eve getirir. Dersu, doğanın özüne dönmek için yüzbaşına yalvarır. Yüzbaşı ona 'son model bir tüfek' hediye eder ve gitmesi için ona izin verir.

Bir süre sonra Dersu'nun öldüğünü bildiren bir telgraf gelir. Teşhis etmek için komutan ormana gider

ve Dersu'nun cesediyle karşılaşır. Dersu'yu elindeki 'son model tüfeğe' sahip olmak için başka bir avcı öldürmüştür.

Dersu Uzala filmi bize doğanın özünü anlamış bir adamın "gerçek insan"lığını gösterir. Şehirde genelde "dağlı" dediğimiz insanların kaba ve saldırgan olduğu görüşü hâkimdir. Oysa Toros Dağları'nın eteklerinde yaşayan Yörüklerin sofrasına oturmuş bir kişi onların dostluğunu, misafirperverliğini ve bilgeliğini görecektir. Doğanın özünü anlamış ve doğanın kanunlarına uyabilen bir insanın kötü olabileceğini düşünemeyiz bile. Aksine kapitalizmin çıkar ilişkilerine hayatını adanmış insanlar kaba ve saldırgan.

İnsanların daha iyi yaşayabilmesi için doğaya müdahale edildiği söylenir. Oysa gerçekte olan; kapitalizmin doğaya her müdahalesinin kapitalistlerin çıkarlarına dayandığıdır. Kapitalistler, sonraki adımı düşünmeden, çıkarları uğruna doğayı katlederler. Yaşanan toprak kaymaları, depremler, çığ, sel taşkınları, dev fırtınalar, buzulların çözülmesi vs. bu müdahalelerin sonucunda doğanın bir tepkisi sonucu meydana gelmektedir. Doğanın kanununa uymayan her müdahale de daha büyük bir tepki olarak insanlığa dönecektir. Örneğin, Türkiye'de doğanın kalbi olan Karadeniz'de yaşanan sel taşkınlarının sebebi, kapitalistlerin yönettiği plansız/projesiz yapılaşmalar, HES'ler ve ormanların yok edilmesinin ekosisteme verdiği zararlardır. Bunların sonucunda meydana gelen sel taşkınları birer felaket değil, doğanın tepkisidir. Doğa yasalarında iyi ya da kötü olan her etkinin bir tepkisi vardır; iyi ya da kötü.

Öyle ya, doğanın kanunu her zaman olması gerektiği gibi işler.

YAŞA(T)MAK

Emel Diril

Gidecek başka bir yerimiz yok. En azından şimdilik...

Yaklaşık bir yıl kadar önce Kepler Teleskop'undan, bize bin dört yüz ışık yılı uzaklıkta altı milyar yaşında, şimdiye kadar keşfedilenler arasında dünyaya en çok benzeyen gezegenin haberini aldık. 11 Kepler-452b (NASA yeni keşfedilen "Dünyanın Büyük Kuzeni" dediği bu gezegene, "Earth2.0"(Dünya2.0) adını verdi.)

Bu haliyle bile heyecan verici olduğu ortada. Peki, bizi heyecanlandıran tam olarak neydi?

Sıfır kilometre yedek bir dünyamız olması?

Bu dünyadan 'kurtulmak' için bir fırsat yaratması?

Belki...

Öyle ya da böyle, yeniye olan tutkumuz var olanın kötülüğünden doğuyor, bu gerçek.

Frank Shuman'ın adını ilk defa bir belgeselde duydum. 1913 yılında Shuman liderliğinde bir ekip güneş enerjisinin endüstriyel boyutta kullanılabilirliği bir sistemi inşa edip, Mısır'da açıyorlar. Bu sistem ile çöller ve kurak arazilerin sulanarak yeşil alanlara dönüştürülmesi amaçlanıyor. İnsanlık tarihi için oldukça önemli ve faydalı olacak bu buluştan bir yıl sonra dünya savaşının birincisi başlıyor. Shuman ve ekibinin güneş enerjisi toplayıcıları savaş ile birlikte silaha çevriliyor. Silahlar ise insanlığa...

Shuman'ın bundan haberi olup olmadığını ben bilemiyorum elbette. Ancak güneşi silaha çevirenlerin; iyiye, yeniye olan tutkumuzu hala sıcak tuttuğunu hepimiz biliyoruz. Çünkü onlar, sadece kendileri yaşayabilsin diye yaşamı yok etmeye hala devam ediyorlar.

Dünyayı düşündüğümüzde zaman zaman 'o işini biliyor' hissine kapılıyoruz. Doğaya yabancılaşmamız bir yana; ışık yılı ile ölçülebilen uzaklıklar, tahayyülü zor büyüklükler ve doğanın diyalektiği, doğa katliamları karşısında tepkisizliğimize neden oluyor. "Dört

buçuk milyar yıldır dönen bu dünya nasılsa yine dönmeye devam eder." düşüncesi, "Buzullar eriyor, kutup ayıları ölüyor." ifadesini gülümsediğimiz bir şakaya dönüştürüyor. Unutuyoruz. Doğanın bizi doğurduğunu, ağaçlarla olan akrabalığımızı, ilk evlerimizin sular olduğunu unutuyoruz. Birbirimizi yadsıma lüksümüz yok. Doğanın dışında değiliz, biz doğayız. Katlediliyoruz!

Ve gidecek başka bir yerimiz yok. En azından şimdilik...

Yaşamın var olduğu ve Kepler 452b'den daha uzak bir gezegenden bizi izlediklerini düşünüyorum, insanın 'ayakları üstüne' bastığı zamanlardan bu zamana. Hepimize yetecek kadar büyük, cömert dünyayı bu hale nasıl getirdiğimize bakıyorlar uzaktan, çok uzaktan. Açlıktan ölen çocukları görünce dehşete düşmüş olmalılar. Güneş, su, rüzgâr teslim etmişken kendini, cehenneme çevirip ne diye yakıyorduk yeryüzünü? Söylemişim. Öyle ya da böyle var olanın kötülüğünden doğuyordu yeniye olan tutkumuz. Ve gidecek başka bir yerimiz yok.

Bu kötü, kirli havayı dağıtalım. Nasıl yapacaksın diye sorarsanız bunu, birlikte yapacağız diyeceğim.

Güneşimizi, emeğimizi silaha çevirip bize doğrultanlara bu işi bırakamayız. Onlar, protokole bağlarlar. Doğayı metalaştırarak rant için sözleşir, imzalarlar. Onlar, şairin dediği gibidirler: "Öldürmektir felsefeleri bir karıncayı bile ama yaşatmayı bilmezler."

Evet, bu dünyayı el ele verip, omuz omuza dövüşerek kurtaracağız. Dünyayı yani seni, beni, Karadeniz'in derelerini, Kuzey Yarım Küre'nin ormanlarını, okyanuslardaki balinaları, topraktaki kirliliği, evet buzulları ve kutup ayılarını, ağlayarak doğacak olan ve hep gülmesini istediğimiz çocuklarımızı...

Hepimizi...

Hep birlikte...

"her şey bir kediye rastlaşmamla başladı"

Renas Toprak

alaca bir kedinin yürek atışı benimkisi
alaca bir kedinin yürek atışı
alaca bir kedinin
alaca bir
alaca

herkesi her şeyin içinde özliyor bir yanım
her şeyi herkesin içinde.
kar suları karışacak kanıma, az kaldı biliyorum
kan suları karışacak karıma.
eğilip öptüğün yer kızaracak
üçgül sanıp koparacaklar beni
kimse bilmeyecek üçgülü
kimse bilmeyecek

alaca bir kedinin yürek atışı
alaca bir kedinin
alaca bir
alaca

dudak tiryakisi seninkisi diyecek bütün aşklarım
dudak tiryakisi seninkisi
öncekiler aşk değildi diyecek bir sonraki aşk
öncekiler aşk değildi
sehpanın üzerindeki vazo düşüp kırılacak
bütün kurumuş çiçekleri unutarak

alaca bir kedinin
alaca bir
alaca

elde avuçta ne varsa tuz ruhuna yatırın diyecekler
elde avuçta ne varsa tuz ruhuna yatıracağız
herkes en ağrıyan yerinden başlasın diyecekler
herkes en ağrıyan yerinden başlayacak

kadınlar sütyenlerinden!
erkekler günahlarından...
çocuklar doğdukları yerden,

alaca bir
alaca

suya değen taş tezikerek ölecek bu dipsizlikte
bütün kitap ayrıçalarını toplayacak kağıtçılar
herkes moğol zannedecek onları
hikayeler dolaşacak ortalık yerde
hikayeler dolaşacak
sevseler bu kış üşümezlerdi belki diye

alaca

eteğinde ne varsa dökecek bulutlar
ağladığı yere yağmur diyeceğiz
bu sabahta kalkmasak diyeceğiz
bu sabahta kalkmasak.

insanın susuşu değin acıtmayacak bizi
ilk grevin kırılışı
son barikattakilerin silahlarının ses etmeyişi
sokak şarkılarının tuğlalı fırınlarda yakılmışlığı yahut
hikayeler dolaşacak ortalık yerde gene de
hikayeler dolaşacak
işbaşı düdüğü duyulmadı heeeeeeyyyy...
hala mermileri varmış üüşüüttin müü...
kemanları görenler oollmmmuşşş...
çocukları anlatacak bir tek bu kalacak belki;

iyi öldüler,
güneşli günleri çağırın şarkılar mırıldandılar önce
sonra durup biraz gülümsediler ortalık yerde

Özlem Davutoğlu

KENT ÜZERİNE ÇELİŞKİLER

Kent ve kentleşmenin son yıllarda sadece mekânsal bir olgu olarak gündemde olmadığı, aynı zamanda da kentin sosyal ve politik bir çerçeveye sahip olduğu gözlenmektedir. Bu değişimin kapitalist üretim biçimini de etkilediği, klasik anlamda kapitalist üretim şekli olan üretim-fabrika ilişkisini kentleşme ile tüketim-kent ölçeğine taşıdığı tespit edilmektedir (Lefebvre,1970). Bu anlamda Marksizm-kentleşme ilişkisi daha derin incelemeler ile ele alınmaya başlanmış ve aslında bu zamana kadar eksik kalan bu alan doldurulmaya çalışılmıştır. Kentleşme olgusunun bu derece önemle takip edilmesinin ve akademik çerçevede yazılmaya başlanmasının nedenlerinden başlıcası, kentin sosyal ve toplumsal dinamikler yaratmaya başlaması olmuştur. Mekânın kapitalizm için tüketim alanı olarak kullanılması ve mekânın toplumsal bir değere kavuşması ile toplumun dinamikleri değişmeye başlamıştır. Bunlardan en sıcak örneği Gezi Parkı süreci olmuştur. Haziran Direnişi, toplumda kent hakkı, sosyal adalet ve kent toplumu bilincinin kazanılmasının ilk göstergesi sayılabilir. Bu değerlerin kazanılması ile kentlilik bilinci toplumsal bir devrime yol açmıştır. Bununla birlikte kentsel dönüşüm süreçleri de kent hakkı tartışmalarını yaratmaya başlamış ve hâlihazırda toplumda noktasal alanlarda örgütlenme ve bilinçlilik yaratmaktadır. Kentsel dönüşüm sürecinde kapitalizmin mekânı tüketim elemanı olarak kullanması ve hak sahiplerinin sürecin aktörü olarak sürece dâhil edilmemesi ile süreç mekânsal bir olgudan çok, mekânsal bir direniş haline dönüşmeye başlamıştır.

Kent ve kentleşme süreci antik kentlerle başlayıp, politik kentler ve daha da sonra ticari kentler olarak oluşmaya başlamıştır. Politik kentler, yönetim aygıtlarının yoğun olduğu bir merkez şeklinde örgütlenmiştir. Ticaret yollarının etkili olması ile beraber, politik kentler ticari faaliyetlerden etkilenmeye başlamış ve ticaret şehirleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Ancak politik kentlerin dominant olması, ticaret kentlerinin politik kentlerden etkilenmesine neden olmuştur. Bu süreçlerin sonunda kırsal, üreten ve yaşayan imajı yavaşça azalmaya

başlamış ve kentlerin önemi artmıştır. Kent, artık kendi özgün üslubunu oluşturmaya ve kentsel devrimlerin önünü açmaya başlamıştır. Kentin başlıca değişim ve dönüşümü Sanayi Devrimi süreci ile başlamakta, kent mekânsal olarak üretim alanı olmakta ve sanayinin üreten sınıfını içinde barındıran rolü almaktadır. İşçi sınıfının kentlerde mekân tutması ile kent olgusu toplumsal, kültürel ve ekonomik değişimi hızla yaşamaya başlamıştır. Son yıllarda da değişim, sermayenin kent üzerinde rant ve ekonomik değerler üretmesi ile ciddi dönüşümleri yaşamaktadır.

Marksizm ile kent-kentleşme süreci ele alınırken mekan üzerinde değişime uğrayan alanların yarattığı çelişkileri, değişen kent biçimlerini ve bu alanlarının yeniden tanımlanmasını gözden kaçırmamak gerekir. Aynı zamanda, eski kent formlarından günümüze kadar ulaşan kent formu ile arasındaki ilişkiyi kurmak, işlev ve yapılarının dönüşümünü ele almak öncelikli yapılabildiklerinden biridir. Bunlardan bazıları kentin tarihsel devrimlerini, kırılma noktalarını ele alan Lefebvre tarafından ortaya konmaktadır. Lefebvre, bu tartışmayı karşı-karşıya koyma eylemi ile yaratılan çelişkileri çözümlenmeye çalışır. Marksizmin kent ve kent öğeleri içinde karşı veya yana eylemleri ile bir takım çelişkiler bulma aşaması, hem kenti, hem de Marksizmin düşünme diyalektiğini kent olgusu üzerinde anlamak için oldukça iyi bir egzersiz olarak tanımlanabilir.

Kentleşmeye Karşı - Kentleşmeden Yana

Kentleşmeye Karşı: Kent olgusu, yarattığı en büyük kıyımı kır üzerinde gerçekleştirir. Üretim alanlarının başı olan kır üzerinde hâkimiyet kuran hatta mekânın sömürü anlayışını oluşturan -kentin kırı sömürmesi- kent, bu yanı ile birçok eleştiri almaktadır.

Kent, kır üzerinde alan hâkimiyeti sağlamakta ve sonu olmayan kent teorisi ile kır alanlarını etkisiz hatta üretimini tüketen halini almaktadır. Üretim yapılan alanların sürekli olarak kent alanı –tüketim alanı- olarak ele geçirilmesi ile kapitalist sermayenin hâkimiyeti de genişlemektedir. Ancak kapitalizm sistem olarak üretime bağlıdır. Ki burada da en büyük çelişkisini kendi yaratmakta ve sistemin krizleri bu çelişkilerden doğmaktadır.

Kent, aynı zamanda işleyiş ve biçim olarak devrimci kitleler üzerinde lümpen ve tüketime bağlı sığ alanlar olarak görülmektedir. Şehir denilen alan, yozlaşmanın, her şeyin kirlendiği alan olarak betimlenir. Bu söylemleri yaratan en önemli etki Küba devrimi veya Çin devrimi olarak örneklenir. Bu, devrimlerin köylü temeli üzerinde örgütlenmesi ve daha sonra kent üzerine yayılması ile gerçekleşmektedir. Bu tarihsel örnekler ile kent, sosyalizm üzerinde etkiler bırakmaktadır. Bu düşünce tarzından Bolşevik Devrimi de etkilenmiş, kent tabanlı bir devrim olmasına rağmen Sovyetlerin kent formları soğuk, kent kültürünü içselleştirmeye uzak ve cansız alanlar halini almaktadır. (Merrifield, 2002)

Bu alanda Regis Debray, kent üzerine birçok eleştiri getirmektedir. Debray'a göre: "Marksizm, kırsal kesimden şehre doğru akan, saldırgan, gerilla benzeri bir faaliyete dönüştüğünde ısrar ederek ve kızışma noktasını tersine çevirerek devrimci pratiği devrimcileştirmeyi hedefler." Bu sözü ile devrimin mutlak olarak kır üzerinde örgütlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak devrimci faaliyetlerin sadece kır üzerinde yürümemesi ve şehir içinde de örgütlenme faaliyetleri yürütülmesi gerektiği bilinmektedir. Bu nedenle liderler devrim zamanlarında arada şehre inmekte ve fazla zaman kaybetmeden şehir içinde ör-

gütlenmeyi gerçekleştirmektedir.

Aynı zamanda kırsal alan bazı konularda kentsele alandan daha fazla ileridir. Bunlar içinde sayabileceğimiz paylaşımcı ve emek sömürsünü daha fazla tatmış bir toplum olarak kır toplumu betimlenir. Bu öğretileri kent toplumuna da öğretmek gerektiği savunulmaktadır. Şehirde var olan yüksek suç oranının, sapkınlık özelliklerinin giderilebileceğine inanılmaktadır.

Şehir karşıtlığı sadece devrimci çevreler tarafından değil aynı zamanda bazı kent teorisyenleri tarafından da benimsenir. Bunlardan en önemlisi Chicago Okulu teorisyenleridir. Öğretileri şehrin kriz mekânı olarak tasviri ve toplumun çürüme nedeni olarak kent kültürünü görmesi ile başlar.

Kent karşıtlığı bahsedildiği üzere kentlilik bilincini irdelemekten uzak ve kent ile kapitalizm ilişkisini kurmaktan yoksundur. Bu anlamda da kentten yana Marksizm düşünme biçimini ele almanın faydası mutlak olacaktır.

Kentleşmeden Yana: Kentin Marksistler olarak ele alınması 1960'lı yılların sonuna denk gelmektedir. O yıllarda coğrafya, sosyoloji ve şehir planlamacılığının belli başlı alanları gelişmeye başlamaktadır. Aynı zamanda da Marksist plancıların ortaya çıkması, etkin olması bu süreçte gerçekleşmektedir. Bu teorisyenler, kentin var olan erdemlerini ve gizli potansiyellerini onaylamaktadırlar. Bunun dışında kentin içinde oluşan zıt ruhların varlığı üzerinde yoğunlaşmakta ve bunlar üzerinde çelişkiler üretilmektedir. Kentleşmeden yana Marksizm, kent olgusunun yoksul kesimler için bir mağara olduğunu düşünmekte ancak dışarısının parlaklıktan, canlılıktan ve renklilikten oluşmakta olduğunu kabul etmektedir (Merrifield, 2002).

Aynı zamanda Marx'ın savunduğu gibi her şey zıddına gebedir. Bu anlamda bu teori için de kentte var olan olumsuzluklar kabul edilmekte ve bu olumsuzlukların yanında potansiyel iyi yanlar kabul edilmektedir. Marx'a göre, fiziksel ve zihinsel emek ayrılığı ile kır ve kent ayrılığı içinde sıkı bağ vardı. Bunun dışında şehir kolektif akıl ile bireyselliği de birlikte taşımaktadır.

Dönemin kentte dair en iyi incelemelerini yapanlar arasında Jane Jacobs ve Rose Luxemburg vardır. Luxemburg, "Sermaye Birikimi" kitabında kentin kapitalizmin yanı sıra Marksizm içinde doğasını açıklayan, aynı zamanda Marksizm'in kent içinde nasıl bir diyalektik izleyeceği konusunda inceleme üzerinedir. Bu incelemeler sayesinde Marksizm içinde kent incelemeleri yapılmaya başlanmıştır. Aynı zamanda Lefebvre, Marksistlerin diyalektik çalışmalarını mekân üzerine yoğunlaştırması üzerine ısrarcıydı. Lefebvre'ye göre sermaye sınıfı kenti sömürgeleştirmekte ve kamu mekanlarını kullanmakta, rant elde etmekte; böylece mekan üzerinde hakimiyet kurup, sömürü alanını her alana yaymaktadır. Yani mekânın işlevi değişmekte, kapitalizmin önemli unsuru haline gelmektedir. Bu anlamda Lefebvre, Marksistlerin sanayileşme kadar şehirciliğe, fabrikalar kadar da caddelelere odaklanması gerektiğini savunmaktadır.

Aynı zamanda mekân toplumsal değişimler için önemli aktör halini almaktadır. Kent alanları, sokakları, sınıf savaşının mekânı olmaktadır. İnsanların amaçları için mücadele ettiği yer, gündelik kent sokaklarıdır. Bu anlamda sokaklar, iktidarı tehdit unsuru olarak görülmektedir ve bu nedenle de şehirciliği geliştirmek için yeterli görülebilir. Bunun başlıca örneği 1970'lerde petrol krizi dönemindeki sokak hareketliliğinde gözlemlenmektedir.

Bütün bu incelemeler sonunda kentin kendi içinde yarattığı bir takım çelişkilerin varlığı ve bunlar nedeniyle Marksizm'in bu alanı incelemesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Kentin ortaya çıkan değişim ve tarihsel kırılmalarının kapitalizm içinde kritik aşamalar olduğu gözlenmektedir. Kent, gelişimi itibariyle tarihsel olarak rolleri değişmiş ve mekânın özellikleri yeniden tanımlanmıştır. Bu değişimlerin başında ekonomik, sosyal ve toplumsal dönüşümleri incelemek gerekmektedir. Ekonomik değişimler kent tarihi ile oldukça sıkı bağlıdır. Sanayi Devrimi'nin olması ile kentin rolü değişmektedir. Daha sonra kapitalizmin gelişimi, metropol kentlerin ortaya çıkması ile kentler tüketim alanı olarak görülmeye başlanmıştır. Sonuçta kent, kapitalizmin işleyiş biçimine etki eden olgu haline almıştır. Bu, her anlamda kapitalizm ile kentleşme ilişkisi açısından önemli bir değişim olarak ele alınmalıdır. Aynı zamanda kentleşme ile sosyal ve toplumsal yapı dönüşmeye başlamıştır. Toplumsal değişim kent alanlarında oluşmaya başlamış ve bu sayede kent kapitalizmin güçlendiği, aynı zamanda hâkimiyet kurması gereken alanlardan biri haline gelmiştir.

Kentleşme olgusu kapitalizmin ciddiye aldığı sosyal, ekonomik ve toplumsal bir bütünlüktür. Kapitalizm için önemli bir silah haline gelen şehir, sermaye tarafından açık verildiği takdirde ciddi bir tehdide dönüşebilecektir. Bu anlamda kentin birçok olanak taşıdığı, devrimlere ve değişimlere gebe bir alan olduğu aşikârdır. Devrimci hareketlerin de kenti bu anlamıyla kullanması gerektiği savunulmuştur. Sermaye sınıfının her daim kentten korkması, bunun için de kenti, içi boş, sapkın ve sığ bir alan olarak göstermesi bunun en önemli nedenidir.

Sokağa Karşı - Sokaktan Yana

Sokağa Karşı: Kentin aktif alanlarından biri olarak kabul edilen sokağın etkisi tartışılan konulardan biridir. Sokak, kentlilerin karşılaşma alanı olarak kabul edilmektedir. Ancak sokak, ona karşı bir eleştiri ile değerlendirildiğinde insanların iletişim kurduğu değil; sadece karşılaşma, yani yüzeysel bir ilişkinin kurulduğu alan olarak betimlenir. Kapitalizm, sistem olarak kent toplumunu denetim altında tutmak durumundadır. Bu nedenle sokak da kapitalizmin baskısı altında kalan en önemli alandır. İnsanlar, kitleler halinde sokakta bulunmakta ancak bir şeyin pe-

şinde koşan insan topluluğu olduğundan sistem, yığınları kontrol etmektedir. Bu anlamda insanlar sokağı özne olarak kullanmamaktadırlar.

Kapitalist sistem sokağı etkisi altına alırken, meta-zaman olarak ele almaktadır. Sistem metanın dağılımını yoğun şekilde sokağa yaymakta ve insanların bu zamanı meta alışverişine harcamak için kullanmasını sağlamaktadır. Kâr ve verimlilik hedefi ile ele alınan sokak, bu sayede kapitalizmin kendi alanı olarak kullanılabilen, aynı zamanda kent toplumu dizginlenebilmektedir. Aksi halde, yani kapitalizm sokaktan kâr elde etmediği sürece ve kitlelerin sokağı etkileşim alanı olarak kullanması halinde sistem, alanlara yoğun baskı uygulamaktadır. Bu anlamda sermaye bir alana hâkimiyet kuramaz ise iktidardakiler bu durumu kendilerine tehdit olarak görmekte ve o alanı ele geçirmeye çalışmaktadırlar. Örnek olarak; İstanbul'da aktif olarak kullanılan İstiklal Caddesi, yoğun vitrin ve mağaza geçidi düşünülebilir. Bu sayede alan, tüketim amaçlı geçiş alanı olarak kullanılmaktadır. Ancak kitleler herhangi bir toplumsal harekette alanı sadece bir alışveriş alanı olarak kullanmazsa, iktidar alanı baskı ve tehdit ile ele geçirmeye çalışır.

Sokaktan Yana: Bu çerçevede sokak yalnızca bir geçiş mekânı olarak sayılmamalıdır. Sokağı, insanların buluşma alanı olarak tanımlamak gerekir. Sokak, insanların tiyatro alanıdır ve insanların bazen aktör bazen oyuncu olduğu bir mekândır. Bu anlamda sokağı birçok fonksiyon yüklenebilir. Öğretici, eğitici, sosyal ve toplumsal fonksiyonlar bunlardan bazılarıdır. Sokak olmadan düşünülen bir kentte ciddi toplumsal ayrışmaların olduğu ve kentin artık sadece yatakhane olarak kullanılacağı kabul görmektedir. Kent yaşamının donuk ve monoton gidişatı sokak hareketlilikleri ile kırılma yaşamakta ve yeni bir yön çizmektedir.

Sokak sadece bu anlamda düzensizlik yaratmamakta, aynı zamanda düzeni de sağlamaktadır. Jane Jacobs'un çalışmalarına göre, ABD'de suç oranlarını azaltmak için sokak, en güvenli yol olarak tespit edilmektedir. Sokakların işlek olduğu yerlerde suç oranlarında ciddi bir azalmanın olduğu gözlenmektedir. Ayrıca insanların mekânı sahiplenmesi, sokaklar üzerinde zaman-mekân olarak ilişki kurmasını sağlamaktadır. Mekânların sahiplenilmesi, kullanılması ve ilişkinin toplumsal bir zemine oturması ile bu mekân-

lar devrimci eylemlerin de alanları haline gelmektedir.

Anıta Karşı - Anıttan Yana

Anıta Karşı: Anıt da kentlerin, sokakların önemli sembolik öğelerinden biridir. Bu anlamda sokakların, meydanların içinde örülen anıtlar, iktidar tarafından gücü sembolize etmekte ve çevresinde örülen alanda hâkimiyet kurmaktadır. Sonuç olarak iktidarın, kentin her alanda kendini hissettirmesi için sembolik öğeler taşıyan anıtları kullandığı kabul edilmektedir. Örnek vermek gerekirse: Ankara'da iktidarın kendini hissettirmesi savaş anıtları aracılığıyla kentin bezenmesi ile görülmektedir.

Anıttan Yana: Anıtlar, bulunduğu mekâna bir toplumsal hayat katmanın yanı sıra, dünya görüşü açısından yenilikçidir. Sembolik değerinin yanında estetik ve etik değerler taşımaktadır. Bu anlamda anıt, mekâna güzellik, anlam ve estetik değerler aşılar. Kentin yatay planının yanında, dikey boyutunu geliştirmektedir. Bunlar dışında anıt denilen öge, tarihi günümüze taşır. İktidar ise tarihten çoğu zaman korkan, onu tehdit olarak gören bir güçtür. Bu nedenle, anıtlar zaman zaman iktidarı rahatsız eden yapılar halini alabilmektedir.

Bu çerçevede bakıldığında kentleşme ve kent öğeleri tartışılan ve diyalektik bakış açısı ile değerlendirildiğinde kendi çelişkilerini oluşturan yapılar bütünüdür. Sonuç itibarı ile kent, üzerine ciddi düşünülmesi gereken ve mekân olgusunun kapitalizm açısından ne anlam taşıdığı irdelenmesi gereken bir alandır. Bu sayede Marksizm ile kentleşme arasındaki bağ kurulabilir ve mekân üzerinde yapılacak mücadeleler daha etkili bir yer tutabilir.

¹Lebevre, H., 1970. Kentsel Devrim, Sel Yayınevi, İstanbul

Bayat, A., 1997. Sokak Siyaseti, Phoenix, Ankara
Merrifield, A., 2002. Metromarksizm Şehrin Marksist Bir Hikayesi, Phoenix, Ankara.

O gün bugündür

kimse görmedi onları gülerken

acı

bir kurşun gibi işlemiştii içlerine

ta yüreklerine

oturduklar sofraya

bir eksik

kalktılar sofradan

bir eksik

gözleri dolaştı boşlukta

bulutlu gözleri boşlukta

elleri boşlukta

şefkatli elleri

Gezi'de öldürülen çocukların anneleri

geri getiremedikleri

gülleri için

gülüşlerini verdiler

Nazlı gülüşlerini

günlerin ardına kilitlediler

çocuklarının gülümseyişiyle gelecek

güzel günlerin

Gezide öldürülen çocukların anneleri

Beklemeyi öğrendiler

sabırla beklemeyi

çocuklarının canına kastedenleri

affedilmeyi beklerken görmeyi...

Nazım Akarsu

Suyun Mitolojisi

Atila Oğuz

*'Ey yüce Ahura katında olan su
Överim seni zerv ile ve iyi düşünce ile'*

Ocena

Dün bugün ve yarın hep parıldayacak dünya üzerinde beyaz bir ışık gibi.

Bu ışığı sadece sevdalı yüreklere sahip insanlar görebilecek

İnsanlık, tarihi boyunca suyu kutsamış ve gereken önemi vermiştir ona. Eski çağ söylencelerinde suya karşı müthiş bir övgü ve tapınma görülmektedir. İnsan için su her zaman önemli olmuş ve bu önemini hiç yitirmemiştir.

Kimi mitolojilerde hayatın kaynağı olarak görülmüş ve onun için koruyucu meleklerle tanrıları olmuştur. İran mitolojisinde olduğu gibi, Apamnapat suların koruyucu meleğidir.

Zerdüştilerin kutsal kitabı Avesta da sudan övgüyle bahseder ve suyun kirletilmesi günah sayılır. Su Sümerlerde olduğu gibi İranlılarda da saygıda kusur edilmez ve dünyanın dengesi içinde önemli bir yaratıcı güç olarak kabul edilir. Bundan kaynaklı suyun önemi ve kutsallığı üzerine Zerdüşçülüğün kutsal kitabı olan Avesta'da sık sık vurgu yapılmaktadır.

Yaratılışın ve doğuşun sudan olduğuna inanan Asur, Mısır, Hint, İran, Babil, Yunan uygarlıklarının mitolojilerinde evrenin ve hayatın sudan başladığı anlatılır.

Suyun önemini çağlar öncesinden beri bilen insan bugün geline nokadaysa artık birkaç kuruş için bile heba edeceği bir noktada bulunmaktadır. Bu noktada duran sadece kapitalist sömürgeci sistemin kendisidir. Birkaç yıldan beri çok yoğun bir şekilde yaşamakta olduğumuz H.E.S. yağmalama projeleriyle birlikte suyumuzu ve doğamıza karşı müthiş bir talan politikası güdülmektedir. Yöre halkların karşı duruşu polis ve jandarma dipçikleriyle bastırılırken her türlü devlet terörü uygulanmakta ve halka karşı çeşitli çete örgütlenmeleriyle gözdağı verilmek istenmektedir. Ancak halklar bu palavraları yutmamakta ve yaşam alanlarına yönelen bu saldırılara karşı durmaya devam etmektedir yurdun dört bir bucağında. Genelde bütün H.E.S. yağmalama projelerine olmakla birlikte özelde Solaklı Vadisi'ne dikkatlerinizi çekmek isterim.

Solaklı Vadisi geçmişinden beri birçok direnişlere ev sahipliği yapmış ve halen yapmaktadır.

12 Eylül kanlı postal sindirme hareketinde de pa-
yına düşeni fazlasıyla aldı. Bugün hala o günlerin iz-
lerini kayalarında görmek mümkün. “Köknar faşizme
mezar olacak” yazılmasının Magreya Kurçe (Uzun
Kayalar) denilen kayaların üzerinde halen silik de olsa
izlekleri mevcuttur. Solaklı Vadisi tarihinde ikinci kez
topyekûn karşı koyuşudur. İlki tarihini tam olarak ha-
tırlayamadığım bir genel seçimin boykot edilmesi ve
sandıkların geldiği gibi boş gitmesiyle oldu. O olay
Anadolu topraklarında yaşanan ender demokratik ey-
lemlerden biriydi. Bugünse birkaç yıldan beri devam
eden Solaklı Vadisi üzerindeki H.E.S. yağma projele-
rine karşı yine yedisinden yitmişine kadar birçok Oce-
nalı ayaktadır. Yaşam alanlarını savunmak için
yetmişinde, seksenindeki Ocenalılar kâh polis copuyla
kâh asker dipçığıyle karşı karşıya gelmektedir. Ka-
nunsuz bir şekilde evlerine baskınlar yapılmakta;
kadın, yaşlı dinlemeden hakaretlere maruz kalmakta-
dırlar.

Yüzyıllardan beri Solaklı Vadisi’nde yaşamlarını
sürdüren Ocenalılar devlet denilen aygıtla çeşitli ne-
denlerden dolayı zaman zaman karşı karşıya gelmiş-
lerdi. Osmanlı Dönemi’nde dinlerinin değiştirilmek
istenmesiyle uzun bir zaman çetin ve insanlık dışı uy-
gulamalara maruz kaldılar. Cumhuriyet Döne-
mi’nde ise asimilasyon politikalarını genişleterek

devam etmiştir. Solaklı Vadisi üzerinde bulunan aşağı
ve yukarı Ocena denizden yaklaşık 1200 metre yük-
seklikte dört bir tarafı çam ormanlarıyla kaplı ve bir-
çok ırmağıyla birlikte şirin bir yerleşkedir. H.E.S.
yağma projeleriyle yeşili soldurulmak ve suyuna el
konulmak istenmektedir.

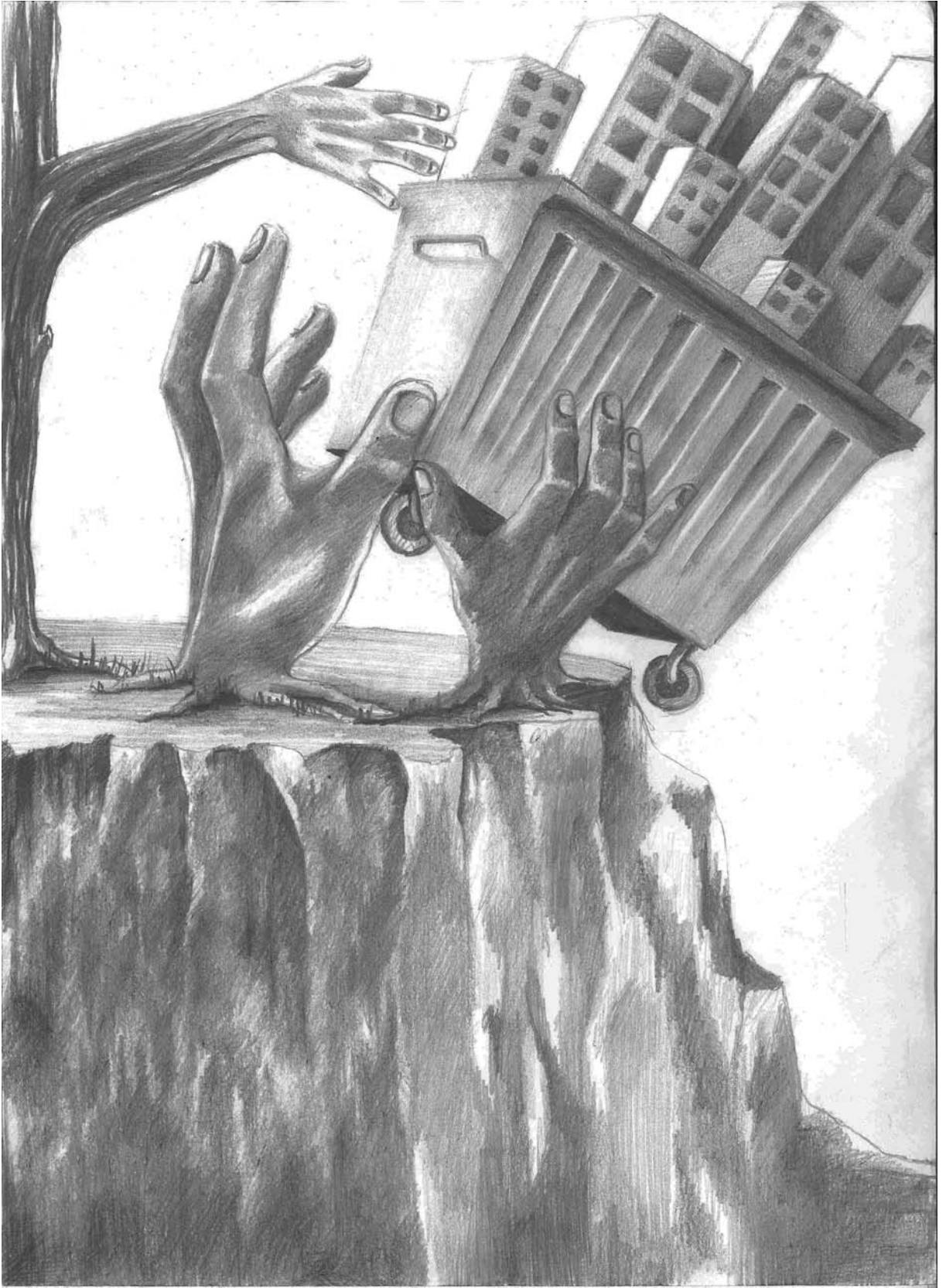
Yaklaşık olarak elli beş kilometre olan Solaklı
Deresi üzerinde otuz altı H.E.S. Projesi bulunmakta-
dır. Bunların birkaç tanesini yapmışlar ve kalanlarını
da yapmak için uğraşmaktalar.

Kapitalist sistem açısından hiçbir şeyin ne kut-
sallığı ne de önemi kalmamıştır. Ne kadar para eder
ve ne kadar para kazandırır ona bakıyorlar, yukarıda
aktardığım satırlardaki mitolojik söylenceler ve yaşlı
Ocenalının anlattığı Solaklı’nın bereketli suyunun
artık bir önemi kalmadı egemenler açısından. Ancak
biz Ocenalılar için hala ilk gün gibi önemlidir ve son-
suza dek öyle olacak.

Kısacası Ocena artık eski Ocena olarak kalabile-
cek mi? Doğrusu bilemiyorum. Daha şimdiden birçok
yeri tahrip edilmiş durumda. Artık eski zaman hikâ-
yelerinin geçtiği mekânlar ortalıkta yok geride sadece
sevdalı düşler ve kırık gözyaşları var.

Solaklı vadisinin yeşilini soldurabilirler, suyunu
tünellere hapsedebilirler ama ışığını asla söndüremez-
ler.

EGE DOĞA DİRENİŞLERİ

Ahmet Tuncay Karaçorlu

Şehir Plancıları Odası
İzmir Şubesi Kurucu Başkanı
Doğal ve Kültürel Yaşam Girişimi Sözcüsü

*“Elbette bilecekler ki, onlar yolcu,
doğa ve tarih cephesindekiler hancı!”*

Doğanın, toplumun, tarihin, bilimin ve hukukun yok sayıldığı, Anadolu'nun bir başka kadim Ege topraklarında, 15 Mayıs cüruf tepelerine, ormanlara, yollara işlendi.

Aylar öncesinden başlayan bu hazırlık, yıllar öncesinde Paris'te bağitlanan evrensel bir kabulün, uluslararası bir ortak kararıydı. Batı Anadolu'nun, Ege'nin evlatları bu uluslararası ortak kararın görevini aldığı, dokunduğu ve duyurabileceği tüm çevrelere, yerküremizin buzullarının nasıl eridiğini, sularının nasıl çekildiğini, ormanlarının nasıl kurduğunu, çöllerinin nasıl oluştuğunu, ada ülkelerinin nasıl sular altında kaybolacağını anlatmaya ve paylaşmaya başladı.

İşte Aliğa-İlipınar buluşmasının önemi buradadır. Dünyanın birçok bölgesindeki farklı toplumlardan olan insanlar gibi, küremizin ısınmasına yol açan nedenlerin en başında olanlarının nasıl eridiğini, sularının nasıl çekildiğini, ormanlarının nasıl kurduğunu, çöllerinin nasıl oluştuğunu, ada ülkelerinin nasıl sular altında kaybolacağını anlatmaya ve paylaşmaya başladı. İşte Aliğa-İlipınar buluşmasının önemi buradadır. Dünyanın birçok bölgesindeki farklı toplumlardan olan insanlar gibi, küremizin ısınmasına yol açan nedenlerin en başında olan fosil yakıtların kullanımının hemen sınırlandırılmasının, gelecekte kullanımına tamamen son verilmesinin görevini dünya görevi bilip üstlenmek emeğini gereğini olan mücadeleye hemen gecikmeden taşımaktır. Bu başlangıç bölgemizde kah belgesel çalışmalarıyla, kah açık ve kapalı alan toplantılarıyla, kah öz eğitimlerle, kah okul sıralarına konuk olmakla, kah afişlerle paylaşılan talepleri duvarlara ilıstirmekle ve en sonunda 15 Mayıs 2016 gününde İlipınar'da İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin radyasyonlu cüruf tepelerine “YETER!” haykırışını kırmızı çizgilerle kazıdı.

Bu sırada aynı zamanda, aynı bölgede “küresel ısınmanın pişkinleri” etkinliğinin yapıldığı bölgede dağın yamacında radyasyonlu cürufun çam ormanlarını ve zeytin alanlarını tepelerin yamacında İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin ve bölge belediyelerinin yöneticileri ve meclis üyeleri olarak yine aynı bölgede doğanın ve tarihin yıkımına verdikleri, gizli ve açık onayların akıl almaz pişkinliğini yaşıyor, Anadolu’nun buluşturduğu iki bin kişinin yürekli çağrısını garip bir şaşkınlıkla izliyorlardı.

Bergama’nın girişinde Karayolları’nın onlarca asırlık çam ağacının katledilmesine yol açan bakanlık projesine onay veriyor, Yamanlar’da bilirkişi raporlarına, mahkeme kararlarına, jeoloji biliminin uyarılarına rağmen ilgili bakanlıkla gizli pazarlıklar yapıp, her yerde kurulabilecek bir tesisi ısrarla Doğançay, Yamanlar ve İzmir halkına dayatıyorlardı. Aliğa’da ise bir başka yerel yönetim arkeolojik bir kentin sınırlarını aşarak termik santral kepeçelerini 1. Derece Arkeolojik Sit olan topraklara yasadışı sokan Küresel ölçekli şirketin işlemlerine sessiz kalıyorlardı.

Ama bilmiyorlardı ki “Kara Atlas” belgeselinin çocukları oradaydı, ama bilmiyorlardı ki “Anadolu’yu Vermeyeceğiz!” yürüyüşündeki omuzdaşlarımız oradaydı, ama bilmiyorlardı ki Foça Halk Forumu üyeleri oradaydı, ama bilmiyorlardı ki Karşıyaka Halk Forumu üyeleri oradaydı, ama bilmiyorlardı ki Aliğa Anadolu Liselerinin öğrencileri oradaydı ve daha niceleri...

Elbette bilecekler ki, onlar yolcu, doğa ve tarih cephesindekiler hancı!

Ve elbette, bu kez de Anadolu’yu vermeyeceğiz!

Yine Termik Santral, Yine Küresel Kömürçüler ve Yine Küresel Direniş...

İzmir - Aliğa’nın Çakmaklı Köyü ile Gencelli Koyu arasındaki bir alanda kurulmak istenen ve yıllar önce verilen doğa, bilim, toplum ve hukuk “mücadeleleri zinciri” ile iptal ettirilen “termik santral” uygulamaları, Ege Bölgemize yeniden dayatılmak istenmektedir.

Gencelli termik santral dayatması, Başbakanlığının Turgut Özal’ın yaptığı Bakanlar Kurulu’nun bir kararnameyi ile Japon şirketlerinden oluşan bir konsorsiyuma verdiği ve 1989 yılında Resmi Gazete’de yayınlanan bir izinle başlamıştır. Bu gelişme karşısında yürütülen mücadelelerin bir parçası olarak açılan dava sonucunda Danıştay 10. Dairesi kararnameyi iptal etmiştir. Ardından Süleyman Demirel ve Erdal İnönü’den oluşan hükümet bu kararı temyiz etmiş ancak bir yüksek mahkeme olan Danıştay İdari Davalar Dairesi Genel Kurulunun da, 4,5 yıl sonra aldığı karar ile bu özel izin kesin olarak iptal etmiştir. Foça, Yenifoça, Gencelli, Karaburun, komşumuz Midedilli Adası’nı, ve Çandarlı Körfezi’ni etkileyecek bir alanda kurulmak istenen ve doğalgaz veya ithal kömüre de dayalı bu termik santraller, başta Aliğa

olmak üzere İzmir'den Bergama'ya kadar uzanan bir alanı tıpkı Yatağan'da olduğu gibi etkileyecek ve geri dönülmez çevre felaketlerine yol açacaktır. Aliğa Organize Sanayi Bölgesi'nin, yol açtığı hava kirliliği gizlenen ancak sonuçları ortada olan demir-çelik tesislerinin ve asbest kaynağı gemi söküm tesislerinin yakınında kurulması dayatılan termik santralin, Ege Bölgesini tehdit edecek olan, nasıl bir felaketin tamamlayıcısı olduğu çok açıktır.

Oysa temiz enerji kaynaklarımızın bu kadar olanaklı olduğu Ege Bölgesinde bu termik santralin, bilimsel doğruluklara, toplumsal karşıtıklara ve yargı kararlarına rağmen yeniden dayatılmalarının küresel talancılara yeni bir rant alanı yaratmaktan başka bir amacı yoktur. Tıpkı Bergama siyanürlü altın madencilğinde olduğu gibi...

Yatağan çevre felaketi ortadayken, ithal kömüre dayalı bu termik santralin bir başka bölgede yeniden dayatılması, ülkemizde yürütülen bir enerji politikasının sonucu değil, ülkemizi özellikle 1980'den bu yana kırlarımızı da, kentlerimizi de cehenneme çeviren IMF ve Dünya Bankası'nın dayattığı ve hala sürdürülen bir rant politikasının sonucudur.

Fosil yakıtlardan birisi olan kömürün kullanılması nedeni ile karbon salınımı en yüksek dozda olan termik santraller, bu özellikleri ile de küresel ısınmanın en önemli etkenlerinden biridir. Soğutma suyu ihtiyacı nedeniyle çevresindeki su kaynaklarını kullanarak su talanına ve kullandığı suyun değerlerinin bozulmasına yol açan termik santraller, bu nedenlerle dünyada artık bir enerji kaynağı olarak terk edilmektedir.

Yaratacağı etkiler bu kadar açık olan Gencelli Termik Santrali'nin yeniden dayatılmasına karşı, yapılacak olanlar da açıktır:

Küresel ısınmanın artmasına yol açacak yeni bir tesisin kurulmaması için, Ege Bölgesi'nin gaz kirliliği sonucunda yeni felaketler yaşamaması için, Gencelli Koyu'nun sularının bozulmaması için, yöredeki tarımın ve zeytinciliğin son bulmaması için ve yöredeki yerleşim alanlarının yok olmaması için yıllar önce başlayan mücadelenin tamamlanması için,

Ve yine yıllar önce olduğu gibi yöre insanları, bilim çevreleri, doğal ve kültürel yaşam toplulukları,

duyarlı yöre belediyeleri, TMMOB odaları, tabip odaları, barolar, sendikalar, demokratik kitle örgütleri, siyasi partiler ve yurttaş girişimleri ile birlikte, bu “mücadele zinciri”nin yeniden oluşturulması ve İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin karar onaylarıyla, günümüz bakanlık dayatmalarına, bölgemizi teslim etmelerine geçit vermeyerek gerçek kazanıma ulaşacaktır!

Ormanlarımızın, ağaçlarımızın seri katli engellenecektir!

“Doğal ve kültürel mirasımız, geleceğimizin soluk alanı, geleceğimizin sonsuz şifresidir.”

Son günlerde ülkemizin birçok yöresinde farklı çıkar alanlarına alan yaratmak için binlerce ağacımız kesilmekte, “gençleştirme”, “termik santral”, “nehir ıslahı” ve “rüzgar enerji santrali” uygulamalarının korkunç sonuçlarına teslim edilmektedir.

Bu nedenle; Foça’nın Ilıpınar Köyü’nden, Soma’nın Yırca Köyü’ne, Gediz Nehri’nin kıyılarından, Urla’nın Ovacık Köyü’ne kadar, Anadolu’nun birçok yöresinde orman alanlarımız ve tarım alanlarımız özelliklerini kaybetmekte, yok olmaktadır.

Bu gelişmeler; bu yörelerdeki yerel halkın ve bölge halklarının, bu akıl almaz uygulamalara karşı, uyarılarıyla, önerileriyle, direnişleriyle ve dayanışmalarıyla ülkemiz gündeminin yeni cephelerini oluşturmaktadır.

İzmir’in Foça ilçesi Ilıpınar Köyü sınırları içerisinde, Ekiz Yumurta kuruluşunun bitişiğinde yer alan onlarca hektarlık bir alanda otuz yaşın altında binlerce ağaç hiçbir yaş ayrımı gözetilmeksizin kesilmiştir. Güçlendirme adı altında yapıldığı iddia edilen bu uygulama, bu doğa

katliamı bölgenin su kaynaklarına, bitki örtüsüne, hayvan topluluklarına varlık ve yaşam alanı bırakmayacak biçimde yapılmıştır. Bölgede birçok yanmış ve ağaç dikimi gereken orman alanı bulunurken böylesi daha yüzlerce yıl varlığını sürdürecektir bir çam ormanının güçlendirme adı altında yok edilmesi akıl almaz bir durumdur.

Soma’nın Yırca Köyü’nde de termik santral yapımı için hiçbir idari ve hukuki süreç beklenmeden, altı bin zeytin ağacı kesilmiş, yörede tarımın temel damarı olan zeytinciliğe yönelik, yeni bir yok etme süreci daha başlatılmıştır. Önemli bir tarımsal kültür olan zeytincilik, Soma’nın Yırca Köyü’nün de içinde bulunduğu bölgede tarımsal emeğin yanı sıra, zeytin ve zeytinden elde edilen ürünlere ilişkin diğer tarımsal üretim alanlarındaki, emeğin de geleceğini tehdit etmektedir. Bölgede işsizliğin artmasına yeni bir zemin oluşturmaktadır.

Menemen yöresinde ise, bölgeden geçen dört yüz kilometrelik Gediz Nehri’nin seksen dört kilometrelik bölümünde, Devlet Su İşleri (DSİ)’nin Gediz Nehri’ni ıslah adı altında yürüttüğü kanal projesi ile de, nehir kı-

Kızılıcak
Haber

yısındaki söğütler ve sazlar kesilmeye başlanarak nehrin bitki örtüsü yok edilmektedir. Yetmiş bin söğüt ağacının kesilmesinin hedeflendiği bu uygulama ile de, Gediz Nehri'nin tümünde kıyılardaki doğal döngü bozulmakta ve yok edilmektedir. Bunun yanı sıra bu yörenin de bir başka tarımsal kültürü olan, sepetçilik ve testi sanatı da yok edilmektedir. Bu sürecin sonucunda tehlike altında kalacak olan bir başka alan da, Gediz Nehri'nin sonunda yer alan ve koruma altında olan Kuş Cenneti olacaktır.

Ve son olarak da, Urla'nın Ovacık Köyü orman alanları içerisinde yapılmak istenen rüzgar enerji santrali (RES) uygulamasıyla kesilmesi hedeflenen, rüzgar enerji santrali parçalarının taşınması için üç yüz, rüzgar enerji santraline giden yolun açılması için, bin ağaçtan yirmi tanesi kesilmiş, ancak yöre köylüsünün açtığı dava sonucu alınan yürütmeyi durdurma kararıyla, kalan ağaçların kesimi önlenmiştir. Ancak ilgili mahkeme henüz iptal kararı vermediği için, yöredeki orman alanının yok olma tehlikesi ve bölgede diğer köylerde hedeflenen rüzgar enerji santralleriyle de, bölge ormanlarının yok olması tehlikesi ortadan kalkmamıştır.

Bitki örtümüzün; yağmur döngüsünün temel kaynağı olduğu, tüm canlılara oksijen sağladığı ve diğer tüm özellikleri düşünülürse, yukarıda paylaştığımız bu korkunç uygulamalar, buldukları bölgelerde canlı yaşamının son bulmasına; yer altı su kaynaklarımızın yok olmasına, tüm canlıların içme sularının kaybol-

masına, ormanlarımızın, sazlıklarımızın, tarım alanlarımızın ortadan kalkmasına, hayvan topluluklarının yok olmasına ve bölgedeki yerleşim alanlarımızın göçler yoluyla ortadan kalkmasına yol açacaklardır.

Derhal durdurulması gereken bu uygulamalar, yalnızca bulunduğu alanla sınırlı olmayan ve yakınındaki diğer alanlardaki tüm değerlerin de yok edilmesini hızlandıracak olan uygulamalardır. Çeşitli çıkar alanlarının oluşturulması, çarpık uygulama alanlarının yaratılması amaçlarıyla yanıltıcı ve sahte gerekçelerle ve belgelerle yapıldığını kuvvetle düşündüğümüz, bu korkunç uygulamaların durdurulması, son bulması, bu alanlarda verilmekte olan ve verilecek olan doğal ve kültürel mücadelelerin, bilimsel, hukuksal ve toplumsal emekleriyle olacaktır.

Ve elbette, kalıcı, yaygın ve sürekli dayanışmayla!

Anadolu'dan Şehirlere Akan Nehirler

Hakan Tosun

Tanık olma meselesi, esas meseledir benim için. Bir gözüm vizörden* bakıyorsa, diğer gözüm kendisi için görüntü toplar. Kamerayla, çektiklerimi yansıtıyorum insanlara. Diğer gözümle baktıklarım, benim hafızam için. Yaşadığım olayları, gördüğüm insanları biriktiriyorum. Her olayın farklı sebepleri, sonuçları var. Bunlara tanıklık etmek, bir hazine benim için. Belki de bunun için katlanıyorum bütün olumsuzluklara. İçimde hayat, tecrübe biriktiriyorum. Hangi para satın alabilir bunu? Bu tarihi biz yapıyorsak, bir gün, bu günler geride kaldığında, bu tarihi yine biz yazacağız çünkü.

Eylemcilerden ayırmadım kendimi. Hepimiz aynı şey için oradayız diye düşündüm her zaman. Farklı rollerdeki bir bütün olarak düşündüm. Bir bedenin farklı duygularımız gibi... Arada mesafe olmayınca daha bir hissetmeye başlıyor insan. Yaşanan olayları olay anında görme, yorumlama biçiminizi değiştiriyor. Bilincinizi açıyor. Size araçlarla anlatılan bilgiyi kaynağından görüyorsunuz. Aktarıırken de bir sorumluluk olarak gerçekliğine dokunmadan ulaştırıyorsunuz insanlara. Bilgi size sunulan bir emanettir. Nasıl teslim aldıysanız, öyle teslim etmek zorundasınız.

Gazeteciliğin en kara dönemlerini yaşadığımız bugünlerde, yaptığımız iş çok daha fazla anlam kazanıyor. 2009 yılında bir tohum hikâyesiyle başlayan belgeselcilik serüvenime, doğa mücadelesini esas alan konuları seçmiştim. Arkasından kentlerdeki kentsel dönüşüme karşı direnişleri takip ettim. Sonrasını biliyorsunuz. Gezi'ye kadar uzanan uzun bir yol...

HES'ler ve Kentsel Dönüşüm Projelerinin yeni politikleşmiş kitleler yaratacağını düşünmüştüm. Halkın devletle görünmeyen çelişkilerini açığa çıkaran, solun on yıllardır anlatmaya çalıştığı ve bunun için çokça bedel ödediği devletin gerçek yüzünün görünür olmasını sağladı. Genelde sağ görüşlü, devletçi, muhafazakâr kitle; evlerine, topraklarına göz dikene kadar bu gerçekliğin farkında değildi. Sermaye ve devlet onların evlerine, ahırlarına, bahçelerine, sularına, doğalarına, yatak odalarına girmeye çalıştı. Keza Kentsel Dönüşüm Projelerinde de böyleydi. Saldırı bu sefer çok daha keskindi. Evleri ve yaşamları, kültürleri söz konusuydu. Evlere girilince kadınlar da mücadele alanına çıkmak zorunda kaldılar. Bahsini ettiğim kadınlar, Anadolu'da yaşayan, belli bir politik fikri olmayan, siyasetten uzak durmuş, erkeğin belirlediği sınır ve sürelerde yaşamın içinde olan muhafazakâr kadınlar... Erzurum Tortum'daki HES karşıtı eylemlerde, polisi taşıyan kara çarşaflı kadınları nasıl unuttur ki insan!

Şirketlerin köylere gidip: "Biz bu suyu satın aldık, üzerine baraj yapacağız." demeleriyle fitil ateşlenmiş oldu. Şirketler köylülere: "HES'lerde çalışma imkânı olacak. Can suyu olarak sizin bağımızı, bahçenizi sulamanız için pay da bırakacağız." diyorlar. Bu projeleri kalkınmanın, gelişmenin karşılığı olarak sunuyorlar. Bütün yasa dışı işlerinde dini, vatani ve bayrağı kullanan devlet, bildik yöntemlerini kullanmaya devam ediyor. Zaten devlete karşı "boyunları kıldan ince" olan vatandaş, bu kandırmacalara inanıyor. Soran sorgulayan ve yaşanmış örnekleri görenler hiç de anlatıldığı gibi olmadığını anlamaya başlıyorlar. Daha dinsel bir bakışla, "Allahın suyunu nasıl satın alırsınız siz?"den başlıyor çelişki. Aralarına hiç kimseyi sokmadıkları, güvendikleri devletin, onları takım elbiseli, lüks araçlı, elleri çantalı sermayeye karşı ortada bıraktıklarını görünce bütün dünyaları yıkılıyor. Tam olarak kopuş değil tabii... Küskünlük, kırgınlık

oluşuyor. Üç kuruş paraya ikna olan, hiç direnmeden, kuytu köşelerde yaptıkları pazarlıklarla kendilerindenmiş gibi görünen ama şirketlere çalışan en yakınlarındaki arkadaşlarının, akrabalarının kendilerini nasıl sattıklarına şahitlik ediyorlar. Başlarının çaresine bakmaları gerektiğini anlayınca çevre örgütleriyle ilişkileri başlıyor. Gönüllü avukatlar davalar açıyorlar. Keza vatandaş yine öyle... "Ben ne yapacağım? Suyum olmazsa, ne yerim, ne ekerim, nereye giderim?" diyor. Su hayattır! Suyun olmadığı yerde yaşam olmaz! Bunu en iyi onlar biliyor. Yaşamın olmadığı yerde onlar da olamayacaklar bunu biliyorlar. Büyük şehirlerdeki betondan hapsilere gideceklerini anlıyorlar. Doğup büyüdüğü köylerini, anılarını, atalarının on-

lara emanet ettiği toprakları bırakmak istemiyorlar. Kentlerde evleri kentsel dönüşüm alanına giren vatandaşlar da öyle... Yıllar önce köylerinden iş bulma, yeni yaşam kurma hayaliyle geldikleri şehirlerde, kurdukları mahallelerden koparılıp, şehir dışındaki yine betondan hapishanelere gönderilmek istendiklerini anlıyorlar. Mahallelerinde kendi mahalli örgütlenmelerini kuruyorlar.

“Dönüşüm” belgeseli için on beş semt dolaştım İstanbul’da. 1000 – 1500 – 2000 kişilik, büyük toplantılara şahit oldum. Eylemlerin dışında, hem sokakta hem düğün salonlarında toplantılar oldu. Halk oralarda bilinçlendi. Mahalle halkının sordukları sorunun cevabını beklerkenki heyecanlarına, meraklarına tanık oldum. Konuşmacıları nasıl can kulağıyla dinlediklerini gördüm. Bir vatandaşa mikrofonu uzattığımızda, sizi bu konuda ikna edebilecek kadar teknik bilgiden, hukuki haklarına kadar her şeyi anlatabilecek durumdaydılar. Gezi olduğunda sokağa çıkan halk, hem HES’lerin hem kentsel dönüşümün zararlarını biliyordu. Anadolu’da daha yerel bir konuyu gibi duran HES karşıtı duruş, 2011 yılında gerçekleşen “Büyük Anadolu Yürüyüşü” ile birlikte şehirlerde yaşayan insanlar üzerinde de farkındalık yarattı. On bir kervanla kırk gün süren yürüyüşle, köy köy, şehir şehir yaklaşmakta olan tehlike hakkında insanlara bilgiler verildi. Sorunun bölgede yaşayan köylülerin sorunu değil; bir gelecek sorunu olduğu anlatıldı. “Büyük Anadolu Yürüyüşü” öncesi hazırlanan yirmi dakikalık “Anadolu’nun İsyanı” belgeseli, sosyal medya üzerinden bir milyonu aşkın insan tarafından izlendi. Mahalle mahalle, sokak sokak, köy köy gösterimler oldu. Kafelerde, barlarda, hayatın aktığı her yerde bize doğru gelen tehlike anlatıldı. Hemen arkasından baş-

layan yürüyüşle, hem sosyal medya hem de muhalif medyanın da katkısıyla Anadolu köylüsünün sesi dalga dalga yayılmaya başladı. Sanatçılar, siyasetçiler, yazarlar bizi bekleyen tehlikeyle ilgili açıklamalar yaptılar. Doğa ve geleceği ilgilendiren bu konuyla ilgili insanlar bir araya gelmeye başlıyordu. Uzun yıllardır beklediğimiz bir olma, bir düşünme yavaş yavaş gerçekleşmeye başlıyordu. Şehirlerde yaşayıp, köyle-riyle bağı kopmamış insanlar da kamuoyu yaratmada etkili oldular. İçeriden ve derinden akan bilgi akışı çok kısa sürede ülkenin gündemini oluşturdu. Metin Lokumcu’nun öldüğü “Hopa Olayları” ile solun da gündemine girmiş oldu.

Anadolu’da başlayan doğa mücadelesinin kentlerdeki yansıması, “Gezi Parkı” oldu. Şöyle bir parantez açmakta fayda var. Gezi, doğa ve kent mücadelesinin birleşmesi açısından da önemlidir. Yukarıda kentsel dönüşümden örnek vermemin sebebi budur biraz da. Siyasal karşılığı ise 2011 yılında dünyayı etkisine alan Türkiye’de de eylemleri yapılan “Occupy” düşünce tarzına yakındır. Politik bir alt yapısı olmasına karşın, hiç bir partinin, ideolojinin etkisi altında değildir. Topçu Kışlası projesinin açıklanma-

sıyla birlikte kurulan, başlarda altmış bileşeni olan “Taksim Dayanışması”yla mücadele başka bir ivme kazandı. Anadolu insanının saf mücadele azmi, doğanın bize verdiği güç, tek bir merkezde toplandı.

Gezi’yi besleyen damar; Anadolu köylüsünün suyuna, toprağına, kültürüne, geleneklerine, yaşam biçimine dokundurtmamak için verdiği mücadeledir. Yaşam savunucularının köylülerden aldıkları mücadele ruhunu şehirlere taşımasıyla güçlendi. Sosyal medya üzerinden yapılan yorumlar, paylaşılan haberler, gün gün konuyla ilgisi olmayan, sade bir vatandaşın bile bilgi sahibi olmasını sağladı.

Sonuç olarak, insanlar doğa mücadelesinde azimlerinden hiçbir şey kaybetmiş değiller. Doğaya karşı duyarlı olanlar, siyasal gelişmeleri de yakından takip ediyorlar. Yaşanan olumsuzluklardan, ülkenin gün geçtikçe faşizme kaymasından, artan baskılardan, Kürt illerindeki savaştan kaynaklı elbette bir moral bozukluğu var. Fakat konu doğa olduğunda, yine birleştirici bir güç olduğunu görebiliyoruz. En son “Cerattepe**” buna çok iyi bir örnek. Bu güç hala aynı azimle duruyor. Evet, mesele bizim bir arada örgütlü

olmamız gerektiridir! Bir kuşumuz yok. Bu güç nereden geliyor sorusunun en iyi cevabı ise bizlerin en saf halimize, doğaya tekrar dönme, onunla bir olma isteğimizdir. Gücün esas kaynağı da budur.

*Fotoğrafçılıkta cismin görüntü karesinin çerçevesi ve gerekli ayarların yapılmasına yarayan mercek ya da elektronik ekrana denir. Film kameralarında çekilmiş olan filmi daha sonra vizör dediğimiz ekranda izleme imkânını verir. (Vikipedi)

** Cerattepe protestoları kastediliyor. Artvin’in merkez ilçesi sınırları içindeki Cerattepe mevkiinde yer alan ormanlık alanlarda gerçekleştirilmesi planlanan madencilik faaliyetlerini engellemek üzere 21 Haziran 2015’ten itibaren sürdürülen eylemler ve iş makinelerinin maden sahasına girişini sağlamak üzere 16 Şubat 2016’da asker ve polisin yaptığı müdahale sonucu meydana gelen olaylardır. (Vikipedi)

Hakan Tosun'la İzmir'deki "Hayat Var" fotoğraf sergisinde yaptığımız röportajı sizlerle paylaşmak istedik.

Sergi bizi bir yakın zaman yolculuğuna götürdü. Sizin fotoğrafçılık deneyiminizde ne kadar bir zamanı kapsıyor "Hayat Var"?

Esas olarak Gezi'yle birlikte başlıyor. 2009'da başlayan belgesel çekimlerimde kullandığım kameraların fotoğraf çekme özelliği olmadığı için sadece video kamera olarak kullanıyordum. Gezi'den çok kısa süre önce bir arkadaşımın video çekme özelliği de olan bir fotoğraf makinesi ödünç aldım. Sanki bir güç bana Gezi için hazırlık yaptırıyordu. Gezi direnişi başladığında çekimlerimi aynı fotoğraf makinesiyle yaptım. Bu arada Gezi'nin ilk görüntülerini çekmiş oldum. Yine sosyal medyada haber formatlı fotoğraflar çekiyordum. Kendimi belgesel yönetmeni ya da fotoğraf sanatçısının yanında haberci olarak görüyorum daha çok. Binlerce fotoğraf çektim Gezi döneminde. Çektiğim bütün fotoğrafları bugüne kadar sakladım. Gezi bana bu anlamda bir okul gibi oldu. Orada çok şey öğrendim. Okullu değilim bu alanda her hangi bir eğitimim yoktu. Önce fotoğrafı görmeyi sonra onu en iyi kadraji yapmayı, ışığı ayarlamayı hepsini sokakta deneye yanıla öğrendim diyebilirim. Gezi'den bir yıl sonra başlayan Validebağ direnişi benim için çok önemlidir. Belgeselcilik ve fotoğrafçılığımın gelişme noktasıdır. Pişme yerimdir. Gezi'den öğrendiklerimi orada uygulamaya başladım. Çok güzel fotoğraflar çıkmaya başladı. Kendime güvenim de arttı. Gezi'den sonra yine İstanbul ve Anadolu'nun birçok yerine gittim. Sergi Gezi, Validebağ, Yeşil Yol, Yırca, Kozluören, Albatros direniş alanlarından ağırlıklı olmak üzere günlük hayatın içinden çektiğim fotoğrafları kapsıyor.

Her bir fotoğrafta bir hikayeyi yakaladığınızı, bir hikayeyi anda dondurduğunuzu gördük. Fotoğraf çekerken hangi izi takip ediyorsunuz?

Fotoğraf "Görme" halidir öncelikle. Gördüklerini iyi de çeken kişi iyi fotoğrafçıdır. İç güdülerinize güvenmek zorundasınız. Onun yönlendirmesine açık olmak zorundasınız. İçinizde en derin yerden bakan size ait başka bir gözün gördüklerini ciddiye almak zorundasınız. Hikayelerimi seçerken de onları fotoğraflarken de mantıksal tarafımı geriye atmaya çalışıyorum. Bulduğum alanı hislerimle takip ediyorum. Çektiğim fotoğraflar iç dünyanın yansımaları çünkü. Bazen özelemlerimi yansıtıyor, bazen acı tarafımı. Bazen toplumsal tarafımı... Video çekerken

Hakan Tosun
Fotoğraf Sanatçısı

olaylara yöneliyorsunuz fotoğrafta olayların içindeki an'lara. Bir anlık bir dalgınlık muhteşem bir karenin kaçmasına sebep olabilir. Her an tetikte olmalısınız. Saniyelerle saliselerle ölçülen zamanlarda olup bitiyor her şey. Fotoğrafın güzelliği de özelliği de buradan geliyor. Görüp deklansöre basana kadar geçen sürede gördüğünüz bir kareyi kaçırabilirsiniz. Bu kadar hassas... Biliyorsunuz ben video ve belgeseller çekiyorum. Şunu söyleyebilirim ki fotoğrafçılığın heyecanı çok başka. Yeni yeni hissediyorum bunu. Çok güzel bir duygu. Duygusal bağ kurmadan zaten çok zor. Elinizdeki makineyle bağ kurmak onunla bütünleşmek, bir olmak, bedeninize ruhunuza ait bir parçaymış gibi düşünmek zorundasınız. O duygusal bağ kurulduğunda bir makine olmaktan çıkıyor. Sizin içinizdeki duygunun açığa çıkmasına aracılık eden bir uzvunuza dönüşüyor.

Sanatçıların tarihin bellek tutucuları olduğundan yola çıkarsak bir fotoğraf sanatçısı olarak bize sanatçının günümüzdeki yerini nasıl anlatırsınız?

Belgesellerimde ve fotoğraflarımda işlemeye çalıştığım konularla bir şeyleri işaret etmeye çalıştım. Şimdiki zamandaki karşılıklarını "Haber verme" olarak düşündüm. An bitip haber verme işlevini tamamladığı andan itibaren de bu dönemi anlatan arşiv görüntüler olamaya başlıyorlar. Her ikisi de çok önemli. Bazı görüntülerimi sadece arşiv için çektiğimi söyleyebilirim. Bir gün gelip biz bu dönemlere tekrar baktığımızda bu görüntülerle bu fotoğraflarla anlamaya anlatmaya çalışacağız. Burada sanatçı bir adım sonrasını, bir yıl sonrasını 20 yıl sonrasını hesap eden ona göre kendini konumlayan, planlar yapan ve toplumu uyaran bir niteliğe sahip olmalı. Döneme ait belgeler, eserler bırakmalı. Toplumu ve insanı tanımalı, geçmiş, tarihi iyi bilmeli. Şimdiyi anlamak ve geleceği kurmak geçmiş iyi bilmekten geçiyor. Kendisini yenileyebilme, zamana uygun değişebilme, anlık sorunlar karşısında manevra yapabilecek zihinsel akışkanlığına sahip olmalı. Sanatçıyı illa ki diğer insanlardan ayıracaksak bu yönleriyle ayırmalıyız. Sanatçıların her zaman örgütlülükle ilgili sorunları olmuştur. Daha bireysel gelişen çıkışlar örgütlü sistem tarafından çabucak dağıtılabiliyor. Gezi ile aynı hedef için kendiliğinden bir araya gelen sanatçılar sistemin

örgütlü saldırıları karşısında tutunabilecek güce sahip olamadılar. Saldırıları karşısında varlık gösteremeyenlerin sistemle kurdukları çıkar ilişkilerinin de etkisiyle buldukları durumunda gerisine düşebiliyorlar. Ben iyimserliğimi koruyorum hala. Sanatçılar ve muhalif kimliğe sahip insanların bu geriye çekilişi güç toplama, değerlendirmeler, analizler yapıp tekrar sahneye çıkma adına iyi değerlendirebileceklerini düşünüyorum. Faşizmin hayatın her alanında yaptığı ciddi saldırıları görmezden gelemeyeceğimiz kesin. Toplumun her kesimi kendi alanında kendisini, düşüncelerini, değerlerini savunmak zorunda. Bunun için önlemlerini şimdiden alıp faşizmle karşı karşıya geldiğinde ne yapacağını düşünmeli. Sorun insan olarak insanca bir yaşam sürüp sürmeme sorunudur. Olay bu kadar ciddidir. Sanatçılar bize doğruyu, gelen zamanı görme özelliklerini iyi kullanıp çözüm arayışlarını hızlandırmaları gerek.

Fotoğraf sanatıyla ilgilenenler için fotoğrafçılıkla ilgili zorlukları, aşılması gereken engelleri anlatır mısınız?

Teknik olarak başlayalım ilk olarak. Öncelikle kullanacakları fotoğraf makinesine hakim olmalılar. Hakimiyet demeyelim de onu tanıma, anlama diyelim. Yukarıda belirmiştik makineyle bedenlerinin bir uzvuymuşcasına bütün olmalılar. Ben yoldaşım olarak düşündüm fotoğraf makinemi, kameramı ve bilgisayarımı. Aynı amaca hizmet etmek için birlikte yollara düşüğüm dostlarım olarak düşündüm. Yolculuklarımda hiç yalnız hissetmedim o yüzden. İlk denemelerinde başarılı sonuçlar alamayabilirler. Gezi boyunca çektiğim binlerce fotoğraftan seçip ayrabileceğim fotoğraf sayısı çok az. Yeni başlamıştım çünkü. Fotoğraf makinesinin ayarını yapayım derken kaçırdığım boşa giden fotoğraf sayısı hiç de az değil. Ayarları doğru yaptığım fotoğraflarda da hikaye olmadığını gördüm. Fotoğrafa bakınca bir şey anlatmıyordu. Bu dengeyi kurana kadar çok uğraştım. Aynı eylemde birlikte olduğumuz basından arkadaşların sosyal medyada, gazetelerde çıkan fotoğraflarına bakıp hiç bir zaman böyle fotoğraflar çekemeyeceğim diye çok düşünmüştümdür. Biraz inatçı olmak gerekiyor böyle anlarda. Neden sorusunu sormalılar önce kendilerine. Ben neden fotoğraf çekmek istiyorum sorusunu sormalılar. Ben kendime bu soruyu sordu-

ğumda verdiğim cevabı çok iyi biliyorum. Kendimden yeni bir ben yaratmak için. Fotoğraflarımı hem kendimi değiştirmek için kullanmalıyım hem de topluma insanlığa hizmet eder hale getirmeliyim diye düşünüyordum. Bu sebepler belki de benim ısrarcı olmamı sağladı. Doğru cevabı bulduklarında önlerinde hiç bir engel kalmayacağını, kalsa bile o engeli aşabilecek gücü kendilerinde bulabileceklerini bilsinler. O andan itibaren çok zevkli bir uğraş haline geliyor fotoğraf çekmek. İşin sanatsal tarafının doyumuna ulaşmaya başlıyorsunuz. Benim kısaca söyleyeceklerim bunlar. Ayışığı Sanat Merkezi ve Önsöz ekibiyle hayatın her alanında dayanışmalarımız sürüyor. Bu beni oldukça mutlu ediyor. Size çok teşekkür ederim “Hayat Var” sergimize gösterdiğiniz ilgiden dolayı. Okuyucularınıza da selam olsun.

Tarihin bazı yenilememeye anları vardır. İki güç kafa kafaya gelir ve asıl iktidar olan artık iktidarını kaybetmiştir ama iktidarın karşısındaki güç de ne yenmiş ne de yenilmiştir. Eski düşünce, yeni gelişene bu süreç boyunca hayli zarar vermiş olsa da yenememiş, onu yok etmeyi başaramamıştır. Hatta tüm saldırılar karşısında ayakta kalabilmiş olmaktan dolayı ezilen güçlenmiş, kazanmanın onuruyla yücelmiştir. Bakıştaki meydan okuyuş “beni yenemeyeceksin” dedir. Egemen olanın bakışındaki öfkeli yargılar “nasıl yenilmezsin”le birleşmiştir. Eski ile yeninin karşılaşması, yaşlanan ve ölmekte olanla, geleceğin özgür dünyası için savaşan yüzleşmesi olmalı bu fotoğraf.

SU'YA DAİR...

Ruşen Avşar

Su, yaşam demektir, siz bunu anlayamazsınız.

Ve su, yaşam demektir, siz bunu yazamazsınız.

Aslolan yaşamdır. Yaşamı yazmak, yaşamaktan kolaydır. O yüzden her yazı biraz eksik ve yalandır.

Yazma işinin zorluğundan kaçmak için son şansımı yazmaya başladığım bir yazıda deniyor olmam, okuyanlar açısından son derece gülünç olabilir. Fakat beni kimse kınamasın. Bu iş oldukça güç gerçekten...

Teması 'su' olan bir yazı yazmanın zorluğu, 'su üzerine yazı yazma(k)'nın zorluğu ile neredeyse aynı bana kalsa. Hem güç hem de tesiri az.

Etrafımızda bu kadar 'çok' olan bir nesnenin, sınırlı bir metinde konu edilmesi hem nesnenin kendisine, hem de metni yazacak olana haksızlık.

Peki, tamam artık kurtuluş yok. Yazıyorum şaka maka.

Fakat şu yukarıda da değindiğim 'su üzerine yazmak' meselesinin ciddiye alınması gerekir diye düşünüyorum. 'Su üzerine yazmak' deyiminin gerçek anlamı ile suya dair bir şeyler yazmak arasında bana göre bir bağ var çünkü. Tekrarla, her ikisi de güç ve tesirleri az.

...

Anam her banyo gününde başımızdan aşağı son suyu dökerken, her birimize ayrı ayrı: "Ağrın acın sularla gitsin", "Sular kimi (gibi) ömrün uzun olsun" derdi biz küçükken. Elektrikli şofbenlerle dolu evlerin tuğladan çevrili kurnalarında bu dualar hala ediliyor mu bilmiyorum. Belki bu alışkanlıktan kurtulmak o kadar kolay değildir. Fakat şuan bir kilometre ötesinde, köyün hemen alt yanından geçen dereye gidip baksa, bu yerleşik duasını bir

kaşık suda boğardı anam. O dere neredeyse kurumak üzere ve derenin ömrü bir çocuk için istenilmeyecek kadar az kalmış durumda. Dere azıcık akan o suyuyla da beddua eder gibi akıyor şimdilerde. Hem bize hem evlerimizdeki elektrikli şofbenlere...

...

Bir HES (Hidroelektrik Santrali) Projesine karşı çıkmak, bir HES Projesine karşı çıkmaktan fazlasıdır.

Su, yaşam demektir, siz bunu anlayamazsınız!

Altınızdaki akan o küçücük dere, sizindir. Sizin gibi konuşur, sizin gibi giyinir, sizin gibi geçirir mevsimleri. O dere sizdir. Sizdendir.

Su, siz demektir, siz bunu anlamalısınız.

...

Yüksek meblağ içeren bir para zarfı açılır, içi boşaltıldıktan sonra, aynı zarfa ÇED (Çevresel Etki Değerlendirmesi) adında bir rapor konulur. (Bu pekâlâ bir ayakkabı kutusu ile de yapılabilir ama ÇED raporunun ayakkabı kutusu ile gönderilmesi şık olmayacaktır.) Ve hemen altınızdaki geçen dereye hemencecik bir baraj konur. Bu iş oldukça kolaydır. Anılan rapor, yapılacak barajın çevreye edeceği etkiyi değerlendirir. İyi para dökülmüşse ve hükümet için içinde ise bu rapor genelde olumlu olur.

...

“Baraj elektrik üretir, elektrik medeniyet demektir, medeniyet tam bize göredir.” falan filan. İlkokul fişlerinizi gözünüzün önünden kaldırmalısınız artık. Çünkü dereyi göremiyorsunuz.

Suyun eceli olmaz, onu siz öldürüyorsunuz.

Baraj elektrik üretir üretmesine ama elektrik son kertede sizler için değil size karşı olanlar için üretilir. Elektrik para demektir ve para asla sizin için değildir. Merkezi ülkenin bir ucunda bulunan bir şirket gelip ülkenin diğer ucunda sizlere hizmet etmek adına kurmaz barajı. O ‘devletine hizmet eder.’ Devlete hizmetin ucunda para vardır çünkü.

“Baraj para üretir, para ekonomik kalkınmadır, ekonomik kalkınma tam bize göredir.” Televizyonlarımızı gözden irak bir yere kaldırmalısınız artık. Kendinizi göremiyorsunuz. Kendinizi ecelsiz öldürüyorsunuz.

...

Buzullar eriyor, kutup ayıları açlıktan ölmek için birbirini yiyor, gezegenin ortalama sıcaklığı artıyor, üzerine henüz baraj kurulmamış kapındaki deren kuruyor. Adı ‘Küresel Isınma’. Böyle deyince sanki bu, kürenin kendi sorunuymuş ve ısınmayı kendisi istemiş gibi geliyor kulağa. Uzmanların bu adı bir takvim yaprağında görüp koymadıkları kesin.

Bir şeyi gizlemeye çalışıyor olabilirler mi acaba?

Mesela küremizi küresel olarak ısıtanlarla, dereimizi bir yılan kadar inceltip, bir yılanla paylaşamayacağımız kadar azaltan baraj kurucularının aynı kişiler olduğunu?

Ya da buna sessiz kalan, suyu boğazlanırken sesini çıkarmayıp, utanmadan üzerine su içenlerin?

Yani bizlerin?

Balkonda halı yıkamaya bayılan ama tasarruf edeceğim diye kafayı bozan, suyu öldürmeye uğraşanlarla uğraşmayıp, ölmek üzere olan suyun başında kuran okuyan bizlerin?

Bu ihanettir.

Su içene yılan bile dokunmazken, suya dokunan ‘yılanlara’ ortak olamayız.

Ve dövüşmeyen, pes edip yılanlara uyamayız.

Su yaşam demektir, bunu onlar anlamaz.

Su üzerine yazmak yerine su için

dövüşmek gerekir.

Su içeni korumak, suya dokunanı

boğmak gerekir.

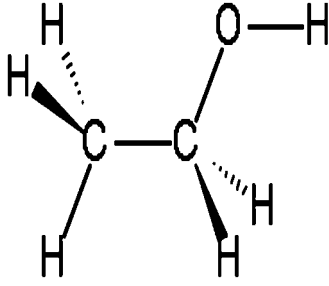
Suyu hem içip hem yanında yatmak gerekir.

Ve suyu doğrulup, doğrulup da içmek gerekir. Yatacak içerseniz boğazına kaçırabilirsiniz.

Bu bir tesadüf olamaz. Su, yattığı yerden kendisini tüketeni boğar, ölürsünüz.

“Doğrulun” su içmek için.

Su için...

Biyobozunurluk

O değil de
kim bu biyomühendisler?

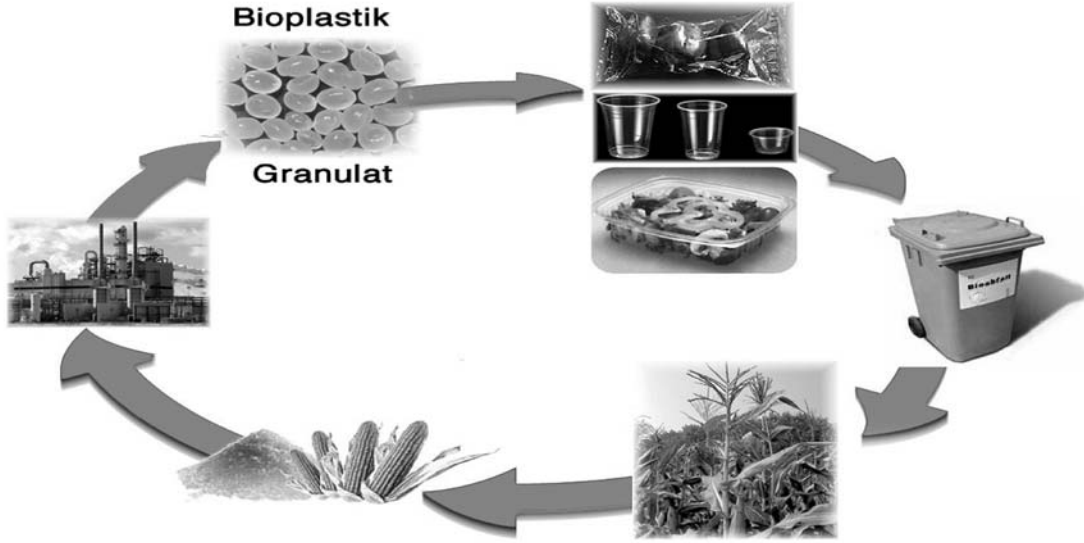
Gizem Argunşah/Biyomühendis

Bu yazıda, sanıyorum ki bir 10-15 yıl sonra kendilerini daha sık duyacağınız ve aslında şimdilik pek çok alanda mutfak kısmında yer alan “biyomühendislerin” ekoloji için ne gibi etkileri olduğundan, taze bir biyomühendis olarak bahsedeceğim. Öncelikle, “Kimdir bu biyomühendisler?” dediğinizi duyar gibiyim. Terimsel olarak, biyomühendislik; moleküler biyoloji, biyokimya, mikrobiyoloji, hücre metabolizması ile temel mühendislik ve malzeme bilimlerindeki hızlı ilerlemeler sonucu gelişen biyolojik teknikler ile mühendislik ilkelerinin canlı sistemlere ve bunlarda karşılaşılan sorunlara uygulandığı bir bilim dalıdır [1]. Aslında o kadar da karmaşık değil, basitçe biyomühendislik; genetik, kanser biyolojisi, endüstriyel mikrobiyoloji ve biyoproses (bira, şarap, maya üretimi vs.), doku mühendisliği (yapay doku-organ), biyomedikal (ameliyat ipliği, diş implantı, kol-bacak-kalça protezleri vs.), çevre biyoteknolojisi (biyogaz üretimi) ve bitki biyoteknolojisi alanlarını kapsayan bir bilim dalıdır. İlk önce, terimsel olarak, Prof. Heinz Wolff tarafından 1954’te ortaya atılmasına [2] rağmen, biyomühendisliğin henüz Türkiye’de bilinirliği çok azdır. Buna rağmen, bugün canlı mühendisliği olarak da nitelendirebileceğimiz bu alanın, yaşamımızda birçok noktaya temas ettiğini bilmeliyiz.

Kapitalizm, doğuşundan bu yana var olan kaynakları sınırsızmışçasına tüketerek ilerledi. Ancak ekolojide dengesizlikler arttıkça, birtakım kaynakların “tükenemediği” görülünce, kapitalizm, varlığını sürdürülebilmek adına yeni hamleler ortaya attı. 90’lardan sonra ortaya atılan sürdürülebilirlik kavramıyla beraber, var olan kaynakların yenilenebilirliği ve geri

dönüşümü üzerine çalışmalar hız kazandı. Bununla birlikte, atık yönetimi, son zamanlarda üzerine daha çok eğilinen konulardan biri oldu. Endüstride yaşam döngüsü analizleri yaygınlaştı, böylece sıfır atık prensibine uygun tesisler üretilmeye veya var olan tesislerdeki yan ürün olan atıkların tamamen bertarafını sağlayacak sistemler geliştirilmeye çalışıldı. Bu noktada atıkların değerlendirilmesi için, mikroorganizmalar ile parçalanmaları sonucu biyogaz üretiminin sağlanabildiği ve bu biyogazın, tesisin enerji ihtiyacının bir kısmını karşılayabildiği görüldü. İşte bu biyogazın üretiminde ve üretiminin geliştirilmesinde biyomühendislik, önemli bir konumda yer alıyor. Biyomühendislik için tıptan farklı olarak insana fayda sağlamanın yanı sıra endüstride üretilen ürünlerin veriminin artırılması da temel amaçlardandır. Bu nedenle, bioetanol üretimi de halihazırda mevcut olup yeni atık kaynaklar veya hammaddeler kullanı-

arak, bu hammaddelere yeni ön işlemler uygulanması ile veya fermantasyon (hammaddenin mikroorganizmalar ile sıcaklık, oksijen miktarı gibi belirli uygun koşullar sağlanarak parçalanması sonucu ürün eldesi) sonrası alt akım işlemleri (safılaştırma işlemleri olarak da geçer ve kullanılan mikroorganizmaların son üründen uzaklaştırılması olarak tanımlanabilir) uygulanması ile verimin artırılması hedeflenmektedir. Örneğin, evsel atıklar ve mutfak atıkları, patates atığı, atık kağıt çamuru, zeytinyağı atığı, meyve posaları biyoetanol üretiminde kullanılabilen hammaddelerdendir [3,4,5]. Hatta son zamanlarda lignin* içeriğinin az olması ve yüksek karbonhidrat içeriği bulundurması sebebiyle mikroalglerin de biyoetanol üretiminde hammadde olarak kullanılabilirdiği saptandı [6]. Gün geçtikçe yeni yeni hammaddeler deniyor ve yeni yeni mikroorganizmalar izole edilerek ya da biyoetanol üreten mikroorganizmanın ilgili geni rekombinant teknolojisiyle ikilenme süresi (Jenerasyon süresi- bir mikroorganizmanın bölünme süresi. Örneğin her 20 dk'da bir üreyen bakteriler için ikilenme süresi 20 dk'dır.) daha kısa olan mikroorganizmaya aktarılarak daha verimli prosesler (bir ürünün hammaddeden safılaştırılmasına kadar olan tüm süreç) elde edilebiliyor.

Biyoetanole ek olarak biyomühendislikte çevre açısından oldukça yaygın olan bir terimden bahsetmek istiyorum: Biyobozunurluk. İlk olarak 1961 yılında biyobozunurluk terimi kullanıldı ve biyobozunurluğun tanımı, mikroorganizmalar tarafından canlılığın temel

bileşenleri olan karbon, hidrojen ve oksijene kadar yıkımı sağlanabilen materyaller olarak yapıldı [7]. Biyobozunur materyaller günümüzde ağırlıklı olarak, biyomedikal ve biyomalzemeler alanında kullanılmakla beraber ekolojik uygulamalar açısından ambalaj filmleri ve plastikler üzerinde çalışılıyor. Bu da günlük yaşamımızda kullandığımız materyallerin atık olarak atılması durumunda doğada parçalanabilmesi açısından önemlidir. Bilindiği gibi pet şişelerin doğada uzun süre bozunmadan kalabilmesi, çevre açısından büyük tehdit oluşturuyor. Bunun için biyobozunur plastikler üzerine çalışmalar sürüyor. Bu çalışmalar kapsamında, kendisi %100 biyobozunur olmayan materyallere başka biyobozunur materyallerin ilavesi ile biyobozunurluk dereceleri artırılabilirken, biyobozunur olmayan materyallere bazı bileşenlerin ilavesi ile de bu özellik kazandırılabilir. Yine canlı organizmalar tarafından üretilen polimerlerin** (biyopolimerler) üretimleri yaygınlaştırılarak çevre dostu ürünlerin geniş yelpazeye yayılması sağlandı. Biyopolimerler biyolojik kaynaklı olduklarından, yine hammadde olarak atıkları kullanabiliriz. Böylece sirkülasyona (karbon döngüsü) dahil olabiliriz.

Karbon döngüsü, karbon atomlarının canlılar, atmosfer, okyanuslar ve yer kabuğu arasındaki taşınımını ifade eder.

Ek olarak, biyopolimerler üretildikçe bu biyopolimerleri yıkıma uğratabilecek enzimlerin izolasyon ça-

ışmaları da hız kazandı. Bu tip enzimlerin çoğu, mikroorganizmalar tarafından üretiliyor. Bu açıdan bakıldığında mikroorganizmaların aslında ekosistemde ciddi bir yer kapladığını söyleyebiliriz.

Biyobozunur materyallere örnek olarak polihidroksibütirat-co-hidroksivalerat (PHBV) [8], biyobozunur poşet üretiminde yaygın olarak kullanılan nişasta ile harmanlanan polietilen (PE), tohum kabı olarak kullanılan polikaprolakton (PKL), polietilen glikol (PEG), poli (glikolik asit) (PGA), poli (laktik asit) (PLA) [9] verilebilir. Bu materyaller kimi zaman kap, şişe vb. amaçlarla kullanılırken kimi zaman paketli ürünlerin (peynir, sucuk, salam vb.) ambalajlarını oluştururlar. Gıdada ambalaj olarak kullanılan bu materyaller için önemli olan antibakteriyel olmaları ve kopolimer (birden fazla polimerin çeşitli yöntemler ile belirli oranlarda karıştırılmasından oluşan yapı) olarak kullanılan materyallerin bozunması sonucu toksik maddelerin çevreye salınmamasıdır. Bunun için toksisite testleri yapılır.

Bugün, yaşadığımız yerlerde naylon poşet veya pet şişe kullanımının minimize edilebilmesi için öncelikle kullanılan bu ambalajların biyobozunur özelliğe sahip hale getirilmesi gerekiyor. Çevre için oldukça faydalı olabilen bu önerme, yine karbon döngüsüne bağlı olarak insan için de faydalıdır. Çünkü çevrenin gittikçe kirlenmesi, yaşam alanlarımız için tehdit oluşturuyor. Bugün, endüstri, çevreye “değerlendirilebilir kaynak” gözüyle bakarken aslında tüm insanlar adına ekosisteme dışarıdan bakıyor gibidir. Ancak, doğaya yapılan en küçük müdahalenin insana her anlamda –belki 3 yıl, belki 5 yıl, belki yüzyıllar sonra- dokunacağı, insanın ekosistemdeki yerine göre

gayet rahat bir şekilde tahmin edilebilir. Endüstrinin bu bakışının altyapısı ekonomiye dayalıdır. Ekonomiyle arasındaki bağı, endüstrinin kutsal sloganı olarak nitelendirdiğim “en az maliyetle en çok ürünü elde etme” anlayışı ile görebiliriz. Buna bağlı olarak şu soruyu ortaya atabiliriz diye düşünüyorum: evet, biyobozunur materyallerin üretimi yaygınlaştırılmalıdır ve sonuçta atık olabilecek her şeyi biyobozunur niteliğe kavuşturmalıyız ki doğanın dengesini bozmayalım ancak pazarda bu materyallerin maliyeti şuanda kullanılan materyallerden daha yüksek olduğu durumda endüstri yine de “ekoloji adına” bu materyallere pazar sağlayacak mı?

*Lignin, genellikle odunsu bitkilerin yapısında bulunan bir madde olup bitkiye dayanıklılık verir. Endüstriyel üretimlerde son zamanlarda lignin içeriği az olan hammaddelere yönelim vardır. Bunun sebebi lignin içeren hammaddenin ürüne dönüştürülmeden önce ekstra ön işlem istemesidir ve bu da endüstride maliyeti artırıp süreyi uzatacağından genellikle tercih edilmemektedir.

** Polimer, küçük moleküllerin bir araya gelerek oluşturduğu kompleks moleküllere denir.

Kaynakça

- [1] http://biyomuhendislik.ege.edu.tr/tr/hakkimizda/bolum_tanitim
- [2] <http://www.nmplive.co.uk/professor-heinz-wolff>
- [3] Hafid, H.S., Rahman, N.A., Shah, U.K., Baharudin, A.S., Zakaria, R., 2016, Direct utilization of kitchen waste for bioethanol production by separate hydrolysis and fermentation (SHF) using locally isolated yeast, *International Journal of Green Energy*, 13(3), 248-259.
- [4] Wang, F., Jiang, Y., Guo, W., Niu, K., Zhang, R., Hou, S., Wang, M., Yi, Y., Zhu, C., Jia, C., Fang, X., 2016, An environmentally friendly and productive process for bioethanol production from potato waste, *Biotechnology for Biofuels*, 9:50.
- [5] Sebastião, D., Gonçalves, M.S., Marques, S., Fonseca, C., Gírio, F., Oliveira, A.C., Matos, C.T., 2016, Life cycle assessment of advanced bioethanol production from pulp and paper sludge, *Bioresource Technology*, 208, 100-109.
- [6] Fathima, A.A., Sanitha, M., Kumar, T., Iyappan, S., Ramya, M., 2016, Direct utilization of waste water algal biomass for ethanol production by cellulolytic *Clostridium phytofermentans* DSM1183, *Bioresource Technology*, 202, 253-256.
- [7] <https://en.wikipedia.org/wiki/Biodegradation>
- [8] <https://www.google.com/patents/US5087650>
- [9] Huang, J., Shetty, A.S., Wang, M., 1990, Biodegradable Plastics: A Review, *Advances in Polymer Technology*, 10(1), 23-30.

Göğü Delen Adam

Bahattin

İnsana ne kadar toprak lazım?

Ayrıntı yayınlarından çıkan “Der Papalagi”, “Göğü Delen Adam”, Erich Scheurmann’ın ilk baskısı 1920 yıllarında yapılan eğlenceli bir kitabı. Çeviri Levent Tayla’nın. Kitap eğlenceli çünkü konusu biziz.

Scheurmann Samoa Adaları’ndan bir kabile reisi Tuiavii’ye bizi tarifliyor. Tuiavii için bu çok zor iş. Zira bu ilkel benlikte sistemin tüm yeniden üretim mekanizmaları, rıza üreticileri, kulağa fısıldananlar, sublimel mesajlar yok. Onun ormanında, denizinde, kabilesinde ne varsa aklında, benliğinde o var. O benlik merhametsiz ama anlaşılır bir eda ile kendisini döküyor önümüze.

Döktüklerinde neler yok ki:

“Papalagi’ye gün hiçbir zaman yetmez. Keşke biraz daha vaktim olsa diye vaktini iyi değerlendirmek için koşturur durur. Onların ne zaman ne yapacağına, ne zaman uyuyup ne zaman uyanacağına, ne zaman dinleneceğine, ne zaman güneşin altında yürüyüp nefes alacağına o kollarındaki ve şehirlerin her yerinde zamanı gösteren “şey” karar verir. Papalagi’nin “şey”leri onu yok-sullaştırıyor.”

Kimdi o, vakit nakittir, deyip arkamızdan kovalayan? Yok tabi ortalıkta. Normal. Kapitalizm arkadan oynamayı sever, “ama”da gizli olan, istisnada tarifini bulan kuralı bize yaşatır.

“Papalagi, yuvarlak metali ve ağır kağıdı sever.”

“Her Papalagi’nin bir mesleği vardır. Bunun ne olduğunu anlatmak pek kolay değil. Aslında çok istenmesi gereken, ama hiç istenmeyen bir şey gibi. Bir meslek sahibi olmak sürekli aynı şeyi yapmak demektir.”

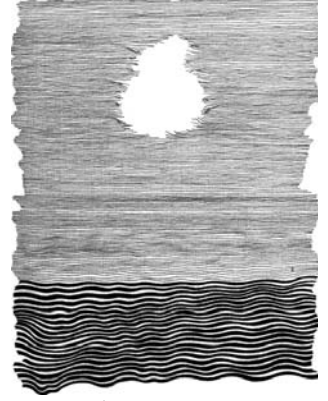
“Papalagi, tıpkı bir midye gibi, sert bir kabuğun içinde oturur. Toprak kurdu gibi, taşların arasında yaşar. Sağı, solu, altı, üstü hep taşlarla örtülüdür. Barınağı dikine duran bir taş sandığını andırır, çok sayıda gözü olan delik değişik bir sandık.”

Scheurmann’ın Tuiavii’ye söyledikleri zihin açıcı ve akıl karıştırıcı. Zihin açıcı çünkü binlerce çeliciyle çarpıtılmış aklımıza düz yolu gösteriyor. Akıl karıştırıcı çünkü duvar gibi örülmüş yerleşik doğrularımızı sorguluyor. Basit ve kabul görenin tehlikesini ortaya çıkartıyor.

Toplumsal örgütlenmenin merkezine sermaye ve kar güdüsünü koyan kapitalizm, doğayı kendisini tekrar üretemeyecek şekilde yok ederken, doğadan yabancılaşıp oluşturduğumuz toplumsal hayatımızı da insani olan tüm değerlerden uzaklaştırıp şeyleştiriyor. Alınıp satılamayan hiçbir şey kalmıyor. İnsan şeyleşip, piyasaya düşüyor.

İnsan doğa ilişkisinin, doğanın bir daha geriye dönülmeyecek şekilde değiştirilmesinin acı ve yıkıcı etkisini daha yoğun hissettiğimiz bugünlerde, Papalagi bir pencere açıp, halimizi bir başka yerden görünür kılıyor. Kapitalizmin üretim çılgınlığının, yıkımın ve yağmanın, tüketimin hırsın ve bencilliğin doğamız olmadığını bir kere daha bize anlatıyor. Anlatılan bizim hikayemiz.

Okumak gerek, değiştirmek gerek ...

İllüstrasyon:
Maxine van Eerd-Schenk

Washington'daki büyük başkana

Büyük geniş ovaların, güzel tepelerin, kıvrılarak akan ırmakların vahşi olduğunu düşünmüyorduk biz. Yalnızca beyaz adama göre doğa vahşiydi ve yalnızca ona göre toprak vahşi hayvanlar ile vahşi insanlar tarafından istila edilmişti. Bizim için doğa vahşi değildi. Toprak cömertti, etrafımız yaratıcının bize verdiği nimetlerle doluydu. Bizim için doğa ancak doğudan beyaz adamlar gelip de ormandaki bütün hayvanların onun yayılmasından kaçışmaya başladığında, işte ancak o zaman bizim için vahşi doğa oldu ve vahşi batı başlamış oldu.

*Ayakta Duran Ayı,
Siyu Kabilesi*

Bu mektup, "DUWARMİSH" Kızılderililerinin reisi SEATTLE tarafından, 1853-1857 yılları arasındaki Amerikan Başkanı Franklin Pierce'e ithafen yazılmıştır.

"Washington'daki büyük başkan bizden topraklarımızı satın almak istediğini bildiren bir mektup yollamış.

Dostluktan da söz etmiş büyük başkan...

Ama biz sizin, dostluğumuza ihtiyacınız olmadığını biliriz.

Gökyüzünü nasıl satın alabilirsiniz?

Ya da satabilirsiniz?

Ya toprakların sıcaklığını?

*Ağzımdan çıkan sözler yıldızlara benzer büyük başkan,
hiç sönmezler.*

Bu yüzden söyleyeceklerime güveniniz.

Havanın taze kokusuna

Suyun pırlıltısına

Sahip olmayan biri onu nasıl satabilir?

Kutsaldır bu topraklar benim için ve ulusum için.

Yağmur sonrası ışıltılı her çam yaprağı

Denizi kucaklayan kumsallar

Karanlık ormanların koynundaki sis

Şakıyan böcekler

Ve bilin ki:

Kızılderili adamın anıları

*Ağaçların öz suyunda saklıdır. Toprak bizim anamızdır.
Washington'daki büyük başkan bizden topraklarımızı istediği
zaman bütün bunları istemektedir.
Büyük başkan bizim babamız, biz de onun çocukları olacaktık.
Büyük ruh ulusumuzu sever fakat nedendir bilinmez, Kızılderili
çocuklarını terk etti, şimdi size makineler yolluyor ve çok yakında
beklenmedik yağmurlar sonrası yataklarımıza taşan ırmaklar ör-
neği beyaz adam bu toprakların her karışını dolduracak.
Bizler yetim kaldık. Çünkü başka ırklardanız, çünkü ihtiyarları-
mız farklı öyküler anlatırlar.
Bilesiniz ki:
Derelerin ve ırmakların içinden geçen sular,
sadece su değildir.
Atalarımızın kanıdır o.
Babalarının mezarını geride bırakır beyaz adam.
Toprağı çocuklarından çalar.
Açlığın dünyayı saracak beyaz adam
Ve ardında koskoca bir çöl bırakacaksınız.
Sabahın sisi dağların karnından doğan güneşi görür
Ve kaçır.
Demir at (lokomotif)
Öldürüp çürümeye bıraktığınız, binlerce buffalodan nasıl
kıymetli olabilir
Nasıl? Anlamıyorum.
Hayvanlar insanları bıraksa, insanlar ruhlarının yalnızlığından
ölmez mi?
Hayvanların başına gelen, insanın da başına gelecektir.
Toprağın başına gelen, oğullarının da başına gelecek.
Çocuklarınıza bizim öğrettiğimiz şeyleri öğretin.
Toprak bizim anamızdır.
Ve toprağa tükürülmez.
Toprak insana değil, insan toprağa aittir.
İnsan hayat dokusunun içindeki bir liftir sadece.
Beyaz adam neyi satın almak istiyor?
Gökyüzü ve toprakların sıcaklığını mı?
Koşan antilopların çabukluğunu mu?
Biz size bunları nasıl satabiliriz?
Ve siz nasıl satın alabilirsiniz?
Bir kağıt parçasını imzaladığımız ve beyaz adama verdiğimiz için
her şeyi yapabileceğini mi zanneder beyaz adam?
Havanın tazeliğine ve suyun pırlantısına sahip değilsek, bunu nasıl
satabiliriz size?*

Beyazlar hiçbir zaman toprağı, geyikleri ya da ayıları umursamadılar. Biz Kızılderililer bir hayvanı öldürdüğümüz zaman onu hiçbir şekilde ziyan etmiyor, bütün etini yiyoruz. Kökler diktiğimizde ve evler yaptığımızda küçük çukurlar açıyoruz. Çekirgeler için otları yaktığımızda hiçbir şeyi mahvetmiyoruz. Meşe meyvelerini ve fıstıkları ağacı sallayarak düşürüyoruz. Ağaçları baltalayıp devirmiyoruz. Yalnızca kurumuş ağaçları kullanıyoruz. Ama beyazlar toprağı deşiyor, ağaçları söküyor ve her şeyi öldürüyorlar. Ağaç diyor ki, "Yapma, acıyor. Canımı yakma." Ama onlar onu baltalayıp kesiyorlar. Toprağın ruhu onlardan nefret ediyor. Onlar ağaçları parçalıyor ve en derinlere kadar oyuyorlar. Ağaçları testereyle kesiyorlar. Bu onların canını yakıyor. Kızılderililer asla bir şeyin canını yakmaz ama beyazlar her şeye zarar veriyorlar. Kayaları parçalıyor, sonra da onları yerlere saçıyorlar. Kaya diyor ki, "Yapma, canımı yakıyorsun." Ama beyazlar hiç umursamıyorlar. Kızılderililer kayaları kullanırken yalnızca küçük ve yuvarlak olanları alırlar. Toprağın ruhu beyaz adamı nasıl sevebilir? Beyaz adamın ona dokunduğu her yer acıyor.

*Adı Bilinmeyen
Yaşlı Bir Kadın,
Wintu Kabilesi*

Bizim eski inancımıza göre, toprakta büyümüş olanı oradan söküp almak yanlıştı. Onlar kesilebilirdi ama sökülemezdi. Bizler, ağaçların ve çimenlerin ruhu olduğunu kabul ederiz. İyi bir Kızılderili ne zaman onlardan bir kısmını kesecek olsa, çok kederlenir, ihtiyacı nedeniyle kestiği için, dua edip af dilerdi.

*Tahta Bacak,
Cheyenne Kabilesi.*

Ben rüzgarın özgürce estiği, gün ışığının önünü kesen hiçbir engelin mevcut olmadığı bozkırlarda doğdum. Ben herkesin, her şeyin özgürce nefes alıp verdiği; duvarla, çitle, telle çevrilmemiş bozkırda doğdum. Orada ölmek istiyorum. Duvarların arasında değil.

*On Ayr,
Komançi Kabilesi*

Yalnızca son ağaç kesildikten, son ırmak zehirlendikten, son balık yakalandıktan sonra... Ancak ondan sonra paranın yenemeyeceğini anlayacaksınız.

Kızılderili Atasözü

*Son buffalo da öldüğünde onları tekrar nasıl satın alabilirsiniz?
Beyaz adam geçici bir iktidardır
ve o kendini her şey zannetmektedir.
Bir insan annesine sahip olabilir mi?
Günlerimizin kalan kısmını nerede geçireceğimiz önemli değil.
Çocuklarımız babalarını gururları kırılmış gördüler.
Savaşçılarımız utandırıldılar.
Yenilgiler sonrası kendilerini içkiye ve yemeğe verdiler.
Bu yolla vücutlarını uyuşturuyorlar.
Bir kaç kış ömrümüzün kaldığı bu topraklarda yakında matemimizi tutacak tek bir kişi bile kalmayacak. Ama niye ağlayayım?
İnsanlar denizdeki dalgalar gibi gelip geçerler.
Biz gidiyoruz, ama beyaz adamın da bir gün keşfedeceği şeyi bugünden biliyoruz.
Hepimiz aynı büyük ruhtan geliyoruz.
Beyazlar da bir gün bu topraklardan gidecektir.
Belki de bütün ırklardan daha çabuk.
Yataklarınızı zehirlemeye devam edin.
Ve bir gece kendi çöplerinizde boğulacaksınız.
Bu kader bizim için şu anda bilinmezdir.
Fakat biliyoruz ki battığımızda her tarafa parlak bir ışık yayacaksınız.
Bütün buffalolar öldürüldükten, yaban atları ehlileştirildikten, ormanın en gizli köşelerine kadar dünya insan kokusu ile dolduğunda, sevimli tepelerin görüntüsü konuşan tellerle kirletildikten sonra, bir bakacaksınız ki gökteki kartallar yok olmuş.
Hızlı koşan taylara elveda demişsiniz.
Bu ne demektir biliyor musunuz?
Bu yaşamın sonu
ve sadece daha fazla hayatta kalmanın başlangıcıdır.
Biz kardeşlerinkinden ne kadar farklı olursa olsun her insanın istediği gibi yaşamasını savunuruz. Eğer biz teklifinizi kabul edersek, bu sadece yeni toprakları güvence altına almak için olacaktır ve orada son günlerimizi rahat ve huzurlu geçirebiliriz belki.
Size bu topraklarımızı sattığımız zaman, siz onu bizim sevdiğimiz gibi seviniz, onunla bizim ilgilendiğimiz gibi ilgileniniz.
Ve onu bugün bulduğunuz gibi hatırlayınız.
Bu toprakları ve üzerindeki canlıları çocuklarınız için koruyunuz.
Çünkü bu dünya kutsaldır.
Beyaz adam bile ortak kaderimizden kaçamaz, belki biz hepimiz kardeşiz. Bunu zaman gösterecek.*

Toprak rahatlatır, kuvvetlendirir, temizler, tedavi eder. İşte bu yüzden yaşlılarımız, kendilerini topraktan uzaklaştıracak değnek gibi ayaklar üzerinde değil de, hala yere otururlar. Onlar için toprağa oturmak, uzanmak, daha derin düşünmenin, kuvvetli hissetmenin yoludur, böylece hayatın sırlarını daha açık görebilirler.

Ayakta Duran Ayı, Siyu kabilesi.

Biz sessizliği severiz; farenin küçük oyunlarına aldırmayız; ağaçlar rüzgarda hışırdayınca, biz korkmayız.

Resis Geronimo

Herkesin birbirine benzemesi, herkesin aynı olması için çalışanları görmek ne acı! İnsanlar toprağın üzerindeki çiçekler gibidir. Toprağa baktığımız zaman papatyadan başka bir çiçek göremediğinizi düşünün; ne kadar sıkıcı olurdu değil mi.

*Hilmaton Yalatkit,
Nez Perce Kabilesi*

Doğa kanunları, insan kanunlarından üstündür. İnsan kanunlarını ihlal edenler avukatların, yargıçların elindedir ve çoğu zaman suçlular bile kurtulur. Ama doğa kanunu öyle değil. Doğa kanunları insan kanunlarını dikate almaz.

*Sahibi bilinmeyen
bir kızıldere sözünü*

“Yeryüzüne iyi davranm. O atalarımızdan miras kalmadı, onu çocuklarımızdan ödünç aldım.”

Sular yükselince, balıklar karıncaları yer...
Sular çekilince de karıncalar balıkları yer...
Kimse bugünkü üstünlüğüne ve gücüne güvenmemelidir...
Çünkü kimin kimi yiyeceğine..
“Suyun akışı” karar verir...

Küçük Ağaç'ın Eğitimi

Demet Demeter

Anne ve babasını kaybeden “Küçük Ağaç”; büyükannesi ve büyükbasasıyla yaşamaya başladığında beş yaşındadır.

Kızılderili bir çocuğun gözüyle, “Çeroki”lerin yaşamı anlatılır bu kitapta. Doğayla, toprakla tam bir uyum vardır bu yaşamda... İhtiyacı kadarını alma, ihtiyacından fazlasına asla dokunmama... Gidişat’a uygun davranma...

Beş yaşındaki bir çocuğun gözüyle iki farklı dünya sergilenir. Biri, insana, doğaya, herşeye yabancılaşmış, zalimliğin hüküm sürdüğü çıkarlar dünyası... diğeri; sevginin, dostluğun, karşılıksız iyiliğin, doğayla içiçeliğin dünyası... Büyükbabanın deyişiyse, “Kendi kendilerinin insanları” olanlarla “Bay kibirlilerin köpeği” olanların dünyası...

Küçük Ağaç sevginin, dürüstlüğün, içtenliğin, Çeroki’nin kendini adadığı “Gidişat”ın, doğanın düzeninin hüküm sürdüğü dünyada hiç yabancılık çekmeyecektir. O, doğanın çocuğudur. Kuşlara, ağaçlara, yağmura, rüzgara sevgiyle yetiştirilir.

“(...) Küçük Ağaç yüreklidir / Ve onun gücü inceliğindedir / Ve Küçük Ağaç asla yalnız kalmayacak.
(...)

Küçük Ağaç'ın ben olduğumu biliyordum ve onların beni sevip istemelerinden dolayı mutluydum. Böylece uyudum ve ağlamadım”.

Birlikte yaşamaya başladıkları ilk andan itibaren büyükanne ve büyükbaba o'nu eğitmeye başlamışlardır. Önce kendi kendine uyanmayı öğrenir. Kimse onu uyandırmayacak, erken saatlerde kendisi uyanıp hazırlanacaktır.

Küçük Ağaç sık sık büyükbabası ile dağa gider. Geyik avındayken avlanma bitince büyükbabası Küçük Ağaç'a şunları anlatır:

“Yalnızca gereksinim duyduklarını al. Geyik alıyorsan, en iyisini alma. En küçük ve yavaş olanını seç, o zaman geyik daha güçlü olur ve her zaman sana et verir. Po-koh (panter) bunu bilir. Sen de bilmelisin.” Küçük Ağaç ihtiyacı kadarını almak koşuluyla doğanın kendisini besleyeceğini de öğrenir.

Yoksul bir yaşam süren büyük baba, vergi koyanlara karşı çok kızgındır. Ektikleri mısırdan viski yaparak zor zar geçimlerini sağlarlar. İster şerif olsun, ister devlet, ya da federal gelir memuru, isterse politikacı olsun, onların hepsine, “... insanların nasıl yaşayıp geçinebileceklerine aldırmanın güçlü canavarlar anlamında ‘yasa’ diyordu.” büyükbaba. Aynı zamanda büyükbaba politikacıları hiç sevmez. Onlarla ilgili şunları söyler;

“(…) ‘Politikacılar’... Araştırırsanız tarihteki bütün cinayetlerden onlar sorumludur.”

Küçük Ağaç büyükbabası ile hergün birşeyler yapar ve yeni şeyler öğrenir. Doğadaki bütün sesleri dinlemeyi öğrenir. Kuşların, ağaçların, böceklerin, çiçeklerin, rüzgarın sesini... Köpeklerin birbirlerine yaptıkları kurnazlıkları öğrenir.

“Büyükbaba ‘Yaşlı Hilekar’ın köpekler gelene dek beklemesinin nedeninin, köpeklerin heyecanlandıkları zaman *duygularının duyularına baskın* geleceğini tahmin ederek, kendi kokusunun kayalarda taze kalmasını istemesi olduğunu söyledi...”

Büyükbaba aynı şeyin, *duyulara egemen olan duyguların* Rippitt (köpeğin adı) gibi insanları da aptallaştırdığını söyledi.”

Duyularımızın zaman zaman düşünce biçimimize yön verdiği nasıl da en doğal haliyle anlatılıyor.

Büyükanne ve büyükbaba sevgiyi birbirlerini anlamak olarak ortaya koyuyorlar. “Onlara göre sevgi ve anlayış aynı şeydi. Büyükanne, anlamadığı bir şeyi sevemeyeceğini söyledi. İnsanları ve Tanrı'yı anlamazsan ne insanları ne Tanrı'yı sevebilirdin.” Küçük Ağaç büyükannesi ve büyükbabasından sevginin ne olduğunu öğreniyordu. Ve öğrenmeye devam ediyor...

“Küçük oğlan, ölü bebeği, kızkardeşini taşıdı ve gece onunla birlikte yerde uyudu... Koca, ölü karısını taşıdı. Oğul, ölü annesini, babasını taşıdı. Anne ölü bebeğini taşıdı... Onların geçmişini izlemek için yolun iki yanına dizilen insanlara da bakmadılar. Bazı insanlar ağladı. Çeroki ağlamadı. Ağlamasını dışa vurmadı çünkü Çeroki onların ruhunu görmesine izin veremezdi. (...) Bu yüzden o yola Gözyaşı Yolu adını verdiler.”

The Education of Little Tree

FORREST CARTER

Küçük Ağaç geçmişini de bilmeliydi. Büyükanne- nin dediği gibi “Geçmiş bilmezsen bir geleceğin olmaz çünkü halkının bir zamanlar nerede olduğunu bilmezsen, nereye gittiğini de bilemezsin.”

Hükümet Çerokileri zorla kendi verimli topraklarından çıkartır ve oralara beyazları yerleştirir. Bütün mallarına ve topraklarına el koyar. Zorla göç ettirilen Çerokilerin binlercesi yollarda ölür. Ruhlarının rahat etmeyeceğine inanıldığı için, ölüler arkada bırakılmaz. Ölülerini yanlarında taşırlar.

“Küçük oğlan, ölü bebeği, kızkardeşini taşıdı ve gece onunla birlikte yerde uyudu.... Koca, ölü karısını taşıdı. Oğul, ölü annesini, babasını taşıdı. Anne ölü bebeğini taşıdı... Onların geçmişini izlemek için yolun iki yanına dizilen insanlara da bakmadılar. Bazı insanlar ağladı. Çeroki ağlamadı. Ağlamasını dışa vurmadı çünkü Çeroki onların ruhunu görmesine izin veremezdi. (...) Bu yüzden o yola **Gözyaşı Yolu** adını verdiler.”

“Annesinin kollarında, annesi yürürken kapanmayacak gözlerle sarsılarak gökyüzüne bakan katılmış bebek hakkında şiir yazamazsınız.”

“Karısının ölü bedenini yere koyarak geceleri birlikte yatan ve sabah yeniden omzuna alan -ve en büyük oğluna en küçüğün bedenini taşımasını söyleyen- babanın şarkısını söyleyemezsiniz. Ve bakamazsınız. Sözünü edemezsiniz... Ağlayamazsınız... Dağları hatırlayamazsınız. Bu güzel bir şarkı olmazdı. Ve bu yüzden yola **Göz-**

yaşı Yolu adını verdiler...”

Küçük Ağaç geçmişi öğrenirken Çeroki’lerin yaşadığı acıları da onunla birlikte öğreniyoruz.

Herşeye rağmen iyilikten ve sevgiden vazgeçmeyen bir yaşam öğretiliyor Küçük Ağaç’a...

Onunla birlikte iyiliğin paylaşıldıkça çoğaldığını da öğreniyoruz. “... iyi bir şeyle karşılaştığım zaman, yapman gereken ilk şey bulabildiğin insanla onu paylaşmaktır. Bu şekilde iyilik öyle bir yayılır ki nereye gittiğini bilemezsin.”

Küçük Ağaç, aldığı bu güzel eğitim sayesinde, hem insanları tanır, hemde doğa sevgisiyle büyür. Ve zorluklara karşı dirençli olmayı öğrenir.

En zor anlarında ona yardımcı olan, yol gösteren “beden aklı ve ruh aklını” öğretir büyükannesine. “Herkesin iki aklı vardır. Birincisi bedenini yaşaması için gerekli olan beden aklı. İkincisiyse ruh aklı.”

“Büyükanne beden aklını açgözlü ya da hırslı olmak için kullanır, onunla her zaman insanları kandırır ve onlardan nasıl maddi çıkar sağlayacağımı düşünürsem ruh aklını bir cevizden büyük olmayan bir boyuta düşüreceğimi söyledi.”

“Beden aklı her şeyi ele geçirirse, ruh aklı bir findık büyüklüğüne küçülebilir ve ortadan kaybolabilir. Böyle bir durumda ruhunu tümüyle kaybedebilirsin. O zaman ölü insan olursun, dedi.”

“**Ölü insanlar...**” “öteki insanlara baktığı zaman kötünden başka bir şey görmezler. Ağaca baktıkları zaman kereste ve çıkardan başka bir şey görmezler; hiçbir zaman güzellik görmezler. İşte onlar yürüyen ölü insanlardır...”

...

Doğa’nın devinimi, yaşamla ölümün uyumu çok güzel anlatılır. “(...) baharda yaygara kopar. Bir bebeğin kan ve acıyla doğması gibi bahar fırtınaları vardır.” büyükanne bunun, ruhların yeniden maddi biçimlere büründüğü için kopardığı yaygara olduğunu söyledi.

Sonra yaz vardı... Bir de yaşlanma, zamanın gerisinde kalma, ruhen üşüme... gibi tuhaf ve benzersiz duyguları hissetmemizi sağlayan ‘güz’ vardı. Bazı insanlar buna eskiye özlem ve hüznün derdi. Kış... Ölen ya da ölü gibi görünen her şeyle birlikte kış... Kıştan sonra baharın doğuşu gibi yeniden hayat bulan bedenimiz.... Büyükanne, Çerokilerin bunu bildiğini ve yıllar önce öğrendiklerini söyledi.”

Küçük Ağaç’ın eğitiminin bir bölümünü de kü-

tüphaneden ödünç aldıkları kitaplar oluşturur. Büyükanne akşamları onları okur. Shakespeare’in trajedileriyle, bazı tarih kitapları, viski üreticisi büyükbabanın Shakespeare karakterleriyle, bazı politikacılar üzerine yaptığı yorumlar eğitimin başka bir parçasıdır. Küçük Ağaç aynı zamanda sözlükten haftada beş sözcük öğrenir. Hergün bunları cümle içinde kullanır.

Yaşlı köpekleri Ringer öldüğü zaman büyükbaba Küçük Ağaç’a şunları anlatır:

“... yaşlandığın ve sevdiğilerini hatırladığın zaman yalnızca iyiyi hatırlarsın. Kötüyü hatırlamazsın hiçbir zaman ki bu da kötünün hiçbir şeye değmediğini kanıtlar.”

Mütevaziliği de öğrenir Küçük Ağaç büyükanne ve büyükbabasından. “Önde olmak gibi bir şeye dünyada aldırmadığımı söyledim. Onlara yetişebilmek, bana bu kadarı yeterdi. Her zaman arkada kalmak bir tür yalnızlıktır.”

Küçük Ağaç hem sorumluluk sahibi bir çocuktur. Hem de yaşam içinde öğrenir birçok şeyi. Tıpkı büyükbabasının dediği gibi... “Görüyorsun, Küçük Ağaç, öğrenmenin yapmaktan başka yolu yok. Senin buzağıyı almanı engelleseydim, her zaman bir buzağın olması gerektiğini düşünecektin. Sana satın almanı söyleseydim, öldüğü için beni suçlayacaktın. Yaşam içinde öğrenmek zorundasın.”

...

“Bahar gelince, dağda, önce yerli menekşeler açar. Tam baharın geciktiğini düşündüğün sırada oradadırlar. Mart rüzgarı kadar buzlu mavi renkteki toprakta boy verirler. O kadar küçüktürler ki yakından bakıp emin olana kadar göremezsin.”

...

“Vahşi ortamda yetişen her şey ehlileştirilmiş şeylerden yüz misli daha güçlüdür. Yerden yabancı soğanları çıkarırdık. Bir avucu bile ehlileştirilmiş soğanların bir kilosundan daha fazla koku taşıyordu.

Hava ısındıkça ve yağmurlar geldikçe, canlı renklerdeki dağ çiçekleri yamaçların her yerine yayılır.

(...) çan çiçeği, kayaların ve çatlakların arasında üzüm kadar güzel saplardan sallanan küçük çiçekler büyütür...”

“Doğa hakkında her şeyi bildiğini ve doğanın ayrı bir ruha sahip olmadığını söyleyenler, bir dağın bahar fırtınasında hiç bulunmamışlardır. Mon-o-lah

(Toprak Ana) baharı doğururken, doğum yapan bir kadının yatak çarşaflarını parçalaması gibi dağları parçalayarak işe başlar.” (...)

“(...) Sonra doğa nisan yağmurunu getirir. Yumuşak ve yalnız fısıldar...

Nisan yağmurunda iyi bir duygu vardır. Heyecan verici, aynı zamanda da üzücü...”

...

“(...) Büyükbaba dedi ki, ağaçları yok etmek yerine onlarla birlikte yaşarsan ağaçlar seni beslemiş.”

Doğanın tüm hareketini, her saniyesiyle dolu dolu yaşayarak öğrenen Küçük Ağaç, doğadaki canlıları da, kuşuyla, böceğiyle, çiçeğiyle... herşeyiyle öğrenir. Onların çıkardıkları sesleri... hangi kuşun nasıl şarkı söylediğini birçok şeyi öğrenir.

(...)

Yerli bir hediye verdiğinde bunu gösterişsiz yapar. O hediyeyi, bulunabilecek bir yere bırakır. O kadar.

“Bir keresinde, koltuklarımıza oturduktan sonra, uzun bir bıçak buldum. Büyükbaba’nınki kadar uzundu ve geyik derisi püsküllü bir kılıfı vardı. Büyükanne dedi ki ‘Söğüt John’ onu bana vermiş. Bu yerlilerin hediye verme biçimidir... Bulmanız için bırakırlar. Layık olana kadar hediye almazdın ve layık olduğun bir şey için teşekkür etmek ya da gösteri yapmak aptalcaydı. Ki bu mantıklıydı.”

İhtiyacı olan birine iyilik yapmanın vermek değil, verdiğin şeyin nasıl yapıldığını öğretmek olduğunu da anlıyoruz. “Büyükbaba dedi ki verdiğin bir şeyi nasıl yaptığını ona anlatmak, yalnızca ‘bir şey’ vermekten daha iyiymiş... Bir adama kendi başına yapmasını öğretirsen, o zaman adam iyi olur. Oysa yalnızca bir şey verip hiçbir şey öğretmezsen, o zaman adama geri kalan yaşamı boyunca, sürekli veriyor olursun... O adama yanlış hizmet yapmış olursun, çünkü sana bağımlı olursa, o zaman onun kişiliğini alır ve çalarsın.”

“Büyükbaba dedi ki bazı insanlar yalnızca sürekli vermeyi severmiş, çünkü bu onları kibirli, verdiğini kişiden daha iyi kılarmış. Yapmaları gereken tek şeyin, kişiye kendisine bağımlı olmamasını sağlayacak küçük bir şey öğretmek olduğu halde...”

Anlam veremedikleri konularla, yada anlayamadıkları meselelerle ilgili büyükbaba ve Küçük Ağaç vazgeçmişlik içersindedir. “Birşeyden vazgeçersen, o zaman bir tür seyirci olursun. Büyükbaba

ile ben, konu teknik kilise dinine geldi mi seyirciydik ve bu konuda hiç mi hiç kaygı dolu duygularımız yoktu... Vazgeçmiştik çünkü.”

Tutumluluğu da öğrenir Küçük Ağaç. Cimrilik ile tutumluluk arasındaki farkı da... “Cimriysen, paraya tapan büyükbaşlar kadar kötüyümsün ve paranı zorunlu olduğun şeyler için kullanmazmışsın. Dedi ki, ‘bu şekildeysen, o zaman para senin tanrıdır ve bütün bunlardan iyi bir şey çıkmaz.’

Dedi ki, ‘Tutumluysan, paranı zorunlu olduğun şeyler için kullanırsın ama gevşek davranmazsın...’ ‘Parana karşı gevşek davranırsan, zamana karşı da gevşek davranırsın. Düşüncelerine ve başka herşeye karşı da... Bütün insanlar gevşek davranırsa, o zaman politikacılar kontrolü alabileceklerini görürler. Gevşek insanlar üzerinde kontrol kurarlar ve çok geçmeden bir diktatörün olur.’ Bay Şarap dedi ki tutumlu insanlar hiçbir zaman bir diktatörün kontrolüne girmezlermiş. Ki bu doğruydü.”

...

“Son kelebek çukurdan uçup gitti. Büyükbaba ile mısır soyarken bir mısır sapına kondu. Kanatlarını açmadı. Yalnızca kondu ve bekledi. Yiyecek depolama amacı yoktu. Ölecekti ve bunu biliyordu. Büyükbaba dedi ki kelebek birçok insandan daha akıllıymış. Bu konuda üzülmezdi. Amacını yerine getirdiğini ve şimdi amacının ölmek olduğunu biliyordu. Bu nedenle güneşin son sıcaklığında orada bekledi.”

Küçük Ağaç 6 yaşına bastığında iyi yetiştirilemediği gerekçesiyle “yasa” tarafından büyükanne ve büyükbabasından alınarak yetiştirme yurduna verilir. Orada birçok baskıya maruz kalır. Akşam yemeği yemeyerek Köpek Yıldızı’nı seyrederek ve onunla konuşur. Tıpkı büyükbabası ve büyükannesi gibi... Köpek Yıldızı ile konuşması fazla uzun sürmedi. Şerif büyükbabaya mesaj gönderir. Büyükbaba da Küçük Ağaç’ı alır... Yeniden evine, dağlarına kavuşur Küçük Ağaç.

Birkaç yıl içersinde sevdiklerinin ölümüyle karşılaşır.

“Küçük Ağaç,

Gitmeliyim. Ağaçları hissettiğin gibi bizi de hisset. Seni bekleyeceğiz. Bir dahaki sefere daha iyi olacak. Her şey yolunda.

Büyükanne.”

Ana Tanrıça'nın Kızlarıyız...

Nil Erten

Gece dolunay pırıl pırıldı... Uzun süre bir ışık halesi gibi denize vuran yakamozu izlemekten kendini alamamıştı. Duyguları karmakarışıktı. Ama çıkması gerekiyordu bu garip halden, biliyordu. Hayatı bir film gibi geçerken gözlerinin önünden nereden nereye geldiğini düşündü, daldı. Çıkamadı ışın içinden. Değişik zamanlardı ve toplamalıydı kadınlarını, anlatmalıydı neler olup bittiğini ve neler olacağını. Oysa elini çekmemişti topraktan, saçlarını sürmüştü doğaya, ekinleri bol olsun diye dolunayda az gezmemişti tarlalarda. İsyanını içine gömdü; henüz erkendi. Gecenin hayrındansa sabahın şerri iyidir, dedi, uyuyan kabilesine baktı, totem esasını üzerlerinden geçirdi. Sabah olsundu hayrolsundu.

Su uyanmıştı deli dalgalar vuruyordu dağın yamaçlarına. Toprak uyanmıştı, börtü böcek tabiat uyanmıştı. Günün ilk ışıklarıyla, doğayla birlikte uyandı. Uzun örgü saçlarından bir tutam kesti. Soğan kabuğu ve bir avuç sarımsakla çömleğin içine attı. Ateşi bırakıverdi çömleğin içine. Dumanı kuş olup dağılıverdi dört bir yana. Yayılıverdi çağrısı, dumanı görenler bildi belli ki bir hal var, bu çağrı kendisine idi. Dört bir yandan çağrıyı duyan kadınlar düştüler yollara. Dört bir yandan kadınlar daldılar rüyalara oysa bilmekteydiler, onlar topraktı, suydı, ağaçtı. Onlar yaşamdı. Ve yaşamı var edenler vardılar Ana Tanrıça'nın yamacına.

Kimisi Kybele dedi, kimi İhtar, kimi İsis, kimi Rhea, kimisi Hera... O Ana Tanrıça idi adı ne olursa ol-sundu, doğurganlığın, bereketin simgesiydi. Tüm kadınlar beklemekteydi Kybele'yi, merakla neler söyleyeceğini.

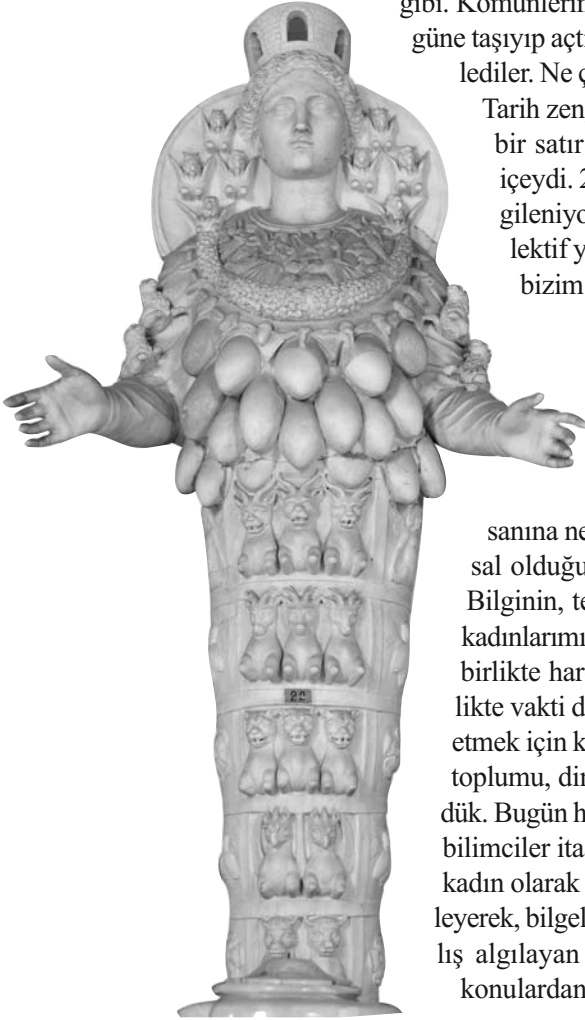
Ana Tanrıça kadınları selamladı, başlığını çıkardı, esasını kenara bıraktı. Binbir güvenle, sevgiyle, bilgelikle sıkı sıkı örülmüş uzun örgülerini tek tek çözdü. Kadınlar çözülen her örgüyle ne kaybettiklerini görmüştü. Elleriyle var ettikleri, sevgileriyle işledikleri mutluluk ülkesi ellerinden kayıp gidiyordu. Her çözülen örgü bir

isyandı. Emek verdiği, düzenlediği yaşamın gerisinde kalmak üzereydiler. Yaşam onlara çok şey borçluydu, onları var edenlerin üzerine çökmek isteyen başka güçler vardı. Ana Tanrıça her şeyi anlattı kadınlara. Kadınlar dinlediler, dinledikçe isyan ettiler, öfkelenildiler. Soyları, kuralları, hayatları değişecek; bu değişime ayak uydurmayanlar öldürülecek ya da satılacaktı. Ana Tanrıça biliyordu, kadınlar buna asla boyun eğmeyecekti. Eteklerini kestiler, saçlarını çözdüler, isyanlarını giyinip, oklarını kuşandılar. Artık hazırlardı belki değişimin önüne geçemediler ama tarih onlardan bahsetti. Onlar dünyaya başkaldıran kadınlardı.

Tarih onlar gibi daha nice kadınlardan bahsetti. Nerede mi? Dünyaya Başkaldırıyoruz Kadın Kampı'nda...

Zeus Tapınağı'ndan kadınlara tepeden bakarken, sadece sevgisi ve iktidarı yüzünden kötü bilinen Hera'nın lanetlediği topraklara Türkiye'nin dört bir yanından geldi kadınlar. Kadının laneti kadına değil, onu itibarsızlaştırıp yok sayan erkeğe idi.

Çanakkale Küçükkuşu'da toplandı Ana Tanrıça'nın etrafında toplanır gibi. Komünlerini kurdular. Yaşamlarını, onları var eden geçmişlerini bugüne taşıyıp açtılar. İlkel komünal dönemden, feodal topluma kadar irdeliler. Ne çok bedel ödemiştik! Ne de çok yakılmıştık yaşamak için! Tarih zengindi ama kadının tarihi satır aralarında gizliydi. Her gün bir satır arası açıldı, irdelendi. Eğitim, sanat, üretim her şey iç içeydi. 21 yy.'da ilkel komünalin üretken, paylaşımcı yaşamı sergileniyordu. Derin sohbetler, araştırmalar, el emeği ürünler, kolektif yaşam... Ütopyalarda imkansız kılınan yaşamıyordu. Bu da bizim ütopyamız, Dünyaya Başkaldıran Kadınlar'ın...

Latin Amerika devrimlerinden, sosyalizm deneyimi Küba'ya gittik. Gezilip görülecek çok şey vardı. Kamp bizim ütopyamızsa Türkiye gerçeği distopyamızdı. Her gün kadınların öldürüldüğü, tecavüz edilerek katledildiği şiddet gördüğü gerçeği Küba insanına ne kadar da yabancıydı. Kutsal aileden neyin ne kadar kutsal olduğunu kadınlarımız kendi yaşamlarını anlatarak çıkardılar. Bilginin, teorinin doyumsuzluğuyla binlerce yıllık açlığını gideren kadınlarımız, teksek hiçiz, birlikteyse güçlüyüz, diyerek örgütlenme, birlikte hareket etme üzerine çıkarımda bulundular. Akşamları birlikte vakti daha değerli geçirmek adına bir kadının yaşamına tanıklık etmek için kadın filmlerimiz bizi yalnız bırakmadı. Hypatia ile köleci toplumu, din olgusunu ve yaşama yansımalarının ağır bedellerini gördük. Bugün hayatımızda olan olgu için insanlar diri diri yakılmış, kadın bilimciler itaat etmediği için öldürülüp bedeni teşhir edilmiş. Kadının kadın olarak var olma mücadelesi her gün üzerine daha fazla bilgi ekleyerek, bilgelikle yoğruldu. Kadının toplumsal gelişmedeki rolünü yanlış algılayan feminizm üzerine tartışmalar su götürmez en keyifli konulardan biriydi. Aynı sınıfın kadınlarının sorunları, dertleri, is-

tekleri ortak olabilirdi. Ve kadınlar ilerici sınıfın kadınları olarak kendi isteklerini ortaya koydu. Kadın mücadelesinde kendinden bahsettirmek isteyen, kanıtlama çabasında olan jineolojiye değinmeden geçemezdik. Tarihte, kadın mücadelesinde destek veren ya da teorinin oluşmasına katkı sunan hiçbir erkek teorisyene hakkını teslim etmemiş, mücadeleyi sırtlayıp götürmüş komünist kadınları jineoloji altında incelemek kadın mücadelesini ters okumaktı.

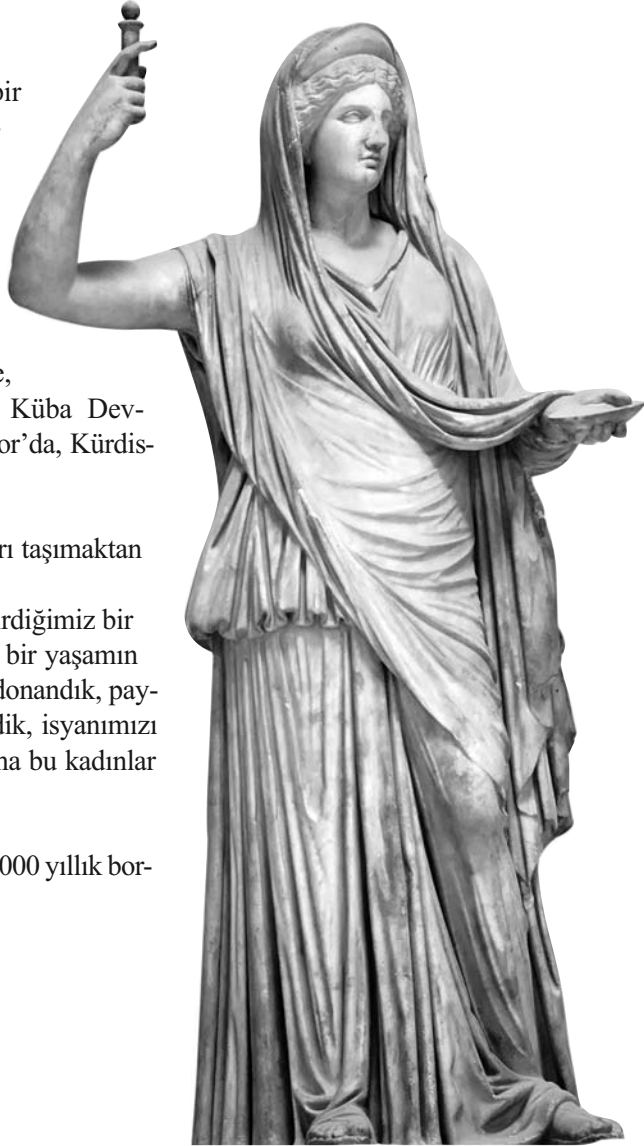
Kitabı düz tutup okuduğumuzda komünist kadın hareketinin ürettiği değerleri ve o değerlerin bugünkü yaşamımıza yansımaları görüyoruz. O nicelerden biri de Aysun Bozdoğan'dı. Onun gözlerine bakarak genç bir kadının yaşamak için bedenini ölüme yatırışını, cüretini ve yaşama tutunmasını paylaştık. Kadınca duygularımızla yoldaşımıza, kadın mücadelesine ay ışığını veren Baharımız'a yeniden merhaba dedik.

Yitirdiğimiz, uğurladığımız kadınlar bir değil, beş değil, beş bin değil. Binlerce milyonlarca kadın kendilerine dayatılan yaşamı, baskıyı kabul etmeyip 'hayır' dediği için öldürüldü. Bu hayır kadının ilk isyan kuşağını kuşanmasıyla başladı. Cadı olarak yakıldığında da vazgeçmedi. Devrimlerde öne geçmesini hissettiğinde öne geçmekten çekinmedi. Fransız Devrimi'nde, Paris Komünü'nde, Sovyet Devrimi'nde, Küba Devrimi'nde, Vietnam'da, Nikaragua'da, Ekvador'da, Kürdistan'da ve Türkiye'de...

Öne geçmekten, mücadeleyi daha yukarı taşımaktan başka çaremiz yok!

Biz Dünyaya Başkaldıran Kadınlar geçirdiğimiz bir haftalık kadın kampımızla ütopya denilecek bir yaşamın küçük bir kısmını hayata geçirdik. Teoriyle donandık, paylaşım, pratikle güçlendik. Öfkemizi giyindik, isyanımızı kuşandık! Tarih bahseder mi? Bilemeyiz, ama bu kadınlar mücadeleye çok şey katacaklar.

Ana Tanrıça'dan bu yana erkekler bize 5000 yıllık borcunuz var; bunu hep hatırlatacağız!

Dünya Eskiden Toz Bulutuydu

Karmir Jin

Doğanın maddelerden var olduğunu sayarsak, maddeler yalnız hallerinden oluşuyordu. Sonra kökünde yalnız kalmaktan bahsediyordu biri. Yalnızlık doğanın geniş zaman hali...

İlkel dönemlerde doğa ve insan ayrı düşünülemezdi. Tüm canlılar doğanın içinde, doğayla bir bütündü. Bugün benim bu yazıyı yazmama sebep olan “doğa-insan” ayrımı evrenin en kötü ayrımıydı. Ve bunun nedeni küresel kapitalizmdi.

Yine aynı dönemlerde insan henüz doğadan ayrı düşmemişken en gerçekçi haliyle bir bütün oluyordu. Üzerinde doğanın rengi, sesinde doğanın sesi...

Sonra üretimler başladı. Doğayı işleyip meyvesi alınırdı. Yağmur yağar, akarsular yolunu çizer, güneş her zaman doğudan doğardı. Her ne kadar dönemi itibariyle her doğa olayı için tanrılar yaratılsa da, aslında bütün bunlar maddenin döngüsüydü.

Güneş ile toprak birleşip üretimi kolaylaştırıyordu. Sonra su onlara eşlik ediyordu. İnsanlar bu oluşumlardan bağımsız değil tüm dönüşümün içindeydi. Buğdayı ekendi...

Dönemin diğer bir güzelliği ise müzikti. Fildişinden flütler yapıldı. Kabileler bu aletleri kullanarak hem haberleşmeyi sağladılar hem de eğlenirdiler. Müzik ile birleşip doğa ile dans ederlerdi.

Özel mülkiyetin varlığıyla ortaya çıkan ayrımlar, kabile “beylerinin” gereğinden fazla mülk edinmesi ve sonrasında gelişip büyüyen kapitalizm, ilk saldırısına doğa ve insan ile başladı.

Toprak şaşırdı, ağaç şaşırdı, bulut şaşırdı, kaplumbağalar şaşırdı ve insan alışı...

Belki de onlara kalırsa bu işe yine Sayın Tanrıların bir eli olmalıydı.

Toprağa betonlar döküldü, derelere setler konuldu, doğadan çalınan maddeler ile doğaya karşı kimyasallar yapıldı. Böylelikle şehirler kuruldu. Doğa artık uzakta, o erişilemez yolların sonunda kaldı. Otobanların katlettiği yerlere giden otobanlar yapıldı.

İnsan doğadan ayrılmıştı artık. Yıldızların görünmediği şehirlerde kaybolmaya başlamıştı. Betona çıplak ayakla basılmıyordu mesela. Dolayısıyla her adımda sesler çıkıyordu. Ayakkabıyla betona çarpma sesi. Sadece yürüme de diyebiliriz. Şehirlerin en net duyulan sesiydi belki de... Betonlara çıplak ayakla basanlar ise, şehirde en çok kaybolan insanlardı.

Sistem çıplak ayaklıları ve betonda kaybolmak üzere olanları kaybetmeye başlamıştı. Bazı insanlar kendini yüksek yerlerden denize bırakıyordu ve bunu yaparken genellikle ayakkabılarını çıkarıyordu. Bu yüzden intiharlar biraz da düzene başkaldırı oluyordu.

Gün geçtikçe bizi sitemin içine çektiler. Şehir ışıklarına alışıp, karanlık ormanlardan korkmaya başladık. Gökdelenler kurup, denizdeki derinliğimizde boğulacağımızı düşündük. Nefes alamaz olduk, daha az betonun olduğu yerlere götürdüler bizi.

Dolayısıyla betonun içinden açan bir çiçeğin isyanını, isyanımız belledik. Nerede bir ağacı yok edip beton yapmak isteseler biz orada bittik. Dumanlarıyla kuşları öldürdükçe, onlara kendi ölümlerini hatırlattık. Masum olan kuşlardı, onlar değil...

Düzen böyle devam ettikçe yani bizler doğadan uzaklaşmaya devam ettikçe şehirler betona gömülü anıtlarımız ile dolacak. Denizlerden kum çalıp beton yaptıkça, Küçük Kara Balık'ları kaybedeceğimiz o sulara...

İnsanın kendisini "kötü" hissettiğinde doğaya kaçması boşuna değil. Kaçması diyorum çünkü iyi olunca geri dönüyoruz betonlara... Boşuna değil bir ağacın gövdesine sarılışımız.

Eduardo Galeano, Tepetaklak adlı kitabında şöyle anlatıyordu:

*"Yüzyıl sonundan gün batımının görünüşü
bizi gömen ya da süren toprak zehirleniyor
hava yok, havasızlık var
yağmur yok, asit yağmuru var
parklar yok, park yerleri var
eşler yok, ortaklar var
uluslar yerine, şirketler var
yurttaşlar yerine, tüketiciler var
şehirler yerine, yığılmalar var
bireyler yok, dinleyiciler var
vizyonlar yok, televizyonlar var
bir çiçeği övmek için, 'plastik gibi' deniyor..."*

Düşlediğimiz, özlediğimiz o güzel dünya uzak değil. Küçük Kara Balıklar her zaman başka denizleri sorgulayacak, Don Kişotlar dünyayı kötülüklerden temizlemek için yine yollara düşecek, içimizdeki gerçek Martı Jonathanlar hep özgürlüğü isteyecek.

Bugün, burada ve şimdi... Dünyayı 'doğa' ve 'insan' olarak ayırmamak adına...

Ey Zeus

Bir 18 Haziran günü yola çıkarak sekiz günlük bir kamp tecrübesi edineceğim aklıma gelmezdi doğrusu. Çocukluğumun hayali Şirinler Köyü'nde sekiz gün geçirmiştım. Komün yaşayan biz şirinler herkesin kendi yeteneğine göre işlerde çalıştığı, üretilen her şeyin bizim olduğu bir yaşam için mücadele ediyorduk. Sosyalizmin nasıl varlık yokluk savaşı olduğunu, ona nasıl ihtiyacımız olduğunu az sayıda kadınla tecrübe ettik. Organize ettiğimiz bu yaşamı milyonlarca emekçiyle birlikte yaşadığımızda yaratılacak gücü hayal ettik. Birbirinden farklı kadınların doğru kanallarda organize olduğu bir sistemde, üretilen yaşamın bütünü oluşturduğu her bir parçanın birbiriyle uyumu seyre değerdi.

Şirine annelerimizin çadırı çevresinde kurduğumuz çadırlar yine Şirinler Köyü'ndeki mantar evler gibi öbek öbek toprağa yapışmıştı. Sabah yedide nöbetçi yoldaşların çadırları gezerek "Günaydın Yoldaşlar" diyen şen sesiyle uyanıyoruz. Uyanıyor, hareketleniyor mantarlarımız... Havlusunu kapam denize atlıyor. Yüzme bilmeyenlere yüzme dersleri veriyor arkadaşları. Çizgi roman yazarımız yine bir köşeye pusmuş her yaşadığını, dinlediğini dikkatle usulca çizmeye koyuluyor. İki saat deniz keyfinden sonra kahvaltı faslı başlıyor. Gündüz kamp nöbetçileri denizden sonra temizliğe ve yemeğe giriyorlar. Eeee kolay değil bütün bir komüne yemek yapmak. Baş aşçımız bir erkek yoldaşımız. Kadınlar eğitimlerine odaklansın diye yemeklerin büyük çoğunluğunu o yapıyor.

Kahvaltıdan sonra on ikiye kadar sürecek eğitim çalışmalarında kadını ve tarihini yeniden öğreniyoruz. Karanlık Çağ denilen Orta Çağ'ın ataerkil okullarında kadının egemen olduğu toplum biçiminin bilinçli olarak reddedildiğini öğreniyoruz. İlkel Komünal toplumu inceliyoruz. 15. yy'da Kolomb Latin Amerika kıtasına ayak bastığında komünal yaşayan kabilelerin, imparatorlukların dönemini... Kolomb'dan sonra yaşadıkları süreci ve bu süreçte kadınların örgütlü mücadele ile ilgili deneyimlerinin de olduğu Latin Amerika'da kadın konusunu inceliyoruz. Başka bir gün işçi kadınları, feminizmi, jineolojyi inceliyoruz. Komünizmin yüce davası için mücadele etmiş öncü kadınların zorlu yaşamlarından oluşan oturumlarımız da var programda.

Küçükuyulu bir yoldaşımız geliyor.

Sabah altıda Zeus Altarı'na (sunağına) doğru yola çıkıyoruz. ,metresinde geniş toprak yollarla çevrili bir alanda asırlık çam ve meşe ağaçları arasında yürüyoruz.

Bu asırlık çınarların yaydığı büyülü havada Zeus Altarı'na kurban olarak götürülen kadınları, ardından yürüyen binlerce insanı, ağıtları, müzikleri dansları hissedersiniz. Kurbanlık kıyafetini giydirdiklerinde ne hissetmişti o kadınlar. Tepeye vardığınızda düzlük bir arazi üzerinde kocaman bir kaya görürsünüz. Sağ tarafı oyunlar için merdiven haline getirilmiş. Hemen yanında Zeus'a getirilmiş hediyeler için başka bir ovuk vardır. Bu merdivenlerden kaç kadın sü-rüklenmişti... Bu eşsiz mavi ve yeşilin harmanlandığı manzaraya bakıp ne geçirmişlerdi akıllarından. Savaşlarda galip gelmek için, kuraklığı bitirmek ve toprak ananın bereketini doğurması için genç kadınların tohumlarını serpmesi gerekirdi... Bu kadınların yakılması kömürlerinin ise Tanrıya teslim edilmesi gerekirdi... Binlerce yıl sonra özgür kadınlar arşınıyor Zeus Altarı'nı. Dünyaya başkaldıran kadınlar... Tarihin yazısını belirleyen ellerimizden zorla alındığından beri kalemimiz...

Savaşımız da tüm yakıcılığıyla sürmekte. Kadınlar artık dünyanın zirvesine tırmanıyor ve her ülkenin kadınları kendi ülkelerinin sömürü sistemlerinin altına dinamit döşemekte... Kadınlar susmuyor, edilgen çerçeveleri kırıp özgürlüğe koşuyor. Ey Zeus! İçtiğin kadın kanları, gözyaşları artık kurudu... İmparatorluğunun eteklerinde kadınlar örgütleniyor, güçleniyor. Atasözü der ki "Taşı delen suyun gücü değil, damlaların sürekliliğidir." Tuzla buz olduğunuzda, yaşamın, kadının, doğanın, özgürlüğün düşmanları yok olduğunda özgürce şakiyacak kuşlar... Kendi kaderine toplumun kaderini birleştiren kadınlar binlerce yıllık köleliğin hesabını soracak, Ey Zeus!

Yunan mitolojisinin güçlü erkeği dokuz kadının sahibi... Demokles'in kılıcı 5000 yıldır ataerkilliğin üzerinde sallanıyor. Özgür kadınlar kokuşmuş tüm karanlıkların kalbine şakiyacak ve bu masal mutlu sonla bitecek.

Tıpkı Şirinler Köyü gibi...

*Bütün
dünyaya
haykırmak
istiyorum*

Hael Helmi Srouf

*Yaşamak için
İzmir'de hamallık yapan
Suriyeli şair
(Arapça'dan Çeviri:
Ümit Yaşar Işıkhan)*

*Bütün dünyaya haykırmak istiyorum
Benim ülkem yanmış
Benim ülkem bir çalın şarkı
Verin bize çocukluğumuzu verin
Verin bize barışı verin
Alın denizlerinizi, nehirlerinizi ve papatya çiçeğini
Daha ne olsun
Ölülerimiz, özgürlüğe açılan yolda ruhlarımız yüzüyor.
Hayatımın yarısını orada bıraktınız.
Dalgaların sırtında kıyıya vuran bir çocuk kadar ürkek bir yabancıyım
Açıl kapı açıl diyorum biz gaziyiz.
Satmayan ve satılmayanlar arasında,
İnsanlık dalgalarında hala vuruluyoruz sırlısklam
Ulaşmayıız bülbülün son şarkısına
Ben mülteciyim, ben yabancıyım
Damgalanmış vücudumda
Dalgalar taşıyor acularımı, kıydan kıyıya kaybolan insanlığa
Utanç içinde sessizlik, utanç içinde kimlikler, pasaport ve çit
Ben yabancıyım, ben mülteciyim
Ama olsun bir gün uyanacağım bu rüyanın kenarından
Ve bir gün toprağında hayat ve bütün çiçekler
Atlar ve ölüler, umutlar, çocuklar, yaşlı gemiler
Bizi ölümsüzleştiren tuz
Kimliksiz, pasaportsuz ve çitsiz
Vatanında yeniden doğacak mülteciler
Kendi toprağının esmer güneşinde
Mülteciler*

Yeni Başlayanlar İçin Oyunculuk Okullarına Hazırlık Rehberi

Kemal Oruç

İlkbahar ve yaz mevsimi gelince birçok genç arkadaşım harıl harıl tirat, ses, ritm, dans, genel kültür vs. çalışarak oyunculuk okullarına hazırlanıyor.

Dilerim, hak eden istediği okula girer.

Bu yazımda oyunculuk okullarına hazırlanırken nelerle karşılaşacağınızı ve ne yapmanız gerektiğini anlatacağım.

Oyunculuk Okulu Ne Demektir?

Üniversitelerin bünyesinde dört yıl süreli eğitim verilen Konservatuvarın Sahne Sanatları Bölümü Tiyatro Anasanat Dalı'na bağlı Oyunculuk Sanat Dalı ve Güzel Sanatlar Fakültesi'nin Sahne Sanatları Bölümü Oyunculuk Anasanat Dalı'dır.

Bu okullar öğrenci almak için iki ya da üç aşamalı bir yetenek (eleme) sınavı yapar. Çoğunlukla bu sınavın birinci aşamasında iki tirat (monolog) oynamanızı isterler. Birinci aşamayı geçtiğinizde ikinci aşamada ses-konuşma, şan-kulak, hareket-dans ve genel kültür sınavı yaparlar. Bazı okullar bunun tam tersini yapar. Yani tirat çalışmalarını ikinci aşamada yapar. Bu sınavlara girebilmek için üniversite sınavında barajı geçmiş olmanız gerekir.

Hem devlet üniversitelerinde hem de özel üniversitelerde oyunculuk bölümü bulunur. Özel okula gitmek daha kolaydır; ama burs alamadıysanız yıllık 20.000-30.000 TL kadar ödeme yapmanız gerekir. Çoğunlukla öğrenciler en az %50 burs alır.

Mümkünse bir yıl içinde en az üç okulun sınavına girin. Çünkü neredeyse her okulun yapısı ve isteği farklıdır. Bir okulda birinci aşamayı bile geçemeyip bir başka okula birincilikle girebilirsiniz.

Bazı devlet okullarında yaş sınırı vardır. Örneğin Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi üst yaş sınırını yirmi bir olarak belirlemiştir. Özel okullar yaş konusunda biraz daha rahattır.

Bu bilgiler her yıl değişebilmektedir. Bu sebeple bahar döneminde başvurmak istediğiniz okulun web sitesine bir göz atın ya da bizzat öğrenci işleri görevlisiyle irtibat kurun.

Oyunculuk okullarında dört yıl boyunca şu ve benzeri dersler verilir:

Mimik, Rol, Diksiyon, Fonetik, Dramaturgi, Solfej, Sahne Tekniği, Metinlerle Dünya Tiyatro Tarihi, Metinlerle Türk Tiyatrosu Tarihi, Kostüm Tarihi, Klasik Danslar, Hareket, Entrüman, Müzik Tarihi, Mitoloji, Tiyatro Estetiği, Güzel Sanatlar, Sahne Işığ Tekniği, Akrobasi, Türk Dili, Atatürk İlke ve İnkılapları, Yabancı Dil...

Yetenek Nedir?

Oyunculukta yetenek, düzenli çalışma becerisine sahip olmaktır. Bu düzenli çalışmalar oyuncunun, bir oyunu, en az bir kişiye, en iyi şekilde gösterebilmesini sağlar.

Bazı kişiler gerek genetik özellikler gerekse çocukluklarından gelen olumlu çevre koşulları ve edinilmiş donanımla oyunculığa daha yatkın olabilirler. Fakat bu kazanımı oyunculukta sürekli çalışmaya dönüştüremezlerse oyunculuk yapamazlar.

Ne Zaman, Nereye Başvuracaksınız?

Üniversiteler yetenek sınavı başvuru tarihlerini web sitelerinde ya da okullardaki panolarda ilan ederler. Başvuru ve sınav tarihleri okullara göre değişiklik gösterir.

Çoğunlukla haziran ayı içinde başvuru alınır. Ağustosun son iki haftası içinde de sınavlar yapılır. Özel okulların bazıları hem haziran ayında hem de ağustos ya da eylül ayında olmak üzere iki sınav açabilmektedir. Bu sınavlara başvururken sizden 100 TL kadar bir başvuru ücreti alabilirler.

Sınav başvuru tarihini ya da sınav tarihini, sonrasında kazanırsanız kayıt tarihini kesinlikle kaçırmayın.

Neden Oyunculuk Okulunda Eğitim Almak İstiyorsunuz?

Öncelikle, bir oyunculuk okuluna neden girmek istediğinizi iyi belirlemek zorundasınız.

-Üniversite sınavında iyi bir puan alamayıp sırf bir üniversitede okumak için özel yetenek sınavlarına başvuruyor olabilirsiniz. Ola ki kazandınız; muhtemelen ilk yılın ortalarında okulu bırakacaksınız. Bu durumda da bir kişinin hakkını yemiş olacaksınız. Bence bir yıl daha bekleyin ve ilginiz olan bir bölümü tercih edin.

-Tiyatroyla hiç ilginiz yok; belki de tiyatro sanatçısı ya da tiyatroyu çok seven bir ebeveyniniz var ve o sizin oyunculuk okulunda eğitim almanızı istiyor. Ebeveynler genelde, hukuk, tıp gibi alanlar için bu tür baskılar yaparlar. Şayet genç istemediği bir alana yönlendirilirse bu süreç onun için travmatik bile olabilir.

-Çok iyi taklit yapıyorsunuz ve herkesi çok güldürüyorsunuz. Buna güvenip oyunculuk okuluna gitmek istiyorsunuz... Okuldaki bütün dersleri sadece taklit yaparak geçebileceğinizi düşünmeyin bile. En iyisi siz bir tiyatro atölyesine katılın ve kendinizi bir sınavın.

-Çok ama çok istiyorsunuz... Her zaman bir alternatifiniz olsun. Çünkü bir üniversitenin oyuncu-

luk bölümüne bazen 700-800 kişi başvurabiliyor ve sadece 10-12 kişi alınıyor. Siz çok emek vermiş olmanız bile yorulmuş/dağılmış/sıkılmış jürinin gözünden kaçabilirsiniz. Bu durumda başka üniversiteleri denemelisiniz. Olmadı, bir yıl daha bekleyeceksiniz.

-Oyunculuk bölümlerini çok eğlenceli buluyor olabilirsiniz. Hiç öyle sanmayın. Bazen haftada altı sahne çalışması hazırlamak zorunda kalacaksınız. Aynı zamanda birçok kitap okumak ve diğer derslerin gereklerini de yerine getirmek zorundasınız. Bedenen ve zihnen çok yorulacaksınız. Bu sebeple yaşantınıza ve sağlığınıza hep özen göstermek zorunda kalacaksınız. Hele hele tembelseniz oyunculuk okulunun önünden bile geçmeyin.

-Oyunculuk okulunu bitirip dizilerde mi oynamak istiyorsunuz? Oyunculuk okulunda dört yıl zaman harcamanıza gerek yok. Bir ajansa kaydolun yeter. Artık yoldan geçen herkes dizilerde bir şekilde oynuyor.

Oyunculuk okulundan mezun olanların büyük çoğunluğunun ekonomik ve sosyal koşullar sonucunda sahneye çıkmadığını; dizilerde mankenlerin gerisinde oynadığını ya da alakasız bir meslekte olduğunu gördükçe şunu söyleme gereği duyuyorum: “Peki ülkemizde tiyatro sanatını kim kısır döngüden kurtarıp ona bir ivme kazandıracak?”

Nasıl Hazırlanacaksınız?

Yetenek (eleme) sınavına girmeden önce şu soruları bir kendinize sorun:

-Kaç oyun izledim?

-Hangi tiyatro/sanat dergilerini düzenli okudum.

-Kaç oyun/kuram kitabı okudum?

-Kaç edebiyat/bilim/felsefe/psikoloji/sosyoloji kitabı okudum?

-Bir atölye çalışmasında buldum mu? (Jüri istemese de, ben bulunmuş olmanızı tercih ederim.)

-Bir oyun sahneleme sürecinde yer aldım mı? (Yer almış olmanızı tercih ederim.)

-Müzik kültürüm var mı?

-Bedenimi kontrol edebiliyor muyum?

-Doğru nefes alıyor muyum ve sesimin renginin farkında mıyım?

-Gündemi takip ediyor muyum?

Bunları içinizden gelerek yapmadıysanız neden oyunculuk okuluna girmek istiyorsunuz ki? Eğer hala

vaktiniz varsa bütün bunları belli bir plan içinde gerçekleştirin.

Oyunculuk sınavının her aşaması önemli olduğu halde tirat (monolog) çalışmaları biraz daha önemlidir. Genellikle iki tiradı siz seçersiniz. Ama bazen okul zorunlu tirat da verebilir. Başvuru sırasında size zorunlu tiratlar bildirilecektir.

Tirat (monolog, parça), bir oyunda oyun kişisinin, çoğunlukla anlamlı bir bütünlüğü olan, uzun ya da uzunca konuşmasıdır.

Bir tiradı nasıl seçip hazırlayacağınızı öğrenmek için www.kemaloruc.net adresindeki “Yeni Başlayanlar İçin Tirat Sahneleme Rehberi” adlı makaleyi okumanızı öneririm.

Oyunculuk okullarına hazırlanmak için açılan kurslara katılabilirsiniz; ama siz siz olun çok paranızı kaptırmayın. Bütçenize uygun, ama eğitmenleri donanımlı; özellikle gerek yazarak gerekse panel, söyleşi, seminer gibi araçları kullanarak anlatmayı/paylaşmayı seven eğitmenlerin eğitim verdiği atölyeleri tercih edin. Ünlü bir eğitmen eğitim veriyor diye bütün paranızı bir kursa kaptırmamaya dikkat edin. Zaten ünlüler pek derse girmez, asistanları onların yerine derse girer.

Bir oyunculuk okuluna hazırlık eğitimine katılmışsanız zaten oyuncululuğun yanında, şan, dik-

siyon, dans, genel kültür gibi dersler alacaksınız. Ama eğitim alacak paranız ya da düzenli zamanınız yoksa, rica edin, ulaşabildiğiniz eğitimciler size yol gösterebilir. Vakitleri varsa arada bir parçalarınızı izletin onlara. Farklı kişilerden de yararlanmış olursunuz. Yine aynı şekilde şan, diksiyon ve dans konularında da bilen insanlardan destek isteyin. Genel kültür sınavına, dergi, gazete, kitap okuyarak kendiniz de hazırlanabilirsiniz.

Ne Kadar Sürede Hazırlanmalısınız?

Özellikle son bir yıl birçok oyun izlediyseniz, kitap okuduysanız, gündemi takip edip kendinizi yeneden keşfetmek için çalıştıysanız, iki tiradı günde bir saat çalışarak bir ayda çok iyi hale getirebilirsiniz. Bir ay da özenerek hareket, ses, kulak, ritim, şan çalışırsanız toplam iki aylık bir sürede çok iyi bir şekilde hazırlanabilirsiniz.

Sınav Sırasında Neler Yaşayacaksınız?

Size ilan edilen tarihte okulda hazır bulunacaksınız. Şayet okul özel bir şey istemediyse, rahat hareket edebileceğiniz sade bir kıyafetle sınava gidin. Genelde kadınlar siyah tayt ve bluzla, erkekler siyah rahat bir pantolon/eşofman ve bluzla sınava girer. Jüri itiraz etmediği sürece rolünüzü belirleyen bir kostüm parçası ya da aksesuar kullanabilirsiniz. Kadınlar makyajı abartmamalı, erkekler saç ve sakal bakımını yapmış olmalıdır.

Zamanında, iyi beslenmiş ve dinlenmiş olarak sınava gelin. Sınavdan önce diğer adaylarla sohbet etmeniz sizi rahatlatacaktır.

Sırasıyla tüm başvuruları sınavın yapılacağı salona alacaklar. Size sıra geldiğinde salona gireceksiniz. Karşınızda birkaç kişiden oluşan bir jüri olacak. Onlar sizi yönlendirecek. Kısaca kendinizi tanıttın. Samimi olun ama laubali olmayın. Heyecanlanmanız çok normal, ama olabildiğince heyecanınızı kontrol edin; böylece işe yarar bir enerjiye dönüştürmüş olursunuz. Yalan söylemeyin. Örneğin izlemediğiniz bir oyunu izlemiş, okumadığınız bir kitabı okumuş gibi davranmayın. Parçalarınızı soracaklar ve sonrasında oynayacaksınız. Ek olarak, hazır bulunmuşluğunuzu görmek için, size bir konu verip doğaçlama yapmanızı da isteyebilirler. Sizden şiir okumanızı da isteyebilirler. Jüriyi çok bekletmeyin ve gereksiz sorularla yormayın. Başka bir şey istemezlerse bi-

rinci aşamanın sonucunu beklemek üzere salondan dışarı çıkacaksınız.

Eğer birinci aşamayı geçtiyseniz ikinci aşama biraz daha hareketli olacak.

Hareket-dans sınavında bir müzik verilecek ve müziğe uygun hareket etmeniz istenecek. Ayrıca eğitimci size koreografi verecek. Bir süre birlikte çalışacaksınız. Müziği algılayıp algılamadığınız ve müziğin ritmine uyup uymadığınız çok önemli. Ayrıca beden esnekliğiniz, beden kontrolünüz ve eğitimciyle ya da diğerleriyle uyumunuz çok önemli. Eğitimci bir kenara geçip sizi izleyecek. Herkese bir not verip sınavı bitirecek. Bu aşamada eğer bir bedensel kusurunuz varsa maalesef sınavı kaybetme olasılığınız yüksektir.

Ses-konuşma sınavında, sizinle sohbet ederler ve ağzınızdan çıkan bütün sesleri değerlendirirler. Sonra size bir metin verip okumanızı isteyebilirler. Bu sırada ses renginize, ses şiddetine, artikülasyonunuza, tonlamalara, vurgulamalara, duraklara ve bir nefes/ses kusurunuz olup olmadığına bakarlar.

Şan-kulak sınavında piyano başında olacaksınız. Eğitimci size piyanodan ses verecek ve aynı sesi vermenizi isteyecek. Önce tek ses verilir sonra çok sese geçilir. Eğitimci size eliyle bir ritim verir ve sizden aynı ritmi vermenizi ister. Belki sizden bir şarkı söylemenizi de isteyebilirler.

Genel kültür sınavında ise genellikle yazılı sınav yaparlar. Bu çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı ya da yorumlamalı sınav olabilir. Yazılı sınav yerine sözlü mülakat da yapılabilir.

Her okulun sınav sistemi değişiklik gösterebilir. En doğrusu başvurmadan önce okulun öğrenci işleri görevlisine ulaşarak detaylı bilgi almaktır.

Kazandınız, Ne Yapacaksınız?

Öncelikle artık kendinizi müthiş bir disiplinin içine sokmaya hazır olun. Artık her şey zaman planlı ve çok yoğun olacak. Okuldaki bütün sahne, şan, sesnefes, diksiyon, proje sunumu vb. çalışmalarınızı çok çalışarak yapıp bunun yanında gündemi takip edeceksiniz ve kendinizi donatmak için yapılmış çalışmalarını takip edeceksiniz.

Devlet okullarında okul dışında tiyatro yapmanız yasaklanmış olabilir. Yine de bir ustanın yanında asistanlık yapmanızda sakınca yoktur. Olabildiğince okul dışında tiyatroyla haşır neşir olmaya

bakın. Çünkü dört yıl boyunca sadece sınıf arkadaşlarınıza ve birkaç eğitime parça sahneye oyunculuk öğrenemeyeceksiniz. Bu durumda okul bitince en az beş yılınızı sürekli değişen seyirci kitlelerine oyun göstermeyi yeniden öğrenerek geçireceksiniz.

Özel okullar bu konuda daha rahattır. Dersleri aksatmadığınız sürece istediğiniz tiyatrodan ya da kamera önünde çalışabilirsiniz. Öyle ya, para kazanıp okul taksidini ödeyebilirsiniz.

Oyunculuk okulları, ülkemizde, tiyatro eğitimi almak isteyen herkes için en iyi yer muhakkak; ama bütün iş bu eğitimi nasıl aldığınıza bağlı. Sadece verilen ödevleri yaparak, hocaların isteklerini yerine getirerek, sınavları geçerek mezun olabilirsiniz. Bu şekilde mezun olduğunuzda başka herhangi bölümden mezun olan bir kişiden hiçbir farkınız olmayacak. Halbuki yaratının olmadığı yerde sanattan söz etmek mümkün değildir. Bu şekilde mezun olduğunuzda ancak dizilerde, belki, filmlerde görev alabilirsiniz. Ama bütün bunların yanında ayrıca yepyeni teknikler geliştirerek, yepyeni yazılar yazarak, beden, ses ve düşünce olarak kendinizi geliştirerek ve her türlü zorluğa rağmen tiyatro yapmak için kendinizi hazırlayarak da mezun olabilirsiniz. Tercih sizin.

Oyunculuk kişiseldir; öğretilmez, öğrenilir. Sizin bedeninizi, sesinizi, duygularınızı, davranışlarınızı ve en önemlisi sizi siz yapan bütün yaşıntınızı en iyi siz bilirsiniz. Dolayısıyla sizin eğitiminizi de en iyi siz sağlarsınız. Olabildiğince kendinizi eğitmeye bakın!

Kazanamadınız, Ne Yapacaksınız?

Aylarca çalıştınız; tiratlar, şiirler, öyküler hazırladınız, binlerce sayfa kitap okudunuz, kulak, ritim çalıştınız, sağa sola başvurup yardım istediniz, belki de yüklüce para verip bir oyunculuk okullarına hazırlık kursuna gittiniz. Sonunda sınav günü geldi çattı ve siz sınava girdiniz. Sonuç: BAŞARISIZ!

Olsun, dünyanın sonu gelmedi!

Artık öyle çok yığılma var ki, çok parlak değilseniz, ikinci ya da üçüncü girişinizde kazanma ihtimaliniz yüksek. Yine hazırlanın, yine deneyin birkaç okulda.

Diğer bir taraftan bir oyunculuk okuluna gitmek zorunda değilsiniz. Kendinizi donatabileceğiniz birçok kurs/atölye var. Oyunculuk okulundan her

mezun olan mükemmel oyuncu mu oluyor? Ya da şöyle soralım: Kaç oyuncu oluyor? Önemli olan sizin düzenli çalışma becerisi edinmeniz; doğru eğitimlerle kendinizi donatmanızdır. Daha sonra bir doğru bir topluluğa/tiyatroya dahil olup aktif tiyatro yapabilirsiniz. Her işte olduğu gibi oyunculukta da verdiğiniz emek kadar başarılı olursunuz.

Çelişkiler ve Eleştiriler

-Aktif tiyatro üretiminin içinde olmayan insanların oyunculuk okullarında eğitim veriyor olması sakatlayıcı bir durumdur.

-Okul dışında öğrencinin de aktif tiyatro hayatına atılmasının engellenmesi hocasının da aynı durumda olmasındandır!

-Okulların tek tip oyuncu yetiştirmesi ya da eğitmenlerin kendi gibi oyuncu yetiştirmesi tamamen pedagojik eksikliklerdir.

-Kuram üretemeyen eğitmenlerin kendi gibi yetiştirdiği öğrenciler de kuram üretemiyor. Sanat dergilerine ve internet sitelerine bir göz atın; kaç oyunculuk okulu öğrencisi ya da mezunu? Çok azı...

-Yetenek (eleme) sınavına hazırlanırken jüri üyeleri sizin hiç eğitim almamış olmanızı, ama aynı zamanda mükemmel oynamanızı ister. Bu çelişki hala anlaşılammış bir sorundur. (Oysa yasak gelene kadar öğretim görevlileri de bu sınavlara öğrenci hazırlamaktaydı.)

-Jüri üyelerinin okulların yetenek (eleme) sınavlarında gerçekten ne istediğinin anlaşılammaması. Öyle ki çok parlak öğrenci aşama bile alamazken, vasat bir öğrenci bu sınavları geçip okula girebiliyor ve çoğunlukla da okulu tamamlayamıyor.

-Sınav sistemi hiç adil değil. Dört beş kişilik jüri üç günde belki de sekiz yüz kişiyi izlemek zorunda. Dolayısıyla çökmüş bir jürinin vereceği karar çok

sağlıklı olamayabiliyor.

-Yaratıcı ve yenilikçi çalışmalar yapmak yerine var olan eski/muhafazakar sistemin her nesilde tekrar edilmesi... Muhafazakar/klasik eğitim sistemi içinde çoğunlukla Shakespeare ve Çehov merkezli eğitimle birlikte yerli ve güncel yazarlar es geçiliyor. Ve hatta eğitmenin kişisel olarak haz etmediği yerli yazarlar öğrencilere yasaklanıyor. Mezun olan öğrenci güncel olanı nasıl tespit edeceğini ve sahneleyeceğini bilemiyor.

-Diğer bütün alanlarda olduğu gibi oyunculuk okullarında da öğrencinin sınav merkezli eğitilmesi bireysel gelişimi ve sürekli yaratımı engelliyor.

-Ülkemizde bir oyunculuk okulunu bitirmenin temel mantığı ödenekli tiyatroya girip çalışmak ya da büyük bir özel tiyatroya çalışmaktır. Oysa ödenekli kurumlar artık neredeyse sınav açmıyor. Hatta İstanbul Şehir Tiyatroları resmi web sitesi üzerinden taşeronu öven bir de ilan paylaştı. Bu durumda mezun olsanız da ödenekli bir tiyatroya ya çalışamayacaksınız ya da bürokrasiyle boğuşan ve kapatılmayla karşı karşıya kalan bir kurumda sesinizi kısıp mutsuz bir şekilde yaşamaya devam edeceksiniz. Özel tiyatrolar da maddi sorunlardan dolayı tanınmış oyuncularından oluşan az kişili prodüksiyonlar sahneliyor.

Türkiye’de, özellikle tiyatro sanatı, tekrarlardan oluşmakta; yazılan ve sahnelenen oyunlar birbirine benzemektedir. Bunun başlıca sebepleri de şunlar olabilir:

-Mezun olan oyuncuların, hem maddi açıdan cazip gelmesi hem de tiyatro kadrolarının dolu olması sebebiyle, dizilere yönelmesi,

-Oyunculuk okullarından mezun olanların kuram üretememesi,

-Gelenekten kopamama,

-Mezunların deneysel ve yenilikçi çalışmalara yönelmemesi,

-Devletin, maddi anlamda, yenilikçi çalışmaları desteklemek yerine, yandaş sanatçıları desteklemesi,

-Amatör, deneysel ve yenilikçi tiyatroların, kökleşmiş tiyatrolarca kabul edilmemesi, maddi kaygılar yaşamaması, seyirciye ulaşamaması ve seyircinin bu konuda bilinçlendirilmemesi vb. konular sebebiyle, yeterince etkin olamaması.

Sonuç olarak söylenecek söz şudur: Oyunculuk okullarında eğitim alabiliyorsanız alın. Yine de şunu çok iyi bilin; her nerede olursanız olun önemli olan sizin kendinizi eğitmeniz/donatmanızdır.

Bu konuyla ilgili daha detaylı bilgi edinmek isterseniz şu kitapları/tezleri okuyabilirsiniz:

- Oyunculuk Sınavlarına Hazırlık Kılavuzu / Cengiz Toraman
- Tiyatro Sınavlarına Hazırlananlar İçin Kılavuz Kitap / Cezmi Koca
- Çağdaş Oyunculuk Eğitiminde Giriş Sınavları İçin Bir Yöntem Önerisi (Doktora Tezi) / Elif İskender

Tavsiye edebileceğim diğer başlangıç kitapları da şunlardır:

- Oyunculuk Atlası / Cüneyt Uzunlar
- Tiyatronun İlkeleri / Yıldırım Keskin
- Stanislavski Sistemi / Sonia Moore
- Bir Aktör Hazırlanıyor / Stanislavski
- Dramaturgi - Tiyatroda Düşünsellik- / Zehra İpşiroğlu
- Sahne Bilgisi / Özdemir Nutku
- Düünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi / Sevda Şener
- Tiyatro Eğitimi / Yılmaz Arıkan

Biz Ayışığı Sanat Merkezimizi açtığımızdan beri...

*Biz Ayışığı Sanat Merkezimizi açtığımızdan beri
Güneşin etrafında yedi kere döndü dünya
Ona sorarsanız
'Lafı bile edilmez mikroskobik bir zaman'
Bize sorarsanız
Nice etkinliklerimizi sığdırdığımız
Sivas 93 anması
Oğulları Öldürülen Analar Tiyatro Oyunu
Ahmet Atakan anmasında şiir dinletisi
Yaşadım Diyebilmen İçin Tiyatro oyunu*

*Ve Gezi
Ve Berkin Elvan
Ve Özgecan
Ve 6-8 Ekim ayaklanmalarının yaşandığı
Yedi senesi ömrümüzün*

*Birkaç kişiydik biz Sanat Merkezimizi açtığımız sene
Düzene sorarsanız
Adam sen de birkaç kişi
Bize sorarsanız
DÖB-EKA-GEB- MÜCADELE BİRLİĞİ...
Yani bütün bir hayat*

*Düzene karşı eylemliklerden yatan Yoldaş
Biz Sanat Merkezimizi açtığımızdan beri
Üç buçuğu doldurup çıktı
Eylemliklere devam etti her zamanki gibi
Sonra tekrar düştü içeri
Altı ayı doldurup çıktı tekrar
Dün haberi geldi
Bizi ziyarete gelecekmış Haziran'da*

*Şimdi yedi yaşına bastı
Biz Sanat Merkezimizi açtığımız sene
Ana rahmine düşen çocuklar
Ve o yılın
Titrek, ince, uzun bacaklı tayları
Rahat, geniş sağırlı
Birer kısrak oldular çoktan
Fakat zeytin fidanları hala fidan
Hala çocuktur.*

*Biz Sanat Merkezimizi açtığımız sene
Suriye emekçi halklarına savaş açılmamıştı henüz
Kürdistan abluka altında
tanklarla-obüslerle yakılmamış
Kimyasal maddeler atılmamıştı Cizre 'ye-Sur'a*

*Boğazlanan bir çocuğu kanı gibi aktı zaman
Ama kapanmadı daha bu fasıl
Şimdi emekçi halklara
Topyekün bir savaş ilanı etmiş
Emperyalizm ve işbirlikçi faşist T.C. devleti*

*Fakat gün ıdı her şeye rağmen
Biz Sanat Merkezimizi açtığımızdan beri
Ve 'Karanlığın kenarından
Onlar ağır ellerini
Kaldırımlara basıp doğruldular
Yarı yarıya*

*Biz Sanat Merkezimizi açtığımızdan beri
Güneşin etrafında yedi kere döndü dünya
Ve aynı ihtirasla tekrar ediyoruz yine
Biz Sanat Merkezimizi açtığımız sene
Umudumuz Kavgada, Kavgamız Sanatımızla
Onlar için dediğimizi;
Onlar ki
Toprakta karınca
Suda balık
Havada kuş kadar çokturlar*

*Korkak, cesur
Cahil, hakim ve çocukturlar
Ve kahreden
Yaratan ki onlardır
Sanatımızda yalnız onların maceraları vardır*

*Ve gayrısı
Mesela bizim yedi sene sanat yapmamız
Laf'ü Güzaf*

Antakya Ayışığı Sanat Merkezi'nin
yedinci sanat yılına hazırladığı şiir

Sanatçı toplumun
öngörülü olanıdır,
vicdanıdır,
aklıdır.

Füsün Demirel - Röportaj

Tiyatro bölümünden mezun olduktan sonra Vasıf Öngören'in yazdığı "Zengin Mutfağı" gibi çok değerli bir oyunla sanat hayatına ilk adımınızı attınız. Beyaz perdeye geçişte sahne deneyiminin etkisi ve kalitesi önemli bir yere sahip. Bu açıdan bakınca günümüzde sinema ve dizi oyunculuğunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sinema ve dizi oyunculuğunu belli yönlerden ayırıyorum. Sinema filminde bir role hazırlık sürecin daha uzun. Daha çok emek veriliyor. Ciddi sanatsal bir üretim. Gerçi dizi mantığıyla yapılan filmler var, onları kast etmiyorum. Diziler fast food üretimler. Hızlı, zamanla yarışan ve sanatsal değeri çok daha az. Orada duygu katmaya zaman yok. Her şey teknik. Oyunculuk konusuna gelince hemen herkes dizi oyuncusu olabiliyor. Rahat konuşabilen, eli yüzü düzgün herkes. Artık tiyatro deneyimi gerekmiyor. Kimse bunun peşinde değil.

Bizler sizi hep Uçurtmayı Vurmasınlar, Züğürt Ağa, Eğreti Gelin, Büyük Adam Küçük Aşk gibi Türk sinemasının en akılda kalıcı filmleriyle tanıyoruz. Sosyal anlamda önemli sorunlara değinen filmlerde yer aldınız. Özellikle sinema alanında olmak üzere, içinde yer alaca-

ğınız projelerde hangi kriterleri göz önüne alıyorsunuz?

Elbette sosyal ve toplumsal anlamda bir şeylere dokunan konular tercihim. Hatta bireysel anlamda bile olsa mutlaka dokunmalı. Seyirciyi sadece ağlatıp ya da güldürüp içini boşaltıp göndermemeli eser. Bunu önemsiyorum.

Birçok toplumda olduğu gibi Türkiye'de de özellikle son dönemde sanatçılar üzerinde ciddi bir baskı söz konusu. İktidarın kendisine muhalif olan herkesi ötekileştirdiği bir dönemde bulunuyoruz. Gezi Ayaklanması sürecinde bu kutuplaşmayı yakından görmüştük. Şimdi ise Kürt halkının yanında yer alan akademisyen ve sanatçılar dahil herkese yönelik büyük bir karalama propagandası var.

Siz de "Oynamak istediğiniz bir rol var mı?" sorusuna "Bir gerilla annesini oynamak isterim." dediğiniz için bu sorunu yaşayan sanatçılardan birisiniz. Nasıl değerlendiriyorsunuz bu süreci?

Tarihimizde bu olaylar o kadar çoktur ki... insanlık tarihinin yani... Galilei Galileo dünya yu-

varlıktır dediği için yakılmış bir bilim insanıdır mesela.

12 Eylül darbesi sonrası öyle çok besteci-yorumcu yasaklı idi ki... Mesela Cem Karaca, Zülfü Livaneli, Ruhi Su, Sümeyra Çakır daha pek çokları... Şimdi dönüp baktığımızda ne anlamsız, ne saçma geliyor bütün bunlar. Totaliter rejimler sanatı her zaman susturmaya çalışmıştır.

Ben de bir sınav verdim. Hem de ağır bir sınav. Bizler aslında siyasetin kurbanlarıyız. Ne yazık ki bu böyle.

Size karşı yürütülen bu karalama kampanyasına karşın yanınızda yer aldığını belirten, sizi destekleyen kişiler, kurumlar oldu. En son Uluslararası Aktörler Federasyonu'ndan "Türkiye'de oyuncu olmak" başlıklı bir destek mesajı yayımlandı. Böyle bir süreçte bu destekler halkın büyük bir çoğunluğu tarafından tanınan sizler için çok önemli. Nasıl bir etki yarattı bu durum sizde?

Desteklerle ayakta kalabildim. Ayrıca sokağa çıktığımda gördüğüm sevgi ve ilgi öyle güçlüydü ki, insanların zaten böyle bir algısı olmadığını çok net anladım.

Sanat ve sanatçının tarih içinde iktidara boyun eğmeyen, her şeye rağmen halkın yanında yer alan bir duruşu daima olmuştur. Ve ezen-ezilen ilişkisi olduğu sürece de sanatın ilerleyişi de hep bu çizgide olacaktır. Siz sanatın, sanatçının yaşama, topluma karşı nasıl bir sorumluluğu olduğunu düşünüyorsunuz?

Sanatçı toplumun öngörülü olanıdır, vicdanıdır, aklıdır... Olanı ve olacağı anlatır, hatırlatır, sezer ve uyarır.

Üretmeye ve paylaşmaya devam ediyorsunuz. Şimdilerde ise Dario Fo'dan uyarladığınız "Aşk Dersleri" adında bir tiyatro oyunu ile sevenlerinizin karşısındasınız. Bize biraz oyundan bahsedermisiniz?

Sevmeyi ve aşkı yeniden tartışan, anlatan, hatırlatan bir oyun aşk dersleri. Eğer sevmeyi beceremiyorsak bizden bir halt olmaz. İlk önce sevmeli,

aşkı hakkıyla yaşamalı, yaşatmalıyız. Oyunun derdi bu özünde.

Böyle süreçlerde sanatçıların duyarlılığı belli kesimi rahatsız ettiği gibi birçoğumuz için de umut oluyor. Sizi seven, destekleyen büyük bir çoğunluk var. Onlara neler söylemek istersiniz?

Ben kendi adıma 36 yıldır profesyonel sanat üreten ve 32 yıldır sinema ve tv ile kitleleri kucaklamış biri olarak kuşakları büyüttüğümü düşünüyorum ve diyorum ki, büyüttüğüm bu gençler asla kötülük bilmezler. Onlara çok güveniyorum. İyilikle her şeyi başarırız beraberce. Yeter ki birbirimize bakmasını bilelim ve birbirimize dokunalım...

Savaş Bölgesinde Dört Gün

Emekçi Kadınlar (EKA)
ve Devrimci Öğrenci Birliği (DÖB)

Geçtiğimiz mart ayında Nepal’de yapılan Dünya Kadın Konferansı’nda alınan kararlardan biri, Ortadoğu ve Avrupa ülkelerinden kadınların Kürdistan’ı ziyaret etmesi, süren savaşın kadınlara, çocuklara etkilerinin yerinde incelemesi ve bölgede yaşayan kadınlarla dayanışmanın örgütlenmesi idi. Bu karar doğrultusunda Almanya’dan MLPD, MLPD gençlik, Coruage’dan temsilciler ve biz Emekçi Kadınlar ve Devrimci Öğrenci Birliği-DÖB temsilcileri olarak dört gün sürecek çalışmalara sabah KJA’yı (Kürdistan Jinen Azad) ziyaret ederek başladık. Kısa bir tanışmadan sonra kadınlara ulaşma da, yaklaşımlar ve sorunlara dair görüşler ve çalışmalar hakkında bilgi alınıp verildi. Kürdistan’da son bir yıldır yaşananların kadınlara etkileri aktarıldı.

İkinci adresimiz Barış Anneleri’ydi. 40 yıldır süren savaşta çocuklarını gözaltında, çatışmalarda kaybetmiş anneler öfkeli. “Biz yıllardır çok zulüm görmüşüz ama bu kadarını, bu kadar vahşicesini şimdi gördük, cenazelerimiz yerlerde kaldı, bu nasıl insanlıktır biz bilmiyoruz.” diyerek isyan ediyorlar. Almanya’dan arkadaşlar soruyorlar, “Neler yapıyorsunuz bu olan biten karşısında?” Annelerden biri “Vallahi ne gerekiyorsa onu yapıyoruz, yapacağız da.” diyor kesin bir dille. Seslerinin dünyaya duyurulmasını, burada yaşananların anlatılmasını istiyorlar bizden. Anneler oruç, çok yorulmasınlar diye çok kalmadan çıkıp Mezopotamya Hukukçular Derneği’ne (MHD) gidiyoruz.

Avukat arkadaşlar sokağa çıkma yasaklarıyla başlayan süreci anlatıyorlar. Hedef gözetilerek öldürülen, tacize, tecavüze uğrayan, günlerce yaralı halde kalıp sağlık ekiplerinin alamadığı için ölen müvekkillerini kurtaramadıklarını anlatıyorlar. MHD eşbaşkanı “Bu süreçte en büyük hak ihlallerine kadınlar maruz kaldı, taciz ve tecavüz vakası çok. Diyarbakır E Tipi Cezaevi ziyaretlerimizde gözlediğimiz bir durum bu. Kadınlar suç duyurusunda bulunmak istemiyorlar, bir, daha fazla baskıya uğrama korkusu, ikincisi ise bir işe yarayacağını düşünmüyorlar. Bu süreçte AB ve diğer uluslararası kurumlara başvurduk ama sonuç alamadık. Hukukçular olarak olup bitene müdahalede bulunamıyoruz.” diyor. “Siz nasılsınız?” diye soruyoruz. “Biz yakılıp yıkılan yerleri, vücut bütünlüğü bozulmuş cenazeleri görüyoruz. Anlatmak çok soyut ve yetersiz kalıyor. Bir çok arkadaşımız gördüklerinden kaynaklı iyi değil, çoğumuz uyku bozukluğu başta olmak üzere çeşitli sağlık sorunları yaşıyoruz.” diyor.

Diyarbakır İHD’ye gidiyoruz. Kadın Komisyonundan Hatice arkadaş anlatıyor: “Sur’dan çıkan çocuklar

alilerinden alındı, yurtlara verildi. Kadınlar çırılçıplak soyuldu, erkekler işkence gördü, çoğu tutuklandı. Savaş bir iç göçe zorladı halkı. Göç en çok kadınları ve çocukları olumsuz etkiliyor.” İHD ve MHD'nin yasanan hak ihlalleriyle ilgili geniş bir rapor hazırlama çalışmaları var. “Hukuka olan inancımızı yitirmiş olsak da en azından belgelemek gerekir diye düşünüyoruz.” diyorlar

İkinci gün Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Gültan Kışanak ve kadın politikaları daire başkanı ile görüştük. Gültan Kışanak bölgedeki belediyelerin durumunu anlattı. “34 belediye eşbaşkanı, 100 belediye meclis üyesi görevden alındı, 17 eşbaşkan tutuklu. Belediyelere el koymak için yasal düzenlemeler yapmak istiyorlar. Seçilmiş belediyeye kayyum atama mevcut yasaya uygun değil, 'Belediyeleri halk seçer, yerine gerektiğinde vali atar.' şeklinde düzeltme yapmak istiyorlar. Neden olarak da eşbaşkanlık sisteminin siyasi bir karar sayılması. Zira belediyeler siyasi kararlar alamazlar. Biz bu baskıları aynı zamanda kadınlara dönük baskılar olarak değerlendiriyoruz. Çünkü görevden alınan başkanların büyük bir çoğunluğu kadın.” diyor. Harita üzerinde

Sur'un tarihini anlatarak yıkım kararı alınan bölgeleri gösteriyor.

Kadın politikaları daire başkanı ise bölgede sadece 3 ilde bulunan dairenin çalışmalarını aktarıırken diğer belediyelerde olan kadın müdürlükleriyle arasındaki farkı da anlatıyor. “İki kat bütçe daha fazla personel, daha fazla kadına ulaşmak demek.” diyor. Sur Belediyesi'nin görevden alınıp özyönetim istediği için ağırlaştırılmış hapisle yargılanan eşbaşkanı Fatma Sık'ı ziyaret ediyoruz. “Bu görüşme için fiilen buradayım, görevden alınan başkanlardayım.” diyerek söze başlıyor, 100 gün süren Sur direnişinde kadınların en önde olduğunu, bölgeden göç eden ailelerin yine kadınların öncülüğünde geri döndüklerini anlatıyor. “İrademizi kıramazlar, Kürt kadınının Ortadoğu'da öne çıkması, örnek olması diktatörlerin hoşuna gitmedi, saldırıları bu kapsamda değerlendiriyoruz. Sur'un %92'sinde acele kamulaştırma kararı var, ama

halka rağmen uygulanamaz.” Sur'da katledilenlerin ailelerini görmek için Dicle Fırat Kültür Merkezi'ne gidiyoruz. Çünkü bizi kabul edebilecekleri bir evleri yok, birer ikişer yakınlarının yanlarında kalıyorlar. Ayhan, 23 yaşındaki kardeşini kaybetmiş, “Kardeşimin cenazesi 33 gün yerde kaldı. 33 gün açlık grevi yaptık cenazelerimizi almak için. Devlet bizim canımıza, coğrafyamıza, dilimize, kültürümüze, onurumuza kastediyor. Bundan sonra nasıl birlikte yaşayacağız.” Yakınlarını kaybeden ailelerin acı ve öfke dolu sözleri kulağımızda çınlıyor uzun süre.

Üçüncü gün erkenden yola çıkıyoruz Yüksekova'ya doğru. Yolda üç dilde Enternasyonal'i söylüyoruz, Kürtçe, Türkçe, Almanca. Sonra bildiğimiz yol kontrolleri, saatlerce süren arama, GBT'ler.

Halka yardımların organize edildiği belediye ga-

rajına akşama doğru ancak varabiliyoruz. Belediye başkanı Adile Kozay süreci anlatıyor. “13 Mart'ta sokağa çıkma yasağı başladı. 78 gün yasak, 37 gün operasyon sürdü. 120 bin nüfuslu ilçenin neredeyse tamamına 'İster boşaltın ister boşaltmayın, biz gireceğiz.' denildi. 37 günden sonra evlerle savaştılar, yakıldılar, yıktılar. Şu an 7 mahallede evler kullanılamaz halde, 5 mahallede insanlar dışarıda. Yıkılan evlerinin bahçesine dahi çadır kurulmasına izin verilmiyor, belediye olarak çalışmalarımız engelleniyor. Kendi imkanlarımızla ve alabildiğimiz yardımlarla günde 22 bin kişiye sıcak yemek veriyoruz. Gıda yardımı yapıyoruz ama insanların evleri, mutfakları yok ki bunları pişirsinler.

78 kişi hayatını kaybetti, cenazeler tanınmaz durumda. 55 kişi tanınmadığı için kimsesizler mezarlığına defnedildi. Geri dönen aileler gördükleri manzara karşısında şoka giriyor, kalp krizi geçirip ölenler var. Devletin amacı burayı tamamen boşaltmak, çünkü burası hem İran, hem de Irak sınırında. Ama insanlar evlerini, topraklarını bırakıp gitmek istemiyor.”

Belediye meclis üyeleriyle yıkılan mahalleri görmeye gidiyoruz. Daha ilk mahallede durduruyorlar, böyle dolaşip fotoğraf çekemeyeceğimizi söylüyorlar. Bu arada etrafımızı 5-6 akrebin sardığını fark ediyoruz. Orada yıkık evlerinin bahçelerinde gördüğümüz insanlarla sohbet etmeye çalışıyoruz ama bizi duyabilecek kadar yakın mesafede olmadıkları için kolay olmuyor. Geri dönüyoruz. Ertesi gün bayram, belediye garajının depolarında gönüllü kadın arkadaşlar gelen yardımlar içerisinden ise yarar olanları seçip çocuklara vermek üzere ayırıyorlar. Başka bir depoda gıda paketleri hazırlanıyor. Acil ihtiyaçlar giderilmeye çalışılıyor ama her şey yetersiz. Giyim, gıda, bunları tasnif edip halka ulaştıracak insan...

Dördüncü gün yine sabah erkenden yola çıkıyo-

ruz Diyarbakır'a dönmek için, biliyoruz yolda kontrol vs zaman kaybedeceğiz. Diyarbakır'da ilkin kadın akademisine gidiyoruz. Figen Hoca akademinin çalışmalarını anlatıyor. “Akademinin amacı zihniyet değişimi ile ilgili eğitimler, seminerler vs düzenlemek.” diyor. Mahallede ne tür sorunlarla karşılaştıklarını soruyoruz. “Son jineoloji çalışmasından örnek vereyim.” diyor. “Biz jineolojiyi anlatmaya çalışıyoruz, kadınlar ‘Biz okula gitmedik, bilmeyiz, bizim yaşamımızda epistemoloji, ontoloji, bilim yok.’ dediler. Biz de olabildiğince sadeleştiriyoruz. Birbirimizden öğrenmeye çalışıyoruz. Zaten Sur direnişiyile birlikte çalışmalar yapılamıyor, halkın acil ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyoruz.” Demokratik Bölgeler Partisi'ni (DBP) ziyaret etmek üzere vedalaşip ayrılıyor. Burada Eşbaşkan Sebahat Tuncel genel durumu kısaca değerlendirdikten sonra Almanya'dan gelen arkadaşların HDP'li vekillerin dokunulmazlıklarının kaldırılmasına ilişkin sorularını yanıtıyor, “HDP'li vekiller olarak olağanüstü koşullarda siyaset yapıyoruz, her birimiz için toplamda onlarca yıl hapis cezaları isteniyor, ifade vermek için çağrılmış durumdayız. Ben zaten seçilerek çıktım cezaevinden, bizim için şaşırtıcı bir durum değil bu.”

Vaktimiz azaldığı için kısa tutuyoruz bu ziyareti-

mizi ve son olarak Demokratik Toplum Kongresi'ne (DTK) gitmek için yola çıkıyoruz. Eşbaşkan ve kadın komisyonu üyeleri karşılıyor bizi. DTK'nin ne olduğu ve çalışmaları hakkında bilgi veriyor eşbaşkan. Bütün ziyaretlerimizde olduğu gibi birlikte olmaktan duyulan memnuniyet dile getiriliyor karşılıklı ve kadın mücadelesinin daha da büyütülmesi gerektiği, özgürlüğün ancak birlikte mücadele edilerek kazanılacağına dair ortak inançla vedalaşıyoruz.

Kemal Oruç'la "Hamlet Delisi" Üzerine...

Önsöz Dergisi olarak geçtiğimiz sezon beğenerek izlediğimiz Hamlet Delisi üzerine oyunun yazarı ve yönetmeni Kemal Oruç'la bir röportaj gerçekleştirdik. İyi okumalar dileriz.

Yazdığımız ve geçtiğimiz sezon Drama Kumpanya'da sahnelediğiniz "Hamlet Delisi" üzerine konuşmak istiyoruz. Ama öncelikle sizden "Hamlet" oyununun hikayesini dinlemek istiyoruz.

William Shakespeare'in "Hamlet" oyununda Prens Hamlet, babasını öldürüp onun yerine tahta geçen amcasından intikam almak ister. Ama ortada bir sorun vardır: Amcasının bu cinayeti işleyip işlemediğinden emin değildir. Emin olabilmek için şatoya oyuncuları davet eder ve onlara kendi yazdığı bölümleri de eklediği "Gonzago'nun Öldürülmesi" adlı oyunu oynatmak ister. Amcası oyunu izleyecek ve Hamlet de amcasının oyunda anlatılanlara verdiği tepkiye göre onun katil olup olmadığını anlayacak...

Bilirsiniz Hamlet karakteri hep karizma olarak bilinir. Oysa Hamlet hasta hem de çok hasta bir genç adamdır. Şımarıktır ve intikam saplantısı onu ele geçirmiştir ve en büyük dayanağı da babasının hayaletidir. İşte bu adam oyuncuları kendi entrikası için kullanmak ister. Oyuncular şatoya geldiğinde Hamlet oyunculara 'oyunculuk sanatı' üzerine uzun bir

DRAMA KUMPAŃA

HAMLET DELİSİ

Yazan-Yöneten **Kemal ORUÇ**

Reji Asistanı
Mina KANGAL

Koreografi
Serkan KARNAP

Afiş Tasarım
Erkan KILIÇ

Müzik ve Işık Tasarım
Erkin AYKIN

Dekor ve Kostüm Tasarım
Ekip Çalışması

oyuncular

Adil Ömer ÇETİNDİĞ
Burcu ANT
Cahide Büğra BAŞOL
Diana CHILINGARYAN
Ercan BALLIOĞLU
Esmem SARIŞAŞ
Kardelen ALBAYRAK
Kemal ORUÇ
Mina KANGAL
Ozan TEMİZEL
Özbiil ÖZMEN
Reyhan ŞENKULAK
Serdar TOPUZOĞLU
Serkan KARNAP
Sevkan ÇELİK

tiyed
www.dramakumpanya.com

nutuk çeker. Bir prensin profesyonel oyunculara böylesi bir nutuk çekmesi ve o oyunda oyuncuların da buna boyun eğmesi beni çok rahatsız etti. İktidarın sanata olan müdahalesi burada çok açık... Ee, ne de olsa Shakespeare kraliyetin desteklediği bir yazardı.

Bu rahatsızlığımızı ne zaman oyunlaştırdınız?

Birçok değerli akademisyen, sanatçı ve yazarla birlikte kaleme aldığımız “Faşizme Karşı Özgür Sanat” kitabına “Hamlet, Sanatıma Dokunma!” adlı bir kısa oyun yazdım. Bu oyun “Hamlet”’in yazıldığı dönemde geçiyor. Şatoya gelen oyuncular Hamlet’in onlara baskısını hissediyor ve ona boyun eğmiyorlar.

“Hamlet Delisi” oyununu yazmaya nasıl karar verdiniz?

9. Türkiye Tiyatro Buluşması’nı gerçekleştirmek için Bergama’daydık. Sevgili Erhan Gökçü, “Hamlet Sanatıma Dokunma!”yı okumuş. Bu oyunu çok beğendiğini söyledi ve büyük oyun olarak yazmamı istedi. İstanbul’a döndüğümde “Hamlet” üzerine yapılmış araştırmaları okudum. Yaklaşık iki ay içinde de “Sanat iktidara boyun eğmez.” temasıyla “Hamlet Delisi”ni yazdım. Oyun Hamlet’in geçtiği dönemde geçiyordu. Orijinal hikayeyi oyuncuların gözünden yazdım. Türlü zorluklarla sanat üretiminde bulunan sanatçılar şatoya davet ediliyor

ve ciddi bir para öneren Hamlet'e boyun eğmiyorlar. Geçim sıkıntısı yaşadıkları için bu süreçte bir çelişki yaşıyorlar ama sonunda onurlu bir duruş sergileyip Hamlet'e bir ders vererek şatodan kaçıyorlar...

Ama sahnelediğiniz oyun günümüzde geçiyor ve konusu anlattığınızdan biraz farklı?

Evet. Oyunu bitirdim, oturdum okudum ve bana sahnelemek adına çok zayıf geldi. Evet, sanata yapılan baskılar maalesef ülkemizde her daim güncel... Ama şimdi önceliği olan çok daha önemli konular vardı. Ülkemizde yaşadığımız katliamlar... Yakın zamanda Suruç Katliamı olmuştu. Ben oyunu bitirdikten bir gün sonra da Ankara Katliamı... Arkadaşlarımızı, yoldaşlarımızı da kaybettiğimiz bu katliamları yazdığım oyunda görmezden gelemezdim.

Oyunu yeniden yazdım. Bu sefer günümüzde geçiyor. Oyunun ana teması "Yaşamın emekçilerin ellerinde olması ya da olmaması, işte bütün mesele bu!" yan tema ise yine "Sanat iktidara boyun eğmez." oldu. Oyunun kısa öyküsü ise şöyle:

"Sarayın emriyle sahneleri yıkılan devrimci oyuncular oyunlarını sokakta oynamaya devam eder. Yine bir sokak oyunundan sonra polisler tarafından darp edilerek saraya götürülürler. Hamlet, devlet içinde birlikte yaptıkları büyük yolsuzluk sebebiyle babasını öldüren, annesiyle evlenen ve iktidar koltuğuna oturan amcasından intikam almak için oyuncuları yazdığı entrikada kullanmak ister. Oyuncular ise, tehditlere rağmen, sarayda oynamak istemezler ve sonunda Hamlet'e esaslı bir oyun oynayarak ona hayatının dersini verirler."

Oyuncular oyunun birinci perdesinde sokak oyunları sahneler. İşte bu sokak oyunlarını ve oyuncuların sokaktaki seyircilerle olan diyaloglarını katliamlar üzerine kurdum. Böylelikle içinde bulunduğumuz gündemi istediğim gibi oyuna dahil etmiş oldum.

Oyundaki oyuncular kimler?

Oyuncularımızın tamamı Tiyatro Eğitim Derneği'nin atölyelerinde yetişti. Yani hepsi bizim öğrencimiz. Çok emek verdiler ve karşılığını övgülerle aldılar. Oyun çok beğenildi.

Bu sezon kaç gösteri yaptınız ve gelecek sezon sahnelemeye devam edecek misiniz?

Bu sezonun sonunda çıktık oyun. Dört gösteri yaptık. Gelecek sezon sahnelemeye devam edeceğiz.

Oyunu izlemek isteyenler Drama Kumpanya'yı nereden takip etmeliler?

Web adresimiz: www.dramakumpanya.com.

Bütün sosyal medya sitelerinde Drama Kumpanya adıyla bizi takip edebilir ve gösterilerimiz hakkında bilgi alabilirsiniz.

Başka oyun projeniz var mı?

Gelecek sezon “Kulübe, Balık Ağı, Silah, Viski ve Çay” adlı oyunumu Erkan Kılıç rejisiyle sahneleyeceğiz. Bunun dışında yazı dosyamda yazılmayı bekleyen on iki oyun taslağı var. Ülke gündemine ve dünyanın gidişatına göre sırasıyla her yıl bir ikisini yazacağım ve sahneleyeceğim.

Birçok oyun yazdınız ve yazmaya devam edeceksiniz. Sürekli yazmak sizi zorlamıyor mu?

Yazmak her daim zor. Ama inanın yazmamak daha zor. Bütün okuduklarım, gördüklerim, şahit olduklarım, ülke ve dünya gündemi... Bütün bunlar hakkında bir sürü derdim var; toplumsal dertler. Ve

yazarak bu dertleri insanlarla paylaşıyorum ve onlardan kurtuluyorum. Dert bitmiyor ve yazmadan da olmuyor. Yazmak gerek! Şimdiki yaşama evrensel doğruları söylemek ve geleceğe belgeler bırakmak için...

Herkes yazabilir mi?

Herkes mutlaka yazmalı! Evet, herkes yazabilir; iyi ya da kötü... Bir işe ne kadar emek verirseniz o iş o kadar iyileşir. Bireysel dertlerinizi yazarsanız yazdıklarımızla çok az insan ilgilenecektir, yine de yazmak sizi çok rahatlatır. Toplumsal dertlerinizi yazarsanız bütün dünyaya ulaşma şansınız var ve bu sizi çok daha fazla rahatlatacaktır. Ve daha da çok yazmak isteyeceksiniz.

Bizi susturmaya çalışan faşizme inat, yazarak birbirimize ulaşmalı, bir araya gelerek konuşmalı ve faşizme karşı özgürlüğümüz için haykırmalıyız!

Oyun yazmak isteyenler için tavsiyeleriniz nelerdir?

Her işin bir matematiği vardır. Bu matematiği bazı tekniklerle anlarız. Oyun yazmak üzerine bir yöntem önerisi sunduğum “Yeni Başlayanlar İçin Oyun Yazma Rehberi” adlı yazımı okumanızı tavsiye ederim. Oyunu web sitem www.kemaloruc.net’ten okuyabilirsiniz.

Teşekkür ederim.

TIYATRO EĞİTİM DERNEĞİ

tiyed

DRAMA KUMpanya

**Tiyatro Eğitim Derneği Başkanı
ve Drama Kumpanya Sanat Yönetmeni
Kemal Oruç'a**

**“Cumhurbaşkanına hakaret” gerekçesiyle
-hakkında yaklaşık 50 sayfalık dosya
düzenlenerek- soruşturma açılmıştır.**

Kemal Oruç'un konuyla ilgili açıklaması şu şekildedir:

“Bana ‘Cumhurbaşkanına hakaret’ gerekçesiyle soruşturma açılmış.
Bugün savcılığa gidip ifade verdim.

Bir Facebook paylaşımım* üzerine suç duyurusunda bulunulmuş.
Bunun üzerine, yazdığım oyunlarla ilgili bilgilerin de yer aldığı,
yaklaşık 50 sayfalık dosya oluşturulmuş.

Şu bilinmelidir ki, bir eğitmeni ve sürekli sanatsal üretimde bulunan
bir insan olarak gördüğüm yanlış eleştirmekten
hiç çekinmedim/çekinmeyeceğim.

Gerek sosyal medyada gerekse basılı yayında yazdığım her yazının
son noktasını bizzat ben koydum!

Aklımla ve hür irademle yazdığım/söylediğim her sözün arkasındayım.

**Sanat ve sanatçı susturulamaz!
Dünyayı güzelleştirmeye devam edeceğiz, her daim!**

*İlgili paylaşımım şudur:

**Eğer sevgiliniz ile sokakta öpüşürseniz sizi ‘burası müslüman ülke’
diyerek linç etmeye kalkacak olan insanların 45 çocuğun tecavüze
uğramasına sessiz kaldığı ülkedir Türkiye!”**

Ustura
Ağızlı
Sessizlik
Sinan Kurt

şu yağan yağmur
şu düşen kar
temizler mi
bir ülkenin günahlarını
örter mi
üryan edilmiş bir kadının
üstünde duran utancı
şu masmavi gökyüzü
şu upuzun yollar
son verebilir mi
etrafımıza dağılan çığlıklara
kapatabilir mi
yan yana açılan mezarlarımızı

şu başaklar
şu fesleğenler
çekebilir mi
burnumuzun dibindeki barut kokularını
süpürebilir mi
molozlar altında kalan
yanık bedenlerimizin izlerini

şu dağlar
şu tepeler
geçebilir mi
sonu acıyla biten hikayelerimizin önüne
saklayabilir mi
tam ortasından yırtılmış gülüşlerimizi

şu kuşlar
şu çocuklar
geri getirebilir mi
kalbimizin kenarlarına resim çizenleri
öğretebilir mi
taa en başa dönüp
yeniden nefes almayı

ah kalbim
şu ustura ağızlı sessizliğin içinde
sen dile gel ne olur
ve söyle
bir ülkenin
günahlarından arınması için
çocukları nasıl doğmalı
ve toprağına
hangi yağmurlar yağmalı...

...

Son istasyonda dönüp baktım maziye! Geride savaş uçaklarının bıraktığı yıkıntıları çocukluğumuzu ve hayallerimizi bitiren... Bizler yoksulluğun fakirliğin ama her şeye rağmen mutluluğun çocuklarıydık... Gökyüzüne uçurtmalarımızla sevgilerimizi yazardık...

Her sabah uyandığımızda yaprak sesleriyle kuşların çıkardığı muhteşem melodiden besteler yapar, en güzel sözleri yazan kazanır, diye yarıştık... Papatya yapraklarında seviyor sevmiyor oyununu kazanan dünyanın en mutlu çocuğuydu sanki... Çiğdemle nergis koparıp burnumuza kokular sürer her nefes alışımızda baharı koklardık.

Bahçelerimiz buram buram kayısı kokar her pınarın başında çoban çayı demlenirdi. Her günün böyle olacağını hiçbir şeyin değişmeyeceğini düşünür iyi ki bu coğrafyada doğdum diye her gün şükrederdik. Ve bir gün her şey değişti! Sevinçlerimizi korkuya dönüştüren ilk şey savaş uçaklarının güneşle aramıza girmesi oldu. Uçakların güneşten bize daha yakın, daha titretici ve ürpertici bir sesle uçtuğunda tanıştık korkuyla...

Sokağa çıkma yasağının anonslarıyla bitmişti çocukluğumuz...

DENİZ Ülkesi

Emrah Tüfekçi

Gün akarak kendini bırakıyor. Ölü bir güneşin sularından çekildiği bir saatte, bir zamanlar var olduğumu anımsıyorum. Bulutlar ince bir göğe ebruli desenler bırakıyor. Kimi kızıla, kimi mora bulanmış bir kargaşa dönüp duruyor tepede. Gözlerimin buğusu alaca bir enginlik katıyor her tona. Kendimi bilmiyorum. Kuzey yönünde, turuncunun hiçliğe en yakın bu tonunu gitgide açan bir ışıltı var. Günlerden Cumartesi. Ben bu duyguyu hiçbir yerden tanımiyorum. Aklım hayalden parçalanmak üzere...

Ağırlaşmış gün batımında nesnelerin kara silueti eriyor. Yarı gölge, yarı renk olmuş denizin kızılığına sığmıyoruz. Derin bir mavinin izi kalıyor ellerimizde.

Adımlarımız uzayıp giden toprağın kıvrımlarına karışıyor. Kararsız rüzgârın içimize işleyen o eski şarkısını hatırlıyoruz. Bilmem kaç kez unutulmuştuk veya kaç kez terk edilmiştik böyle akşamlarda. Hepsi bir nefeste yok olup gidiyor. Geriye ince bir sızı kalıyor sadece. Yol boyunca birkaç cümle ile avunuyoruz. Belirsiz ışıklar, boğuk sesler geçip gidiyor aramızdan. Güneşin bu yorgun vedasında ruhlarımızı bir şey aşındırıyor sanki. Artık ne göğü, ne denizi, ne de yolu fark edebiliyoruz.

Kimdik biz? Gerçekten iki kişi miydik? Yoksa tek bir varlığın iki hali mi? Hiçbir fikrimiz yoktu, sormuyorduk da...

Uykusuzduk. Zihnimize musallat olmuş kâbuslardan da uzaktık. Bazen asude bir hayale dokunuyorduk sadece.

Oysa benim içimde hiçbir arzu yok. Katılaşmış, huzursuz bir nehir boyunca soğuk bir bedenim.

Yine de bu mevsimi unutmuş değilim. Titrek dallardan dökülen bu eskimiş hüznü de...

Ama senin gözlerinde bu dünyadan kaçma arzusu var öteden beri. Telaşlı, ürkek bir tereddüt sinmiş hareketlerine. Konuşuyorsun. Sen konuşuyorsun ve zaman bir yerinden yavaşlıyor.

-Sahi kimdik biz?

-Biz kanayan bir yaranın iki kenarıyız. Kavuşsak düz bir ten olacağız zamanla.

Kavuşmuyoruz. Sen zaten olmuyorsun. Vadilerden inen rüzgâr önce sesini, ardından görüntünü bilmediğim bir yöne dağıtıyor. Vakit geç. Gözlerimi kapatıyorum ve o dupduru deniz ülkesini özlüyorum.

Büyüme

Aysel Hoşgıt

Sabaha karşı horozların sesiyle uyandı. Perdeyi aralayıp, dışarıya baktı. Henüz hava aydınlanmamıştı. Yağtağından kalkıp, aceleyle giyindi. Sessizce, evin tahta merdivenlerini gıcırdatmamaya çalışarak aşağıya indi. Usulca dış kapıyı açıp, avluya çıktı.

Ayfer'in gözüne, bir gün önce tarlada, dikenler ve yabancı otlar arasında, kurumaya yüz tutmuş bir defne fidanı ilişmişti. Gece rüyasında, bu minicik fidanın 'Beni kurtarın, ne olur su...' diye ağladığını duyar gibi olmuş, sıkıntıyla uyanmıştı. Sabah ilk ışım gidip o fidana bakmak olacak diye düşünerek, kendini zorla uyutmuştu. Bahçeye çıktığında, sağılmayı bekleyen ineklerin sesini, kümeden salıverilmeyi bekleyen tavukların gıdıklamalarını duydu. Günlerdir yağmur bekleyen ağaçların, çimenlerin, bahçedeki çiçeklerin hatta toprağın kokusunu içine çekti. Fındık bahçesinin altındaki otları biçmek için gelen işçiler de hazırlıklarını yapıyorlardı. Kimisi tırpanını eğliyor, kimisi üstünü değiştiriyor, bazıları ise ıslık çalarak tırpanını omzuna vurmuş fındıklığa doğru yol alıyordu.

Önce, taşıyabileceği kadar bir su bidonu bulup, onu kuyudan doldurdu. Ahırın yanındaki kuruluktan, küçük kazmalardan birini alıp, köpekleri Yumak'la birlikte tar-

lanın yolunu tuttu. Güneş, bulutların arasından yükselemeye başlamıştı. Aydınlanan gökyüzüne baktı ve “Bugün de sıcak bir gün olacağına benziyor.” diye geçirdi içinden. Söğüt ağaçlarıyla kaplı yoldan kuş cıvıltıları içinde yürürken, komşuları Kazım Amca ve karısı Feride Yenge’yle karşılaştı. “Hayrola Ayfer kızım, nereye böyle sabah sabah?” diye sordu, Kazım Amca. Feride Yenge de: “Yoksa mısırları tek başına sen mi çapalayacaksın?” diye takıldı. Ayfer, defne fidanını ve gördüğü rüyayı bir solukta anlattı heyecanlı. “Hadi hayırlısı, belki bir uğuru vardır.” dediler ikisi de içten bir gülümsemeye. Onlar da tarlalarına, güneş daha fazla kızdırıp, ortalığı sıcak basmadan, mısır çapalamaya gidiyorlardı. Birlikte aynı yöne doğru yola koyuldular.

Konuşa şakalaşa tarlaya vardılar. Ayfer, Kazım Amca ve Feride Yenge’yi defne fidanının yanına götürdü. Kurumak üzere olan zavallı fidancık için neler yapılabilir diye düşündüler. Kazım Amca: “Önce etrafındaki dikenleri, yabancı otları bir güzel temizlemeli.” dedi. “Köklerini de çapa yapmalı.” dedi Feride Yenge, “Ha bir de su verilmeli buna her gün, yağmur yağana kadar.” Birlikte işe koyuldular. Yumak da katıldı bu çalışmaya. Ön ayaklarıyla toprağı kazıdı. Ağzıyla kesilen otları taşıdı. Kısa sürede yaptılar söylediklerini. Etrafı temizlenip ortaya çıktı küçük defnecik. “Sen büyütmelisin artık bu fidanı. Ağaç olana kadar bak ona. Hadi kolay gelsin!” diyerek, kendi işlerinin başına gittiler Kazım Amca ve Feride Yenge. Ayfer de bir canlıya hayat vermenin huzuruyla Yumak’la birlikte eve döndü.

Döndüğünde ev halkı kalkmış, herkes bir işin ucundan tutmuştu bile. Babası nereden geldiğini sordu. Anlattı olanları Ayfer. Babası: “Aferin benim kızıma!” dedi. “Herkes büyürken bir şeyler büyütmeli.” derdi babası. Abisinin tavşanları vardı örneğin. Kız kardeşi Gülfer, evin bahçesinde bir salkım söğüdünü büyütüyordu. Küçük kardeşi Can’ın ise ördek yavruları vardı. “Herkes bir şey büyütmeli.” derdi annesi de. Köpekleri Yumak dâhil bahçedeki bütün hayvanları, ev halkı birlikte büyütmişlerdi. Her ilkbahar sebze bahçesinin toprağını bellemek de, sebzeleri ekmek, dikmek de, onları sulamak da birlikte yapılan işler arasındaydı.

Gülfer ile Ayfer, içeriye geçip kahvaltıyı hazırlamaya başladılar. Annesi inekleri sağmış, sütü ocağa koymuştu bile. Sabah yayılan yarıktan çıkan tereyağı

da, kümeden alınıp haşlanan sabah yumurtası da, annesinin pişirdiği sıcak mısır ekmeği de konuldu sofraya. Bir de bahçeden toplanan domates, salatalık ve yeşil biberler. Neşe içinde kahvaltı edilirken, Ayfer o sabah neler yaptığını anlattı kardeşlerine. Kardeşleri de ona o gün ne işler yapılacağını anlattılar. Günün planı yapıldı. İşler paylaşıldı.

Günün planı şöyleydi: Kızlar evi temizledikten sonra evin bahçesinin kenarlarındaki ayırık otları ve dikenleri keseceklerdi. Hafta sonu kasabadan babalarının önemli konukları olacaktı. Her yer temiz ve düzenli olmalıydı. Oğlanlar, fındık bahçesinde ot biçen işçilere yardım edeceklerdi. İşçilerin öğle yemeğini fındıklığa götürmek de onların göreviydi. Böylece günlük işler paylaşılmış oldu.

Ayfer, o yaz her sabah erkenden kalkıp tarlaya, defne fidanına su taşıdı. Otlarını temizledi. Dibini çapaladı. Geç gelen yaz yağmuru toprakları sulayınca kadar devam etti bunu yapmaya. Sonra okullar açıldı. Ayfer liseye başlayacaktı bu yıl. Kardeşlerle birlikte kasabaya okumaya gidildi. Ardından yağmurlar başladı. Ağaçlar sararıp, sonbahar rüzgârlarıyla yapraklarını döktü. Ayfer, defne fidanı büyümüş müdür, o da dökmüş müdür yapraklarını diye düşündü. Bir arkadaşından defne ağaçlarının kışın bile yapraklarının dökülmediğini öğrenince sevindi.

Baharda köye gelindi. Ayfer, hemen büyük bir merakla tarlaya koştu. Defne fidanı büyüyordu, ‘Seneye ağaç olur.’ diye geçirdi içinden mutlulukla. Emekleri boşa gitmeyecekti. Ayfer, ondan sonraki yaz aylarında da, okul tatil günlerinde de, canı sıkkın olduğunda da, sevinçli günlerinde de, hep geldi defne ağacının gölgesine. Gövdesine yaslanıp kitap okudu, hayaller kurdu, dertleşti defneyle. Bazen arkadaşlarını bile götürdü, tanıştırdı büyüttüğü ağacını.

Yıllar böylece akıp gitti. Ayfer liseyi bitirdi. Bankada çalışmaya başladı. Sonra aşık oldu aynı bankada birlikte çalıştıkları Haydar’a. Aşık oldu, sevdasını büyüttü. Evlendiler. Önünde koca bir çınar ağacı olan şirin bir evleri oldu. Bir kızı oldu, adını ‘Defne’ koydu. Sonra da bir oğlu oldu, adını ‘Çınar’ koydu. Çocuklarını büyüttü.

Doğa sevgisini de, insan sevgisini de güzelliklerle büyüttüğü yüreğine sığdırdı. Umudunu büyüttü. Asla nefretini değil...

Ve Asi'ydi Gönlüm

Alev Mersin

(Antakya'dan Bir Önsöz Okuru)

Bıraktı,
 Yok artık çocuksu şaşkınlıklarım.
 Kanıksamanın olgunluğundayım seni Asi'm.
 Nehri'm benim...
 Sen gibi akışım, ben gibi ruhun.
 Eğimin, rüzgârın, asiliğin şiddetiyle ters akıyoruz yatağımızda.
 Varlığımız, yaşamın gözüne hiç ilişmemiş gibi,
 Geçiyoruz geçit vermez tüm sınırlardan.
 Yol kesene çıkmış adımız,
 Çıksın!
 Kesiyoruz yolları eşkıya misali,
 Başımıza buyruk, gönlümüze kâhya...
 Kurumsal kayıtsızlık içinde coşkulu,
 Çatladığı yerinden sızıyoruz hayata.
 Yeryüzünden doğdu birimiz,
 Gökyüzünden indi diğerimiz.
 Birimiz sol'u, soluğuydu diğerimiz hayatın!

Asi Nehri'yim!
 Bulutlar geçiyor üstümden birer birer.
 Sen yüklü, keyifli yağışlı,
 Seni hoyrat, seni hırçın!
 Her damla bir dünya, dairesel hareketler içinde,
 Sert damlalarla düşüyorsun fikrimin üstüne ihtirasla.
 Eriyen kar ve buzullar içinde karışyorsun ömrüme.
 Ben akışında sere serpe,
 Direnmekle kırılma noktası arasında yine...
 Ama Asi!
 Ama savaşçı!
 İçimdeki yaşam arzusundan,
 Doymayan açlığımdan iştahla akıyorum sana.
 Uzayan gün, gece ve yollar boyunca,
 Ant içtiğim beyninin kıvrımlarından doğmaya,

*Yüreğinin geçilmez mahreminden akmaya,
Bedenin ihale kapalı sınırlarından dağılmaya geliyorum.
Senle başlıyorum bittiğim hayata.
Yüzünün deltasından ulaşıyorum ummanlar azimle.*

*Asi'yim,
Tohumdan önce bitiyorum toprakta.
Ellerin dağıtsın saçlarımı rüzgârdan önce,
Güneşten önce açsın gözlerin bedenimde,
Gamsız kahkahaların eşliğinde,
Çiçeklensin dünyam bahardan önce.
Çıplak omuzlarından,
Derin dekoltesinden dünyanın,
İndir baharı toprağıma.
Boy versin küçük tanrılar içimde.*

*Ben Asi,
Asil duruşların kadını!
Reddettim benden olmayan her şeyi anarşist gururumca,
İşim olmadı hiç
Zor,
Derin
Ve lanetli olmayan hiçbir şeyle...
Kutsallık ki hikâyeydi kendi nezdinde.*

*Asi Nehri'yim ben,
Orta Doğu'nun Asi'si!
Hedefte ısrarcı, zorlu yolların yolcusu...
Lübnan/Bekaa vadisinden doğuyorum hayata,
El-Bika dağlarından inen sellerin birleşmesinden...
Damarından akıyorum Suriye'nin,
Soğuk ve sıcak savaş yıllarından...
Dar boğazlardan, geniş vadilerden
Geçip de geliyorum vatan toprağına.
Sınırdaki Ay ilinden dökülüyorum Akdeniz'e!*

*Asi Nehri'ydim.
Ve Asi'ydi Gönlüm.
Biat ediyorum sana, ardımda saklı asiliğim ile!*

SANATIN DİSTOPYASI

Adil Ömer ÇETİNDAG

Birilerinin sanatı sanatçıdan çok daha iyi bildiği kesin...
Rolleri de her zaman aynı değil fakat dikkat etmeli...
Kimi zaman öylesine biri, kimi zaman güreşçi, kimi zaman da patavatsızın teki...

Sanatı da iyi biliyorlar, her şeyi bildiği gibi, o bilenin...

En kötüsü de alışmaya başladık yahu...

Restorasyonun kötüsüne, serginin çalıntısına, tiyatronun susmasına...
Ve kapitalin kontrolünde sanat yapmaya...

Sahne kalmadı oynayacak...
Sergi kalmadı, reklamsız olacak...
Opera ve bale zaten olmadı, olmayacak...

İlk komedyadan bu yana halka ait olanı,
Bu zamanlarda AVM'ler satın aldı.
Halk da satın aldı, kendine ait olanı,
Onda da hata vardı... Çünkü konuşmadı...

Gözlerimizden uyku aktı her sabah,
Asgari olarak pahalı bindiğimiz vasıtada.
Kültürel canavarlara dönüştük,
İzleyemediğimiz için bir pahalı oyun daha.

Utansın bunu okuyan da,
Bu distopyada payı olan da...

Başınıza sanat düşün efendiler!
Dünya kadar sanat düşün başınıza!

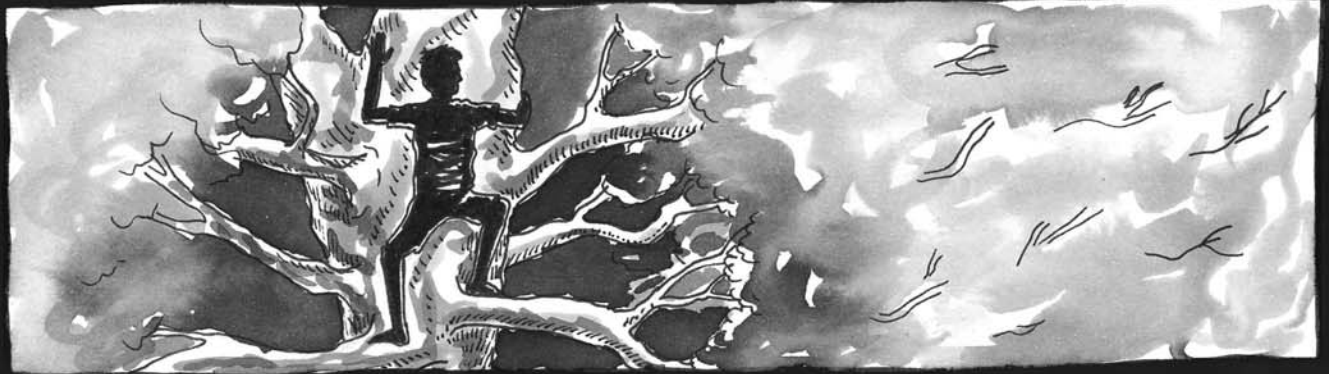
Belki o zaman,
Daha da ilerlemeden son bulur,
Bu distopya!

16/02/16

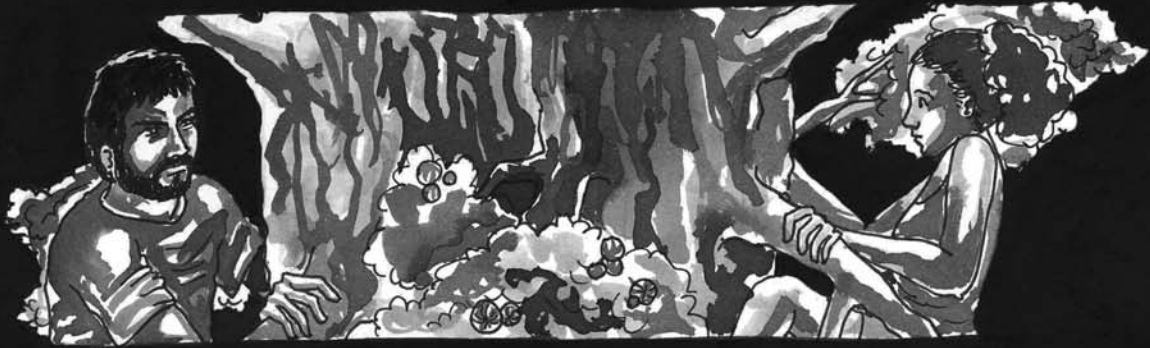
İncir

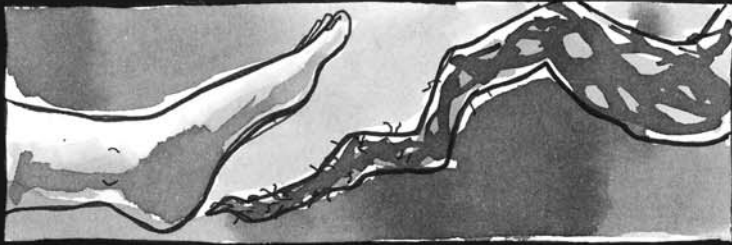
55

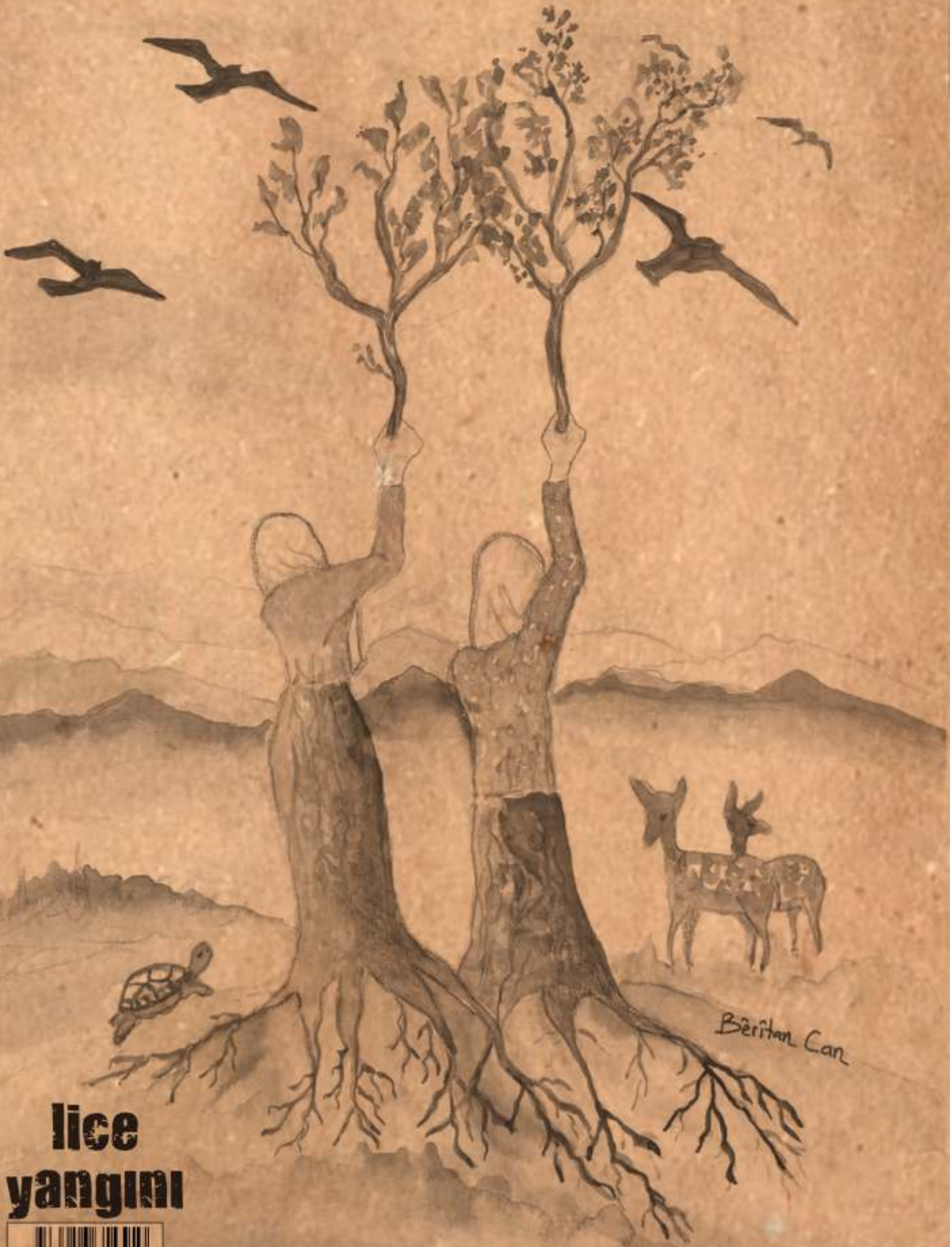

Aysun Bozdoğan
Ölüm Orucu Savaşçısı
26 Haziran 2001

"Onlarca yıldır yüzlerce nakkaşın bin bir emekle işlediği bu mozaığe o kahramanların ardılı olarak bir parça da olsa katabilme şansım yakaladığım bu gün; ifade bile edemeyeceğim gurur ve onur duyuyorum. Bu büyük devinimin bir halkası olabilme, geleceğe değerler bırakabilme güveni ve kararlılığımı güneş gülüslü Murat'ımızın verdiği ilham ve güçle kazanıyorum. O tarihi dört güne kattığı öfke, cüret ve uzlaşmaz tavır şimdi bu büyük akışta bana yön veriyor. Ne mutlu ki, başlarında bahar dalı çelenklerle denize koşanların arasındayım, ne mutlu ki ateşin zapt edilmez türküsünü tek solukla söyleyenler arasındayım. Bu sevgiye ve güvene layık olabilmek tek hedefim."

Sevgiyle
Aysun

**lice
yangını**

9 786036 654512
www.onsazdergisi.com